

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

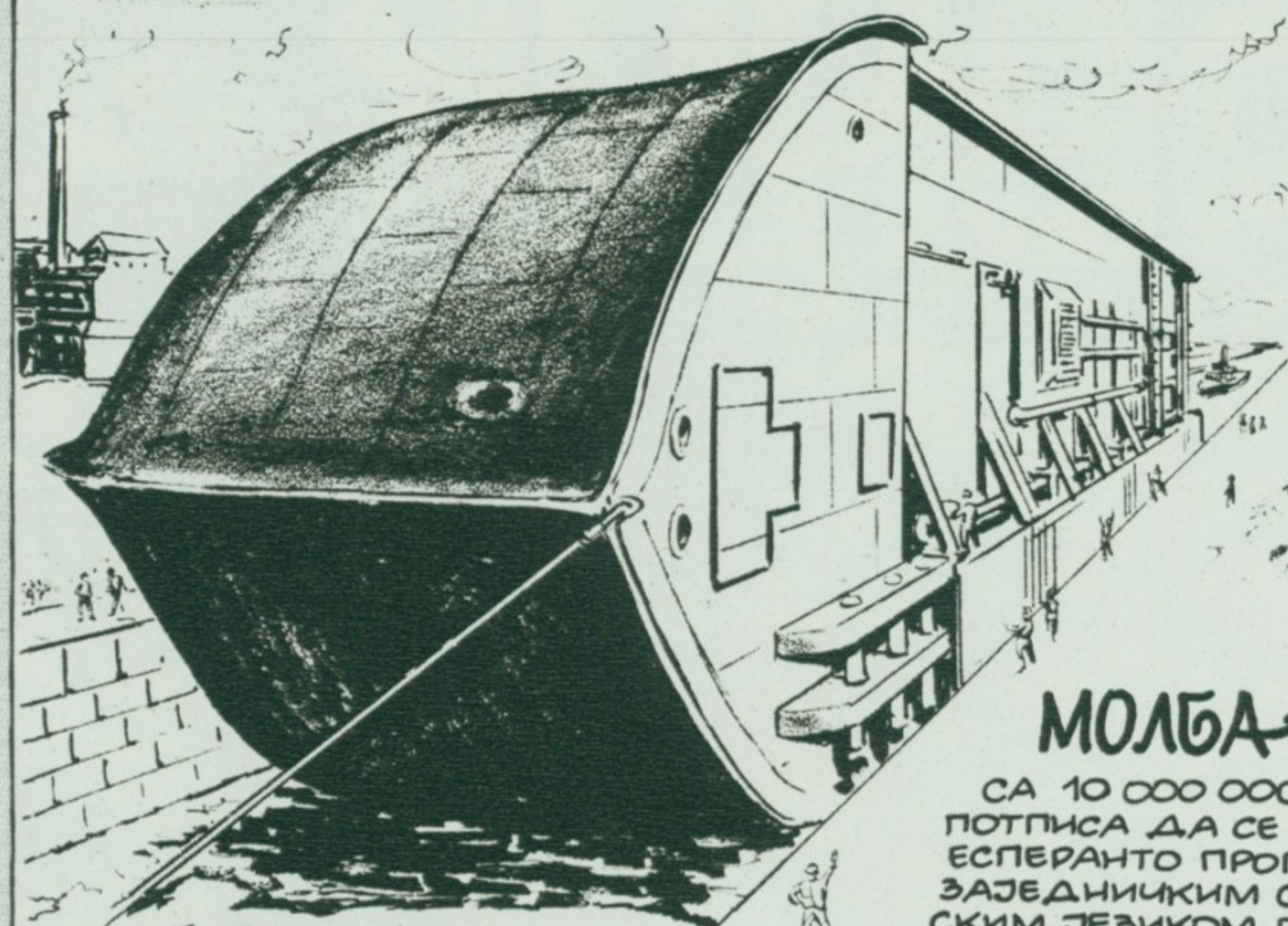

11. 7. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1802

Фирма

Веровати или не!

БРОДОВИ

КОЈИ СУ БИЛИ ПРЕВЕЛИКИ ДА БИ ПРОШЛИ КРОЗ 13,5 М ШИРОК КАНАЛ ВЕЛАНД ИЗМЕЂУ ЈЕЗЕРА ОНТАРИО И ИРИ (НА ГРАНИЦИ ИЗМЕЂУ САД И КАНАДЕ) ГОДИНЕ 1919, ПРЕСЕЦАНИ СУ НАПОЛА И ОКРЕТАНИ НА БОК. КАДА БИ ТАКО ИЗАШЛИ ИЗ КАНАЛА, ПОНОВО СУ САСТАВЉЕНИ.

Јусџав Малер

(1860-1911)

АУСТРИЈСКИ КОМПОЗИТОР И ДИРИГЕНТ, ВОЛЕО ЈЕ И НАРОДНУ И ВОЈНУ МУЗИКУ. ИЗВОДИО ЈУ ЈЕ НА ХАРМОНИЦИ И КЛАВИРУ. ИНАЧЕ, МАЛЕР ЈЕ ПОЧЕО ДА КОМПОНУЈЕ СА 4 ГОДИНЕ.

МОЛБА

СА 10 000 000 ПОТПИСА ДА СЕ ЕСПЕРАНТО ПРОГЛАСИ ЗАЈЕДНИЧКИМ СВЕТСКИМ ЈЕЗИКОМ ПОСЛАТА ЈЕ УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА ЈОШ 1949. ГОДИНЕ. ОД ТАДА ДО ДАНАС БРОЈ ПОТПИСНИКА ПОВЕЋАО СЕ НА 16 350 000.

ПЧЕЛИЦА КОЛИБРИ

СА КУБЕ НАЈМАЊА ЈЕ ПТИЦА НА СВЕТУ - ДОСТИЖЕ ДУЖИНУ ОД ОКО 5 ЦМ. НЕШТО ЈЕ ВЕКА ОД ПЧЕЛЕ, АЛИ ИЗГЛЕДА МНОГО МАЊА ЈЕР ЈОШ КЉУН И РЕП ЧИНЕ ВИШЕ ОД ПОЛОВИНЕ УКУПНЕ ДУЖИНЕ.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● изреке грчких филозофа, између осталих и Аристотела, употребљавају се код нас на латинском не зато што је он тако говорио већ стога што је његова дела Европа открила посредством Арапа, у 12, а на латински су преведена у 13. веку.

●●● Американац Бонавентура конструисао је вештачке шкрге које човеку омогућавају да, као риба, удише кисеоник растворен у води. Електромотор који покреће батерије убацује воду у један цилиндар где модификовани хемоглобин извлачи из ње кисеоник. Затим се он меша с азотом и улази у плућа рониоца.

●●● у Чехословачкој је недавно израђена виолина од стакла. Кажу да и поред неубичајеног материјала, има изванредан звук.

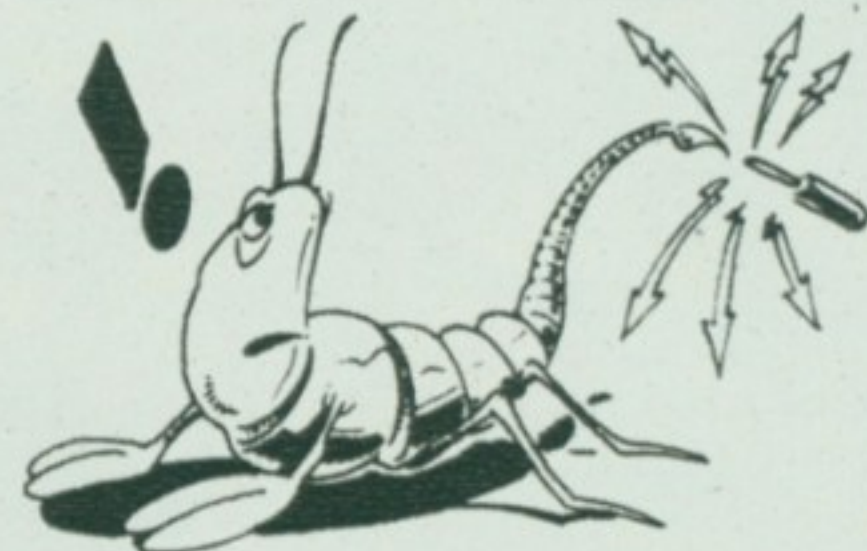
●●● у многим великим морским лукама света постоје клубови „Нептунова пошта“ чији чланови сваке године пошаљу на стотине боца с порукама најразноврсније садржине, а понекад и „добију“ неко „морско писмо“.

●●● како измерити најкрупнију звер белог медведа који може да достигне дужину и три метра, а тежак је преко тоне. Амерички научници користе за то хеликоптер за који је прикачен цинковски кантар. Наравно пре тога треба медведа успавати инјекцијом.

●●● петролејске платформе у Северном мору инспирисале су Аустралијске архитекте. Идуће године на коралним спрудовима северно од Бризбејна, на платформи дугачкој 90 метара и широкој 28, треба да почне изградња хотела са седам спратова. На десет метара испод морске површине једна одаја са стакленим зидовима омогући ће гостима да уживају у коралима. Ако пожеле да оду у шетњу морским дубинама, моћи ће да изнајме малу подморницу.

●●● биолози из Бакуа измислили су нов начин прикупљања отрова шкорпије који се користе за добијање нових лекова против обољења нервног система. Користећи електричне импулсе као „изазиваче“ и на тај начин добијају много више отрова.

●●● лева рука је увек топлија од десне. Научници претпостављају да ову асиметрију изазивају исте оне особености у анатомији човека (и виших сисара) које, решимо, доводе и до различитих функционалних активности леве и десне хемисфере мозга.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДАМЕ И ГОСПОДО, САД ЋЕ
ГОВОРИТИ ДИРЕКТОР ПАТКОВ-
ГРАДСКЕ ФИЛМСКЕ КУЋЕ-БАЈА
ПАТАК!

ДОБРО ДОШЛИ, ДРАГИ
ПРИЈАТЕ-
ЉИ!

ПАТКОВГРАДСКИ СТУДИО
ИМАО ЈЕ ПЛОДНУ
ГОДИНУ!

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО САМ
УЧЕСТВОВАО У СТВАРАЊУ
ДОБРИХ ПОСЛОВНИХ
ПОТЕЗА!

ПОНОСИМ СЕ ШТО САМ
ИМАО УДЕЛА У ЕКОНОМ-
СКИМ И УМЕТНИЧКИМ
УСПЕСИМА!

АЛИ, У СВАКОМ ПОС-
ЛУ ИМА ПРОБЛЕ-
МА...

О ТОМЕ ЋЕ РЕФЕРИСАТИ...

...НАШ НАЈБОЉИ
СТРУЧЊАК ЗАТУ
ОБЛАСТ!

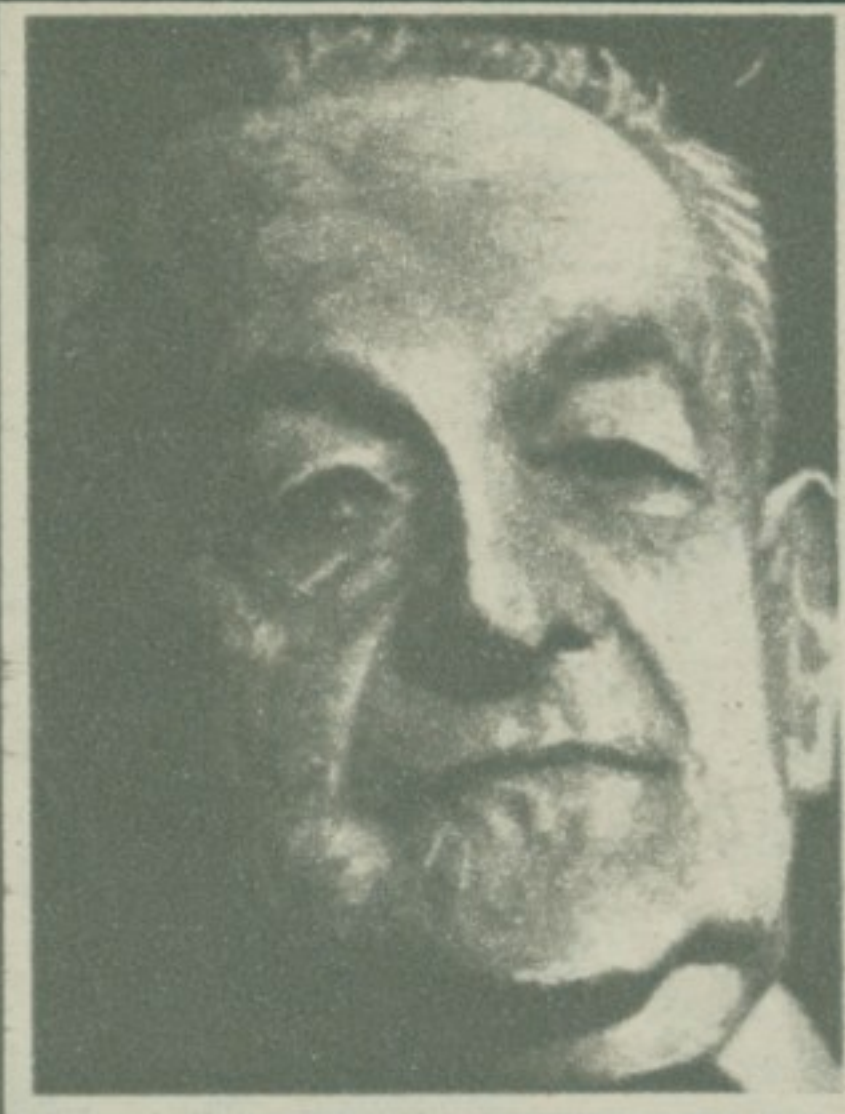

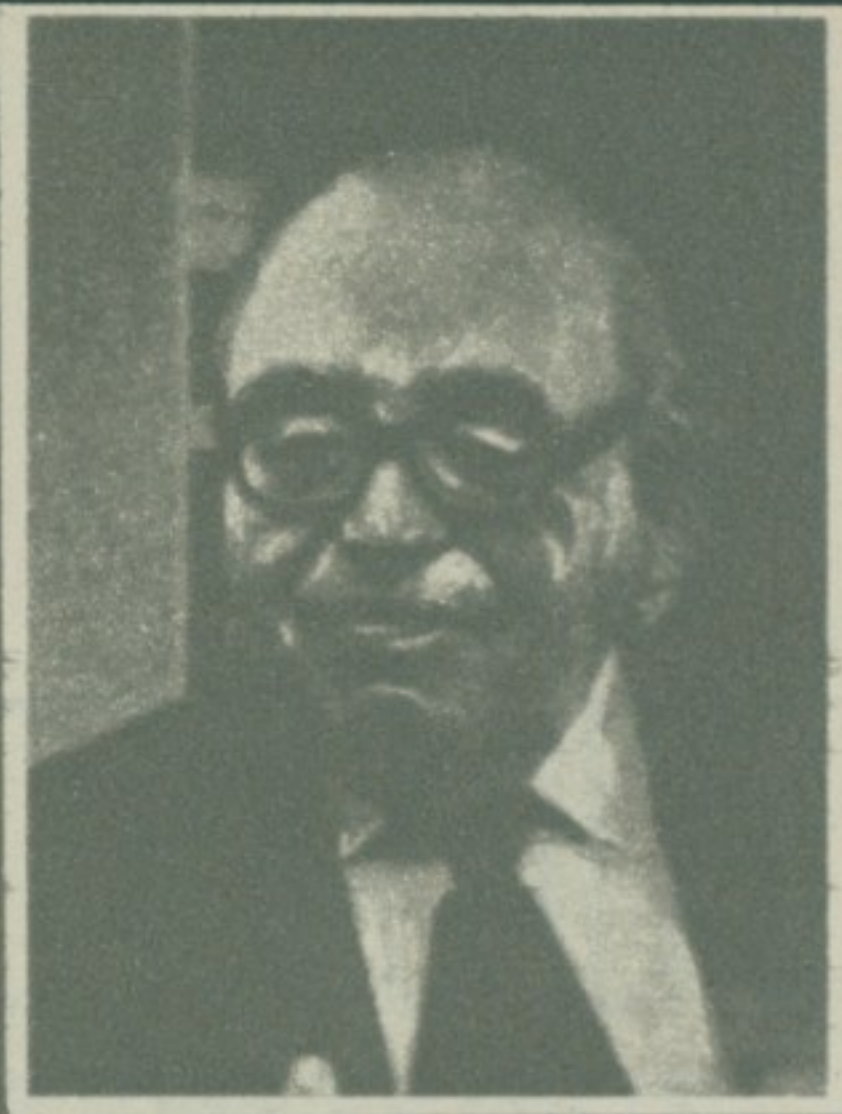
Душко Попов

ПОСЛЕДЊИ
РОМАНТИЧНИ
ОБАВЕШТАЈЦИ

ТРИ

Леополд Трепер

Шандор Радо

КНЕДЛЕ

У ХИТЛЕРОВОМ

ГРАУ

**КРАЈЕМ ПРОШЛЕ ДЕЦЕНИЈЕ
У РАЗМАКУ ОД САМО ПОЛА
ГОДИНЕ УМРЛА СУ ТРОЈИЦА
ИСТАНУТИХ ОБАВЕШТАЈАЦА
ИЗ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА.
СВАКИ ОД ЊИХ РАДИО ЈЕ
НА СВОЈ НАЧИН, А
ЗАЈЕДНИЧКО ИМ ЈЕ БИЛО
ШТО ИМ САВЕЗНИЦИ НИСУ
УВЕК ВЕРОВАЛИ!**

Иако се у време када су обављали свој опасан и за савезничку страну веома значајан посао, нису познавали њихови животни путеви имају доста сличности.

Били су последњи јунаци „романтичног времена шпијунаже“, доба које се завршило крајем другог светског рата и које је сменила „техничка шпијунажа“.

Прво је умро Шандор Радо, па Душко Попов и нешто касније Леополд Трепер. О сваком од њих доста је написано. Упркос томе не би могло да се тврди, да је тиме и до краја разјашњена њихова улога обавештајаца.

То нарочито важи за Леополда Трепера, који је у 77. години умро у Јерусалиму. Био је чувени шеф исто тако чувене и истовремено врло ефикасне шпијунске организације. Немци су је звали „Црвени оркестар“.

Трепер је већ за живота постао шпијунска легенда. Уз помоћ своје обавештајне организације, која је бројала 290 припадника, Москва је, у око две хиљаде радио-порука, добила такве податке, да

се Немцима дизала коса на глави. Шеф нацистичке обавештајне службе адмирал Канарис признао је, да је то стајало Немачку барем 300.000 живота.

Занимљиво је да је Трепер био један од тројице великих обавештајаца (пored Зоргеа и Рада), који су Москву правовремено обавестили о планираном нападу Немаца на СССР, а да Стаљин ни једном није веровао.

„Диригент“ под сумњом

Немци су се, наравно, из петних жила упињали не би ли открили славног диригента „Црвеног оркестра“. У ту сврху послали су у Француску, где је било седиште организације, специјалну екипу гестаповца који су Треперу крајем 1942. ушли у траг.

И ту почињу сумње које још и данас узбуђују многе Французе. Наиме, заједно са Трепером немачка обавештајна служба открила је и његове бројне сараднике. Многи од њих умрли су у концентрационим логорима или су били убијени. Али, како је Трепер извукао главу многи се и данас питају.

Ове сумње су оживеле после Трепереве смрти. Иако је о Треперу и „Црвеном оркестру“ много написано, иако је и сам Трепер подробно објаснио период своје обавештајне делатности, па и то како је преварио гестаповце, сумње су остале. Неки Французи су још увек убеђени, мада за то немају никаквих доказа, да су Немци Трепера „преобрнули“ у двоструког агента и да је по њиховој жељи, само на изглед остао шеф

„Црвеног оркестра“, а да је Москви слао немачке лажне информације.

Пре нешто више од једне деценије сличне сумње изразио је и тадашњи шеф француске обавештајне службе Роше. У Паризу је потом одржан судски процес, али тврдње о Треперовој двострукој улози ни тада нису поткрепљене.

Зато Треперове присталице оштро одбацују све ове тврдње као неистините. Истовремено, критичарима пребацују да су пристрасни јер не могу да се помире са чињеницом да је Трепер првенствено радио за Совјете.

Међутим, Москва се Треперу за његово велико дело, при чему је непрестано рескирао живот, није одужила на одговарајући начин. Наиме, када је јануара 1945. из ослобођеног Париза дошао у СССР, Совјети су га затворили. Десет година се генијални обавештајац повлачио по совјетским затворима, да би се онда склонио у родну Пољску. Одатле се 1973. године иселио у Израел. Занимљиво је да ни то није ишло без тешкоћа. Дозволу за исељење у Израел Трепер је једва искамчио штрајкујући главу?!

Мирни картограф из Будимпеште

Други великан се зове Шандор Радо. Дочекао је дубоку старост у Будимпешти, где је био директор картографског завода. У читавом свету је важио за великог картографског стручњака.

Пуне три године су немачки прислушкивачи беснели, када би у

етру чули шифру „Дора јавља“. По њиховим претпоставкама је онај који емитује шифру морао да буде негде у Швајцарској. Немци би још више побеснели, када би дешифровали садржај радио-порука тајанствене Доре. Подаци су, наиме, били тако значајни, да су могли да потичу само из највиших извора у Берлину.

Никакво чудо онда, што су Немци свом расположивом техником за прислушкивање покушавали да уђу у траг обавештајној организацији, која је тако издашно кљукала Москву најповерљивијим подацима. Немци су монтирали уређај за прислушкивање тик уз швајцарску границу, али је Дора ипак деловала све до новембра 1943. када ју је по упутствима Гестапоа открила швајцарска контра-обавештајна служба.

Али, у руке им није пао вођа Шандор Радо. Неко време се крио у Швајцарској, а онда се 1944. пребацио у Француску и тамо се придружио Покрету отпора.

Када су једном приликом новинари запитали Рада, која му се од шест хиљада информација које је послао Москви чини најзначајнијом, одговорио је да је то она о датуму немачког напада на СССР.

Најпре је напад био предвиђен за март, затим одложен за мај и коначно 22. јун 1941. Али, из Москве су му одговорили да не наседа „западној пропаганди“. Радо је новинарима испричао и то, да је 1942. јавио да ће Немци из Донског басена ударити на Стаљинград. Стаљин поново није веровао. Мислио је, да ће главни циљ

немачког напада бити Москва. Опет је погрешио и Немци су брзо продрли до самог Стаљинграда.

На крају му се исто тако лоше одужио као и Треперу. Уместо признања и њега је чекао затвор. По кратком поступку (наравно, без икаквих доказа) проглашен је западним шпијуном. Више година је провео по затворима и радним логорима. Касније је рехабилитован – чак је постао и заслужни грађанин СССР-а. Ипак, више је волео да се врати у Мађарску, где се посветио свом првобитном позиву.

Душко Попов – Џемс Бонд

До пре неколико година на свом великом поседу на Азурној обали повучено и мирно живео је један велики обавештајцац из другог светског рата. Пореклом је

био Југословен и звао се Душко Попов. Али, две велике обавештајне службе боље су га познавале по два шифрама. За Немце је био „Иван“, а за британски Интелигенс сервис „Трицикл“.

Занимљиво је у читавој причи, да је управо Душко Попов дао британском обавештајцу и писцу Јану Флемингу идеју за његовог фамозног тајног агента 007 – Џемса Бонда!

И заиста животни пут Душка Попова и његов стил живота били су баш „бондовски“. Родио се у богатој дубровачкој породици и новац му је омогућио да проживи лепу и бурну младост – брзи аутомобили, јахте и лепе девојке. Са

нацизмом се први пут сreo 1936, у Немачкој где је у то време студирао права. Брзо се сукобио са нацистима. Да није било његовог доброг пријатеља Јебзена, Попов би сигурно завршио у концентрационом логору. Овако је само протеран из Немачке.

Када се вратио у Југославију, још неко време је јурцао аутомобилима између Дубровника и Београда, постављајући нове брзинске рекорде. На крају се „смирио“ и у Београду отворио адвокатску канцеларију. Ту је 1940. поново наишао на старог

пријатеља Јебзена који је покушао да га придобије за рад у немачком Абверу. Али, како? Рекао му је: „Ако желиш да уништиш руљу онда јој се придружи!“

И Попов се стварно убрзо придружио „руљи“, а истовремено је потражио и представника Интелигенс сервиса у Београду. Али, није све ишло баш тако глатко. Попов је био непрестано изложен унакрсној ватри – проверавали су га како Немци, тако и Британци. Само један погрешан корак био је довољан да га више не буде.

Имао је, међутим, среће и 1940. Немци су га послали на прво шпијунско путовање у Енглеску. Тамо је требало да разграна шпијунску мрежу. И стварно ју је тако „успешно“ организовао, да су Енглези похватили све немачке агенте и „преобратили“ их да убудуће раде за њих. За време рата Попов се у Енглеској сreo са писцем Флемингом, иако о његовом Џемсу Бонду није имао богзна како лепо мишљење.

Занимљиво, да Немци никада нису посумњали у Попова. Напротив, одликовали су га гвозденим крстом и поврх свега послали га у САД, где је такође требало да организује нацистичку обавештајну мрежу. За пут су му дали 40.000 долара, које је наш Душко потрошио углавном на разне филмске и друге лепотице.

Попов је осим долара донео Американцима још две, много значајније ствари. Упознао их је са једним од највећих немачких шпијунских открића, такозваном „микро тачком“. То је поступак који омогућава, да се читав шпијунски извештај смањи на величину обичне тачке, каква је, рецимо, на крају ове реченице. Попов је Американце упозорио на могућност јапанског напада на Перл Харбор. Обавестио их је, наиме, о томе како су Јапанци затражили од немачке војне обавештајне службе ближе информације о последицама британског напада на италијанску луку Таранто. Зашто би све то било потребно Јапанцима, питао се Попов, ако не за напад на Перл Харбор? Сваки паметан човек би тако размишљао – осим тадашњег шефа FBI Хувера.

На њега је Попов био посебно љут. Пребацивао му је све до смрти да је, због личне антипатије, јер се његов начин живота није допадао пуританцу какав је био Хувер, бацио ту важну информацију у кош. Шта се догодило касније у Перл Харбору сви добро знамо, мада Американци никада званично нису признали да их је неко унапред упозорио на јапански напад.

Пред крај рата Попов је по западној Европи ловио ратне злочинце и немачке шпијуне. Међу осталима нашао је и све оне, који су издали и убили његовог пријатеља Јебзена. Пошто је уз британско држављанство добио и високо одликовање повукао се на Азурну обалу. Али, и тамо је наставио са бурним животом. Више се није бавио шпијунажом већ бизнисом, али мање успешно.

Више пута је почињао од нуле.

М. Ш.

Илустровао Брана Јовановић

БРОДОВИ

ЗА 21. ВЕК

Командна соба: у свемирској атмосфери црвенкасте полутаме, са обавезним заштитним капуљачама и рукавицама, ловци на мине будно мотре на скривене опасности.

ТА СТРАШНА, ПЛАСТИЧНА ФЛОТА

Лето 1995. године. Моћна и невероватно скупа нуклеарна подморница Британске ратне морнарице типа „трајдент“ лагано испловљава из поморске базе Феслејн на реци Клајд у јужној Шкотској.

Док се приближава Атлантику, једна непријатељска „интелигентна“ мина која лежи на дну реке почиње да куцка и зуји. Програмирана да открије подморницу на основу њених магнетских и акустичних „отисака прстију“, мина се активира, подиже с дна и креће у правцу зујања пумпи које хладе нуклеарни реактор подморнице. На седам и по метара удаљености од извора зујања, мина експлодира, разневши део стројарнице и оштетивши пропелере.

Овако, отприлике, изгледа сценарио ноћне море број један британских поморских стратега. Да се она никада не би обистинила, Велика Британија ће у следећих петнаест година утрошити милијарду фунти на противминско наоружање. Између осталог, у плану је изградња највеће флоте пластичних чистача мина на свету којима акустичне и магнетне мине неће моћи ништа. У Ми-

нистарству одбране нова класа чистача мина позната је под називом Ескадра за противминске мере. Морнари су јој наденули сопствени назив: пластична флота.

Кључеви и ситниш у море!

Пластични чистачи мина најскупљи су бродови који плове под заставом Британске ратне морнарице. Десет већ крстари морима, два се граде у Саутемптону, а један је управо испоручен.

Шесто двадесет и пет тона „Брекона“, првог из класе пластичних, коштало је 43 милиона фунти. Новији модели су јевтинији, али је то и даље сума од које хвата вртоглавица. Цена је тако висока због супермодерне технологије за откривање мина и зато што је читав конструкција чистача таква да су то најмање намагнетисани бродови на свету: почев од пластичног материјала ојачаног стаклом од кога је изграђен труп, до димњака од титанијума и бронзаних сидара.

Мотори су од алуминијума, а читав брод конструиран је на принципу овер-

крафта и почива на гуменим душецима који га издижу изнад површине како би се бука мотора свела на најмању могућу меру. Душеци – пригушивачи буке су ту као заштита од акустичних мина, а јаз од свега 3,2 метра као заштита од мина које се активирају на притисак и „крећу у акцију“ чак и када се море изнад њих незнатно ускомеча од таласа које ствара прамац брода.

Приступ на „Брекон“, заповеднички брод ескадре, или било који други из састава пластичне флоте, немогућ је без жуте „магнетско-хигијенске“ пропуснице величине кредитне картице коју сваки члан посаде носи на реверу униформе. Пропусница је гаранција да је носилац прошао кроз ригорозну антимагнетску контролу.

Правила службе у случају рата налажу да се, онога тренутка када чистач крене у акцију, преко палубе побацају све камере, лични радио-апарати, па чак и такве ситнице као што су кључеви и ситниш. За њима би у таласе отишле и све бродске залихе конзервисаног пића и хране, метални прибор за јело заменили би пластични ножеви и виљушке...

Када пуном паром пловите у сусрет 750 килограма моћног експлозива који се активира на метал,

поменуте мере не представљају пуку предострожност, него услов да се извуче жива глава. Једна једина магнетна мина од 750 килограма могла би, у најмању руку, да избаци из строја брод какав је „Брекон“.

Први степен узбуне: неklasификовани сонарни контакт

Савремени чистачи морају да се носе с минама које су у стању не само да разазнају врсту брода, него чак и његово држављанство. „Интеллигентна“ мина ће пропустити сто бродова, а онда дићи у ваздух сто први. Мироват ће на дну док се не појави мета коју су јој у програмирали у меморији, а онда ступити у акцију непогрешиво погађајући циљ.

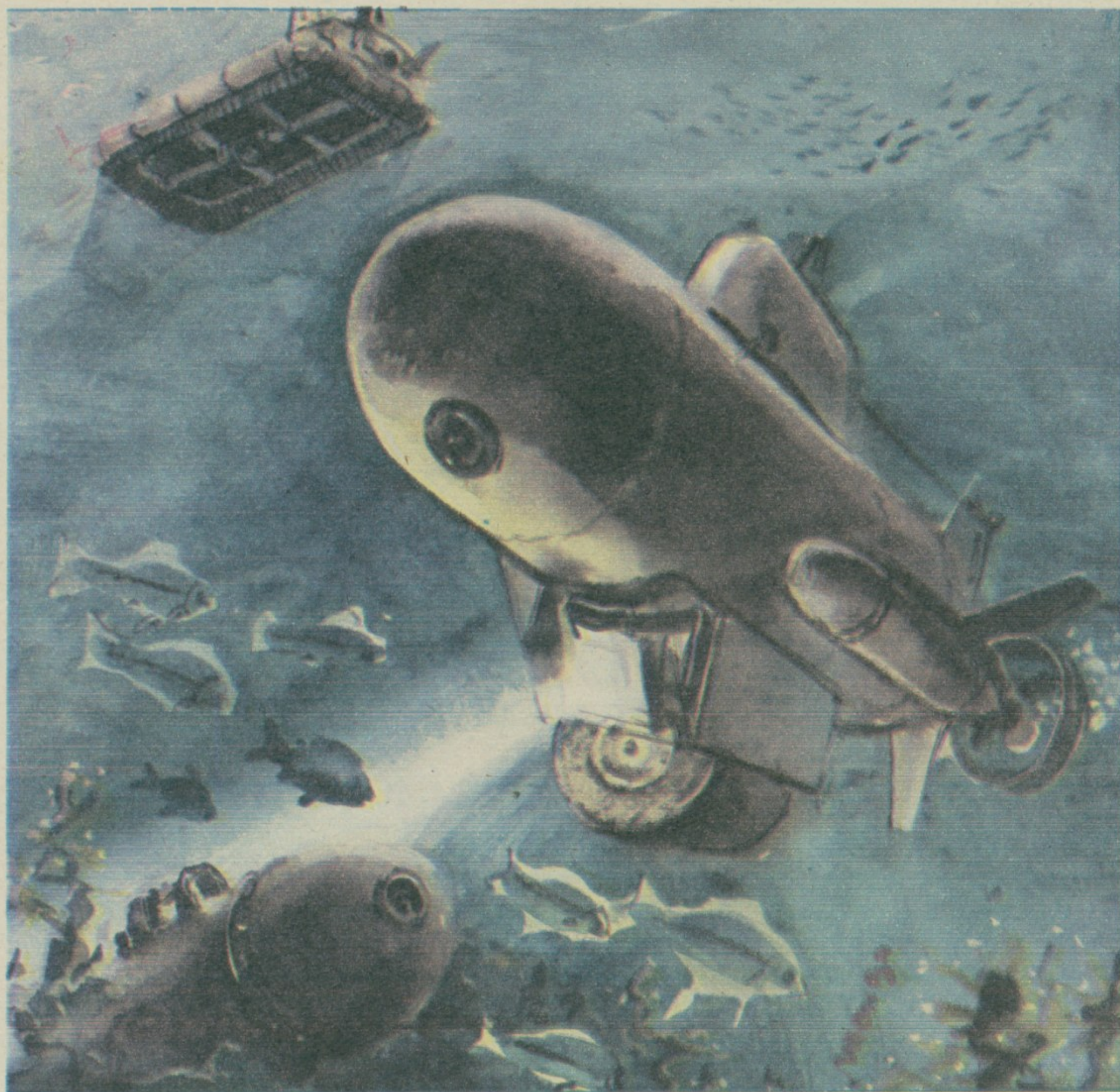
„Брекон“ је стар шест година, али је технологија којом располаже и данас најсавременија на свету. Нигде то није очигледније него у командној соби популарно названој „суморна соба“ због сабласне, пригушеноцрвенкасте полутаме која у њој влада. На бронзаној плочици на вратима чита се „Ловци“. У хијерархији пластичне флоте ловци су командант брода и њему непосредно потчињени официри. Остали чинови на „Брекону“ и другим чистачима мина припадају категорији „мапета“.

„ИНТЕЛИГЕНТНА“
МИНА У СТАЊУ ЈЕ ДА
РАЗАЗНА НЕ САМО
ВРСТУ БРОДА, НЕГО И
ЊЕГОВО
ДРЖАВЉАНСТВО;
ПРОПУСТИЋЕ СТО
БРОДОВА, А ОНДА
ДИЋИ У ВАЗДУХ СТО
ПРВИ. А КАДА КРЕНЕ
У АКЦИЈУ,
НЕПОГРЕШИВО
ПОГАЂА ЦИЉ. МОГУ
ДА ЈОЈ СЕ
СУПРОТСТАВЕ САМО
ПЛОВИЛА ЧИЈИ ЈЕ
ТРУП У ПОТПУНОСТИ
ИЗГРАЂЕН ОД
ПЛАСТИКЕ И СТАКЛА

Не зна се откуда овај назив, али је извесно да са светски славним жапцем имају везе само утолико што се међу њима налазе и људи жабе. У послу којим се ови други баве нема ничег смешног.

Лов на мине почиње одашиљањем снопа нискофреквентних звучних таласа на 15 метара испред брода. Таласи се одбијају од дна и враћају у пријемник сонара. Уколико се том приликом ухвати сумњиви звук, сврстаће га у категорију „неklasификованог сонарног контакта“ (НСК). Док се брод опрезно приближава НСК-у, сонар се пребацује на високу фреквенцију која ловцима на мине служи као нека врста акустичног увећавајућег стакла помоћу кога су у стању да класификују сумњиви предмет до даљине од 300 метара. Даља експертиза је у рукама ловца. Они тачно знају каквог је квалитета и интензитета метална јека која са собом носи опасност, као и врсту сенке и дужину коју на екрану оставља мина. Модерне морске мине имају облик цилиндра дугачког отприлике метар и осамдесет, а широког пола метра.

Испостави ли се да је реч о стени или олупини, чистач ће наставити пловидбу. Уколико се, међутим, ради о мини, на сцену

ступа супертехнологија пластичне флоте. Капетан истог часа издаје наређење дежурном официру да издигне брод на гумене јастуке и напусти подручје минске опасности чије је координате непогрешиво одредио компјутер.

Права акција почиње тек тада.

Чег се највише бојите?

Капетан активира „Бреконов“ даљински контролисани систем за одстрањивање мина, роботску подморницу по имену ПАПС у којој се налази бомба од 100 килограма. ПАПС-а спуштају у море, а онда помоћу командне палице даљинског управљача наводе на тридесетак центиметара од мина. У тренутку када се ПАПС приближио циљу, укључују се његови подводни рефлектори и телевизијска камера: на екрану у командној соби ловци добијају одличну црно-белу слику мете.

ТВ снимак уједно је и последња потврда да се заиста ради о мина. ПАПС испушта бомбу и враћа се у правцу брода муњевитом брзином. Његов задатак је тиме окончан. До првог следећег НСК-а. У командној соби „Брекона“ један од ловаца притиска дугме акустичног окидача који активира мину.

Уз сву високу технологију, ни пластична флота не одриче се обичних људи жаба. Сваки брод има екипу од девет ронилаца, у морнарском жаргону, „балон-глава“, више него добро плаћених и одговарајуће обучених да раде на слепо, по најгорем времену, способних да открију и одреде врсту мина само на додир. Како би се заштитили од магнетских мина, опремљени су месинганим ножевима, а њихове боце са кисеоником израђене су од ојачаног алуминијума.

У неку руку, „Брекон“ је већ доживео ватрено крштење. После фокландског рата, 1982. године одиграо је кључну улогу у откривању потопљеног британског брода „Ковентри“ и акције чишћења стотина граната, бомби и делова оборених авиона са морског дна у близини Порт Стенлија.

Чишћење мина је опасан посао, али по мишљењу оних који се њиме баве, не и најопаснији. На питање чег се највише боји један официр са „Брекона“ је, не двоумећи се, одговорио: „Нуклеарних подморница. Од њих ме хвата је-за. Што се мене тиче, држаћу се пластике“.

М. Илић

Прочитај – проскитај

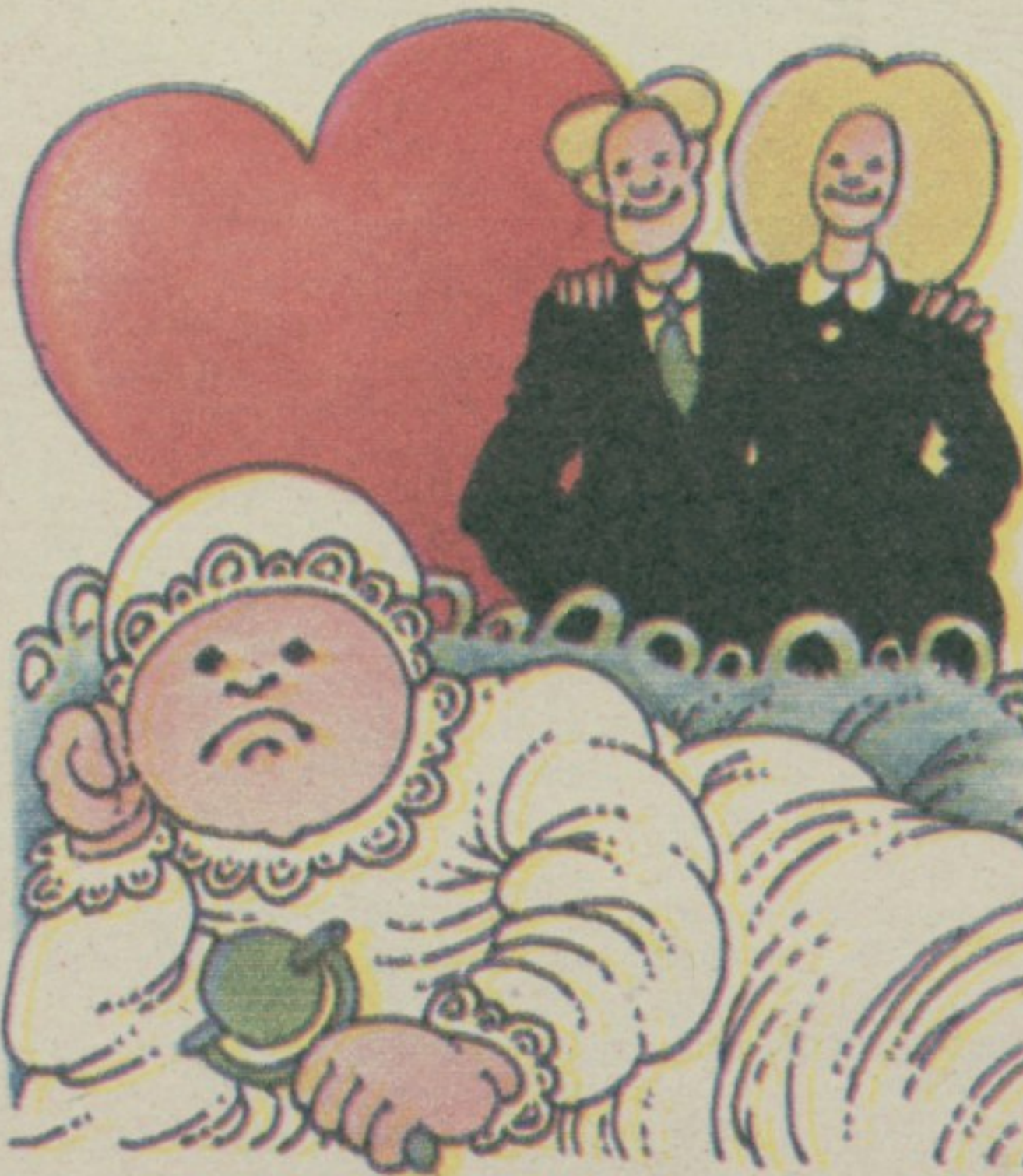
ЗОВИТЕ МЕ КРАТКО: ТРЕЈСИ

Када су Џон и Маргарет Нелсон добили кћерку, били су толико поносни на своје чедо („није што је наше, али је најлепше и најпаветније на свету“) да једноставно нису могли да се одлуче које име да јој дају. Коначно, одлука је пала. Девојчица из Честерфилда у Великој Британији зваће се (ухватите ваздух и – читајте): Трејси, Мариклер, Лиза, Тејми, Саманта, Кристина, Александра, Кејни, Бони, Урсула, Зое, Никол, Патриша, Линда, Кеј, Џин, Сандра, Кери, Џули, Џејн, Елизабет, Фелиша, Габријела, Џеки, Корнија, Констанца, Адела, Клара, Онер, Џералдин, Фиона, Ерика, Филипа, Анабел, Елзи, Аманса, Чирил, Алана, Лујза, Енци, Бет, Кристл, Даун, Деби, Елајн, Грејс, Сјузан, Ребека, Валери, Кејт, Лена, Маргарет, Ени, Еми, Карол, Бела, Аврил, Ејс, Одри, Ендрис, Дафин, Дона, Синтија, Кејси, Кристобел, Вивијен, Веди, Моира, Џенифер, Еби, Аделанда, Кариса, Ана, Астрид, Барбара, Чериса, Кетлин, Бони, Ди, Хејзл, Ајрис, Ентија, Кларинда, Бернадет, Кјара, Елисон, Кори, Енцела, Берил, Керолајн, Ема, Дана, Ванеса, Зара, Вајолет, Лин, Меџи, Памела, Розмари, Рут, Кетлин, Александра, Анет, Хилари, Дајана, Анђелина, Карина, Викторија, Сара, Манди, Анагел, Беверли,

Бриџит, Сесилија, Кетрин, Бренда, Џесика, Изабел, Дилајла, Камила, Кендис, Хелен, Кони, Чермин, Дороти, Мелинда, Ненси, Меријем, Вики, Селина, Мирјам, Норма, Паулин, Тони, Пени, Шери, За-за, Квин, Нелзон.

Шта мислите како би то изгледало да родитељи своје дете стану да дозивају. Требало би им десет минута да јој изговоре сва имена.

Зову је скраћено – ТРЕЈСИ.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

БЕЗВАЗДУШНИ МАРАТОН

СУВО ГЊУРАЊЕ

У ЦРНОМ МОРУ

ДВА ЛЕКАРА И ДВА ОКЕАНОГРАФА ПРОЖИВЕЛИ СУ ТРИДЕСЕТ ДАНА
ИСПОД МОРСКЕ ПОВРШИНЕ,
СТИГАВШИ ДО ДУБИНЕ ОД 450 МЕТАРА. БЕЗ ПОДМОРНИЦЕ

Кад су масивна врата склизнула у страну и појавила се испијена лица истраживача Родиона Ункуа, Владимира Тутубалина, Александра Суворова и Владимира Подимова, одјекнуо је аплауз. Али, два океанографа и двојица лекара нису примећивали ни цвеће, ни поздравни говор. Само су жудно удисали ваздух од кога су успели да се одвикну – четири последње недеље они су удисали посебну смешу гасова. Лекар Суворов најзад је одгурнуо другове и, смејући се, бацио се према научницима, учесницима у експерименту:

– Дајте ми врућу супу. И чај, врео чај.

Објашњење је једноставно. На дубинама у којима су боравили акванавти супа се не може јести, нема ни тоглог чаја јер се све истог часа охлади.

Совјетски акванавти успели су да се спусте на дубину од 450 метара где сваки квадратни метар трпи притисак од 450 тона и овај страхан „терет“ они су издржали без батискафа, чак и без скафандра, буквално својим грудима. Управо зато је и организован овај невероватан експеримент: да се провери може ли човек да ради на таквој дубини у лаком ронилачком оделу.

Хладно-вруће-хладно...

У освајању дубина човек је увек налетао на исте препреке. На прву је ударио одавно и то већ на дубини од само 50 метара. Кад је требало поћи дубље рониоце је наједном

После дугог експеримента у барокомори прави ваздух и прави мирис цвећа

обузимало необуздано весеље. Потпуно су губили осећање за опасност, нису могли да контролишу своје поступке. „Кривац“ је био азот који улази у смешу гасова за дисање. Већ код притиска од 5 – 6 атмосфера он је почињао да делује као наркотик. Зато је азот замењен хелијумом. „Пијанство“ је нестало, али су се појавиле нове компликације. Само једна од њих има везе са поменутом хладном супом и чајем. Наиме, хелијум је изванредан проводник топлоте и зато се у хелијумској атмосфери тако брзо хлади чај.

– Чај је само једна ситница – каже океанограф Владимир Тутубалин. – Остало је много горе. Ноћу, лежиш на леђима, а по стомаку ти хладно. Преврнеш ли се на стомак, леђа ти се смрзну. Навучеш

покривач – паклена врућина.

Па ипак, људи су управо захваљујући хелијуму освојили дубину од 150 метара. Међутим, кад су хтели даље, почело је да се дешава нешто необјашњиво: при брзом заронавању код гњураца се јављао поремећај координације покрета, руке су почињале да им дрхте, губили су радну способност. Ова појава названа је „нервни синдром високог притиска“. Утврђено је да се при притиску од 20 – 30 атмосфера, зато што се скупља ткиво у нашем организму, мења пропустљивост ћелијских мембрана. Да би она остала на нормалном нивоу помогао је – азот. И тако се овај гас вратио на траг само у малим количинама а нова смеша за дисање добила је назив – тримикс.

Ову смешу која се састоји од кисеоника, хелијума и азота дисали су и акванавти на рекордној дубини од 450 метара. При том кисеоника има мање од једног процента! Звучи невероватно, али овај проценат је само по запремини, а при високом притиску он је тежак исто као и уобичајен 21% кисеоника у Земљиној атмосфери! И друге компоненте у смеси за дисање узимане су у пропорцијама које су обезбеђивале да се избегну већ поменуте непријатности. Па ипак, и поред свих мера предострожности, експеримент са роњењем морао је да траје читавих месец дана.

Ваздух који „утиче“ у плућа

Како су акванавти могли да издрже овај маратон

испод мора? На рекордну дубину они су се спустили у барокоморама које су конструисали стручњаци Јужног одељења инситуа за океанологију Академије наука СССР на обалама Црног мора. Овај поступак назван „суво гњурање“ многи по психичким и физичким напорима изједначају са летом у космос. Експериментална барокомора и по изгледу веома личи на свемирски брод.

Као и у космосу и овде се не могу отворити врата и изаћи напоље, а највећа је разлика што овде враћање траје дужи него из орбите – читаве две недеље.

Неизвесност је почела на дубини од око 300 метара. На 350 метара експеримент је ушао у одлучну фазу: два акванавта – Унку и Тутубалин – прешли су у последњи степен коморе који има свој самостални систем за обезбеђивање услова живота. Одвојивши се тако почели су да прелазе последњих 100 метара.

– Атмосфера се згуснула толико да смо једва дисали – прича Владимир Тутубалин. – Смеша нам није улазила у плућа него утицала као густа течност.

– При крају спуштања – сећа се Родион Унку – растворене странице из новина спуштале су се тако полако да је изгледало као да „висе“ у ваздуху.

Под таквим условима „на дну“ акванавти су провели четири дана и ноћи. А онда је почео „успон“...

В. М.

Педантном хроничару не би могло да промакне да се ове године навршава сто четрдесет година од рођења легендарног јунака Дивљега запада Бафала Била. Случај је хтео да је ове године и осамдесетогодишњица гостовања његовог циркуса „Вајлд Вест“ у нашој земљи. У лето далеке 1906. године Кикиндом, Зрењанином, Вршцем и Панчевом протутњали су каубоји.

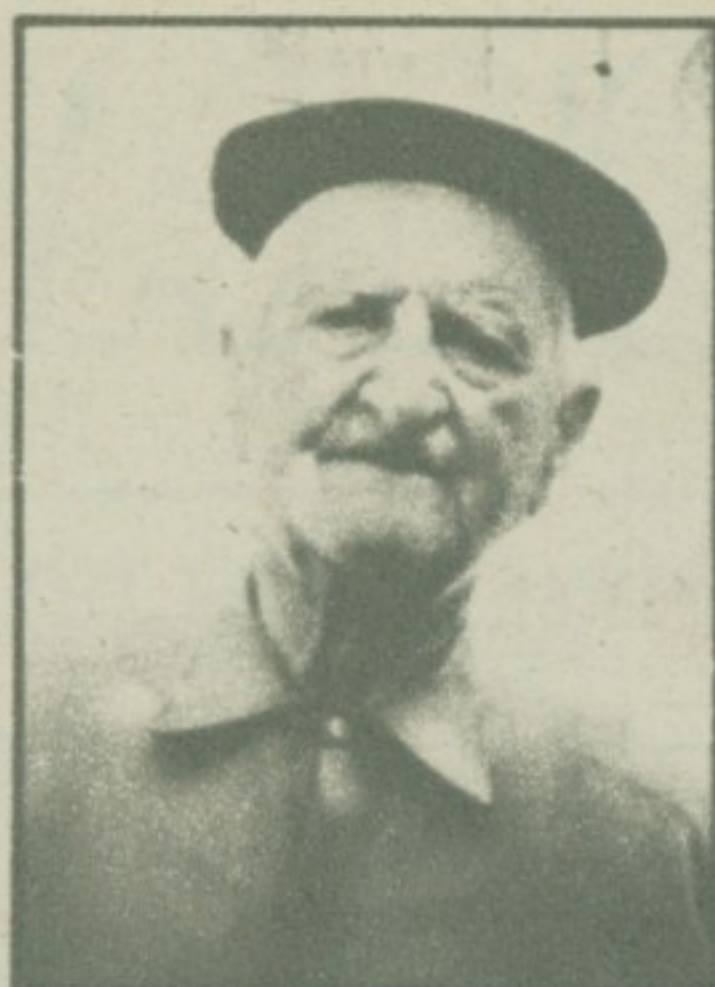
Бафало Бил, правим именом Вилем Фредерик Коди, скренуо је пажњу као амерички курир, ловац на бизоне и неустрашиви

Золтан Берексаси

Милушка Матејић

Никола Жујин

80 ГОДИНА ПОСЛЕ

ОНИ СУ ВИДЕЛИ БАФАЛА БИЛА

јахач. Најпре се истакао у поштанској служби, а затим као гласоноша у армији Севера за време америчког грађанског рата. Легендарно име стекао је после опкладе када је само за један сат убио равно 67 бизона. Тако је постао славан, а одмах затим окушао се као глумац. Али, и то је убрзо напустио.

Као човек немирне природе прихватио се да води једну циркуску дружину која је требало да дочарава историју Дивљега запада. Име му је вероватно помогло да за кратко време окупи повелику групу коју су сачињавала и тако позната имена као што је поглавица Сијукса Бик Коди Седи. Премијера циркуса „Вајлд Вест“ Бафала Била одржана је 1883. (само годину пре него што је рођен један од јунака наше приче) у Омахи, у америчкој држави Небраски. Пошто је обишао Америку, почетком овог века, кренуо је да прокрстари Европом.

И ја сам учествовао

Тако се обрео и у нашој земљи у лето 1906. године изазивајући незапамћено интересовање у градовима у којима је гостовао. О представама овог грандиозног циркуса (преко хиљаду људи у трупи) тадашња штампа нашироко је писала. Трагом тих написа кренули смо за могућим живим сведоцима.

У Београду, у Улици Генерала Жданова живи Милушка Матејић, учитељица у пензији, која је почетком ове године у кругу многобројне породице и пријатеља прославила 100. рођендан. Разговорљива и пријатна домаћица је рођена Вршчанка и наш први саговорник, сведок који је био на чувеној представи

У ЛЕТО 1906. ЛЕГЕНДАРНИ ЈУНАК ДИВЉЕГ ЗАПАДА ГОСТОВАО ЈЕ У НАШОЈ ЗЕМЉИ. ТРАГОМ ВЕСТИ У ТАДАШЊОЈ ШТАМПИ НАШЛИ СМО ДАНАС ТРИ ЖИВА СВЕДОКА ТОГА ДОГАЂАЈА

дружине Бафала Била у Вршцу те далеке 1906. године.

— Сећам се да су највећу пажњу посетилаца привукли Индијанци изводећи

ратничке вештине. Били су то за нас неки другачији људи какве до тада нисмо

видели. Представа је почела појавом човека на белом коњу који је предводио учеснике циркуса и за кога су нам рекли да је власник циркуса — Бафало Бил! Сећам се да се о гостовању циркуса још дуго причало у нашем Вршцу.

Золтан Берексаси, прецизни механичар у пензији, данас живи у Београду и има 102 године. Он није само сведок из времена када је Бафало Бил гостовао у његовом граду, него и учесник у оном делу представе у коме се обично и присутним посетиоцима пружа прилика да изађу на позорницу.

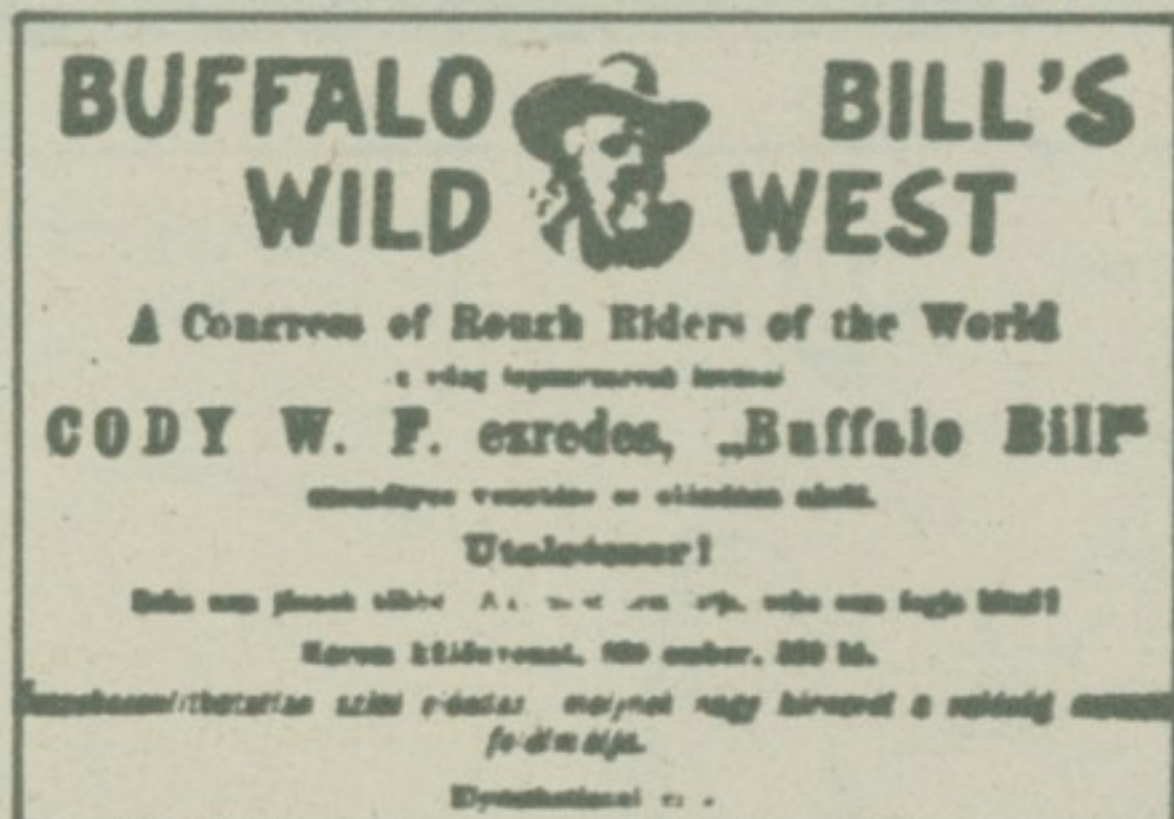
— Имао сам прилику да лично упознам власнике циркуса захваљујући томе што су у мом суседству одсели неки чланови трупе. Тада сам имао 22 године. Као младић, волео сам телесно васпитање па сам међу вршњацима основао рвачку дружину. Тако сам добио понуду да у представи будем спаринг-партнер њиховом атлети. У представи сам покушао да му се супротставим, али сам изгубио. Но, било ми је занимљиво што сам се појавио у једном тако отменом циркусу са великом дружином. Посебно ми је остао у сећању његов сјај. Вукли су са собом посебан агрегат за електричну енергију што је за тадашње прилике било нешто ново.

Циркус краде децу

Трећи живи сведок гостовања Бафала Била је и најмлађи. Крепки 92-годишњи Никола Жујин, земљорадник из Зрењанина, и данас се добро сећа шта се тада збивало у његовом граду. За њега су улазнице биле прескупе, али је видео много мувајући се око циркуса.

— Овако је то било — почиње чика Никола. — Објављено је да у наш град долази чувени циркус Бафала Била из Америке. Циркус је стигао железницом али до места где је требало да поставе шатру превезен је колима која су вукли тешки штајерски коњи мурани. Тада смо их први пут видели. Ми, деца, вирили смо на оним местима где циркуска шатра није била добро састављена. Видео сам како се припремају представе. Док се једна тачка изводила, друга је чекала спремна и тако редом. Представа су се изводиле целог дана. Видео сам кроз оне пукотине Индијанце како врште, преврћу се, гађају стрелама. Сећам се да ми је мајка говорила да не идем до циркуса јер „циркус краде децу“. Нисмо марили за то...

Станислав Лукић

Рекламни пано циркуса Бафала Била

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

КРУШКА.

БАВОЉА

ВОЉКА

ДУБОКО
у

НАРОДУ

**ЗАШТО НАШИ ЉУДИ
БАШ „ПАДАЈУ” С
КРУШКЕ? ЗАШТО СЕ
СВЕТИ САВА ПЕО НА
КРУШКУ? НАРОД ИМА
ОБЈАШЊЕЊЕ ЗА
СВЕ!**

Наш човек обично „пада” с крушке.

Мислите да се шалимо. Обратите пажњу на свакодневне изреке. „Паде к’о с крушке”. „Паде к’о крушка”. „Човек падне с крушке па седне да се одмори”. И тако даље.

За разлику од јабуке, воћке најдраже нашем народу, крушка је „дрво злих демона”.

Под крушком се скупљају ђаволи.

Кад је у Пољицама један фратар истеривао ђавола из неке жене, молио га је ђаво да га пусти на стару крушку у пољу.

Једном у Далмацији „један чоек” виде ноћу дивљу крушку „сву окићену вештицама, да се сва сјала”. Он се нађе у чуду. Шта да чини? Кад мало дође себи, прекрсти се па опали из пушке. Вештице се од громка пуцња разбежаше на све стране. Али, после неког времена умре том човеку син.

Кад је оно баба надмудрила смрт, ова од силног једа није знала куда ће. И, како прича народ, залепи се за крушку.

И она прождрљива ала што сатире грожђе у винограду, кад се сасвим насити, на стару крушку ће, наравно.

Веле опет људи из Славоније да знају шта говоре

вештице кад се мажу машћу да потом полете. „Ни о кладу ни о пањ, ни о дрво ни о камен, ни о крушку Тодорову”. Тодоре, Тодоре...

Хришћанско проклетство

Чудна је та крушка. Ето, знају историчари да је она Старим Словенима у њиховој постојбини била врло драго и сасвим свето дрво. Тако би и на Балкану све до покрштавања. А онда попови мораше силно ударити на све што дотад народу би мило и драго. И како то радише? Просто. Нешто, не имајући куд, прогласише светим и добрим да бољег на свету нема, а нешто опет злим и ђавољим. Тако је, ето, бивало некад давно. Мало је попуштала црква а мало опет сам народ.

Тако крушка и поста зла да гора и не може бит’.

Мада, народ ти је вазда чудан. Понегде он и не оцрњује баш тако ту добру биљку.

У околини Ђевђелије на други дан Ускрса иде процесија до какве старе крушке. И замислите, по ту крушку причешћује. Лепо јој стави нафору испод коре. Поповима у неким другим крајевима сигурно и није мило кад ову причу чују.

Неки краљ, приповеда многи свет одвајкада, не хтеде да иде на молитву у цркву. Рече: „Крушчица је моја црквица”. И да видиш Бог га не покара. Кад се помоли, добро му то може. Посвети се.

Лек за „жуту рану”

Био једном један заклет јелен. Тужно га било гледати како се под клетвом мучио. Зато млађана девојка хтеде да доброј животињи помогне. И, како се приповеда у народној причи, даде јој мајка (иначе вештица) три мла-

дице од крушке и јабуке. Она удари њима јелена. И враџбина спаде ко да је никад није ни било.

Говори народ како се свети Сава о свом дану пење на неку стару крушку око које се искупе големи чопори вукова. Онда им Сава одозго једном по једном одређује нафаку за следећу годину. И ни један се не буни. Тако прича вели.

Веле, опет, да свети Сава – кад је оно пут путовао од Зете до Будимља – на врх Коњуха закопа силно сребро и то под једном крушком. И отад се оно

место прозва Сребреница. За век и векова.

Можда не знате, али бољег лека за „жуту рану” од крушке на свету нема. Лепо се рана натрља крушком па се ова баци насред пута. Рекне болесник: „Ко ме узме, ко ме загризе, на њега рана, на мене здравље”. Онда, не осврћући се, бежи. Опет, зна се, човек ти прљаву крушку са тла узети неће, те она ту чека демона болести. И чим овај загризе, буде како је болесник пожелео.

Таква је, ето, крушка. И друге ту нема.

С. Рељић

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

Узбуђење је захватило и пословично хладнокрвне научнике — њих осам у опсерваторији „Кит Пик“ у Аризони — када су схватили да су открили најмасивнији објект икада ухваћен телескопом. Ево редоследа догађаја који би, да нису истинити, звучали као научнофантастична прича.

Немогућа подударност

Чудо се догодило једне мартовске ноћи ове године, мирне и мрачне, какве астрономи највише воле. Сочиво масивног телескопа чији пречник износи око 395 cm било је управљено најпре у веома удаљену светлост, потом у другу поред ње. Када је неколико сати доцније научник Едвин Тарнер анализирао резултате тог посматрања, отео му се узвик:

— Какво изненађење!

Оне две светлости били су квазари, небеска тела толико удаљена од Земље да светлост коју емитују путује неколико милијарди светлосних година. То није ништа ново. Када телескоп ухвати светлост квазара у своје испупчено огледало, она се претвара у спектар, а он открива све карактеристике небеског тела коме припада: његову удаљеност и састав. Научници данас углавном сматрају да је сваки од око три хиљаде познатих квазара јединствен, што значи да је и сваки спектар другачији — као отисак прста.

Међутим, спектри она два квазара ухваћена поменуте мартовске ноћи у „Кит Пик“ били су потпуно исти! То би значило да оба квазара не само да су подједнако удаљена од Земље, него и да имају у длаку идентичан хемијски састав, температуру, величину и све остало, што је тешко поверовати. То би било једнако невероватно као и наћи истоветне отиске прстију код две особе, истичу научници ове опсерваторије.

О чему је онда реч?

Научници верују да светлост потиче од једног јединог квазара, али се са Земље види двоструко због тога што се између њега и наше планете испречило нешто огромно, нешто што поседује тако снажну гравитациону силу да се светлост на свом путу од квазара до Земље закривљује и ствара нешто као оптичку варку.

Да је ово могуће тврдио је још 1915. године Алберт Ајнштајн, али је сумњао да ће се такав ефекат икада угледати. У опсерваторији „Кит Пик“ научници су на-

стојали да постигну баш то. Године су покушавали да ухвате „закривљен“ светлосни зрак.

Невидљиви слон

Коначно су у томе успели 1979. године. Два Британца и један Американац

МОЋНИ ТЕЛЕСКОПИ У
АРИЗОНИ НЕДАВНО
СУ УХВАТИЛИ

МИСТЕРИОЗАН
„ПРЕДМЕТ“ УДАЉЕН
ОД ЗЕМЉЕ ВИШЕ
МИЛИЈАРДИ
СВЕТЛОСНИХ ГОДИНА

први су ухватили два једнака квазарска спектра — у ствари један, удвојен тако да изгледа као светлосно сочиво. Зрак се савијао услед снажне гравитације коју је стварало јато галаксија на путу између тог квазара и Земље.

Па ако се тако нешто

већ видело пре пет година, запитаће се неупућени, зашто је данас иста појава — чудо?

Пре свега, због величине онога што се испречило између квазара — удаљеног у овом случају око 5 милијарди светлосних година — и телескопа. Маса тог тајанственог „предмета“ одговара јату од хиљаду галаксија! Едвин Тарнер је у одушевљењу због овог открића, за које је сам најзаслужнији јер је баш он управљао телескопе оне ноћи, почео сликовито да се изражава:

— То је као да си изишао у двориште да нађеш своју мачку, а вратиш се са слоном!

Међутим, овај небески слон је невидљив. Астроном Мартин Смит који је пре 23 године први открио квазаре, објашњава:

— Управо та чињеница да ми у ствари не видимо ништа, а знамо да ту постоји јато галаксија, представља највећи изазов.

Колико је запетљана

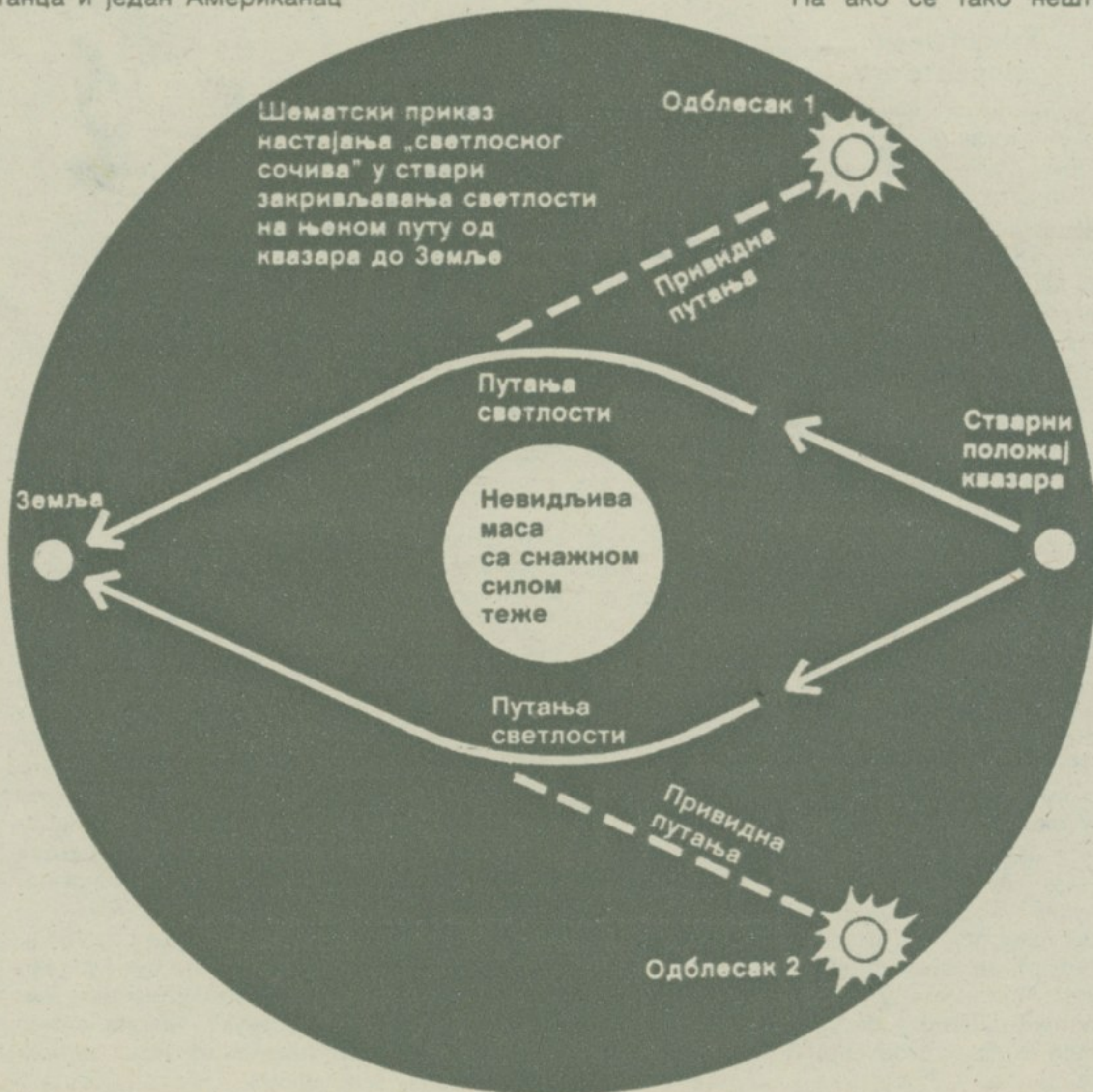
Да би цела ствар око ове дупле светлости била замршенија, постоји још једна претпоставка коју научници из „Кит Пика“ имају у виду и која је подједнако вероватна. Уместо јата од хиљаду галаксија, исто дејство закривљавања светлости могла би да произведе „пупчана врпца космоса“!

Ни та врпца се не види, нити је доказано њено постојање — и она је само део претпоставке. Изведена је математичким путем и тешко је и замислити како изгледа! То је једнодимензионална „ствар“ која је настала у првом делићу секунде после велике експлозије (по једној претпоставци цео космос настао је у тренутку тзв. велике експлозије или „биг бенга“). Врпца би могла бити или бесконачно дугачка, или запетљана, а могла би се кретати брзином готово једнаком брзини светлости.

Најнеобичније: мада бесконачно пута тања од језгра атома, врпца има толико јаку силу теже да би могла да закриви светлост онако много као у случају хиљаду галаксија. У ствари, читавом њеном дужином као да су начичкане масе једнаке маси Земље.

Тако ново откриће представља у ствари нову мистерију, али и нови изазов за даље трагање и размишљање о најстаријој и вечитој тајни настанка космоса и свега што постоји.

М. К.

Силиконска долина, центар америчке компјутерске „памети“, по ко зна који пут је у центру пажње. Овог пута, двојица „одговорних“ за то су Нолан Бушнел, отац прве видео-игре и Стивен Вознијак који је изумео кућни компјутер.

Седамдесетих година, да ли то уопште треба наглашавати, и Бушнел и Вознијак згрнули су огромне своте на својим открићима која освајају свет. Осамдесетих година новац почињу немилице да троше. Тако је Бушнел купио вилу у Паризу и отворио раскошни ресторан у Силиконској долини. Вознијак (за свет познатији као – Воз) дао је само 30 милиона долара за организацију два рок-концерта у калифорнијској долини. Да не спомињемо остале „ситне“ трошкове.

Вероватно је било питање времена кад ће се ова два изузетна „мозга“ коначно срести и започети заједнички пројекат. То време је – сад. Бушнел и Воз су одлучили да поново освоје свет и то армијом робота – лутака.

„Екслон“ + „Девети облак“ = чудо

Роботи су давно престали да нас зачуђују. Мало-помало па смо се и на њих већ навикли. Ипак, ти „машински људи“, без обзира на покушаје да се уселе и у поједине домове, још увек су углавном везани за велике фабрике и корпорације. Бушнел и Вознијак желе да их уселе у домове и то као играчке.

Бушнелова и Вознијакова технолошка армија, како је називају, продаваће се у САД већ током септембра. Биће то роботи висине од 15 до 20 центиметара, куповаће се у пару (цена – између 150 и 200 долара) и покретаће се помоћу даљинских управљача.

То није све. Ти „паметни“ роботи програмираће се да одговарају (читај – покрећу се) кад „чују“ одређене сигнале са видео или звучних телевизијских касета. Дакле, Бушнелова и Вознијакова идеја је да „оживе“ по собама видео-игре којима су се деца једно време одушевљавала а које су, у последње време, почеле да их замерају.

Роботи ће моћи да се покрећу на одређену команду, шуњаће се кад треба, дизаће галаму кад им то њихов „командант“, односно власник, нареди. Испаливаће убитачне зраке који ће противника, ако га погоде на право место, једно време онеспособити

ОЖИВЕЛИ РОБОТИ
ИЗ ВИДЕО-ИГАРА

РАТ ЗА ЛИЧНУ УПОТРЕБУ

за даљу борбу. Прави ратници!

На идеју да се створи технолошка армија дошао је Нолан Бушнел који је и до сада експериментисао с електронским играчкама. Његова компанија „Екслон“ само прошле године зарадила је на тим играчкама 16 милиона долара. Разлог што је Бушнел позвао Стивена Вознијака (Воз је био један од творца чувеног „Епл“ компјутера) да с њим сарађује је једноставан. Вознијак већ дуже упорно ради на усавршавању даљинских управљача који ће моћи да „прозивају“ разне апарате по кући.

Како ствари сада стоје, Бушнелова компанија „Екслон“ планира да купи и припоји Вознијаково предузеће „CL 9“ (скраћеница од cloud 9 што у преводу значи – девети облак).

Без обзира што су разне трговачке мреже већ откупиле сва права на неколико стотина хиљада Бушнел-Вознијакових робота који ће почети да освајају америчке робне куће пред крај године, њих двојица највише рачунају на јапанско тржиште. Никакво чудо кад се зна да се у Зем-

ПРИВЛАЧЕ СЕ НЕОПАЖЕНО, ИСПАЉУЈУ УБИТАЧНЕ ЗРАКЕ, ОБАРАЈУ НЕПРИЈАТЕЉА...

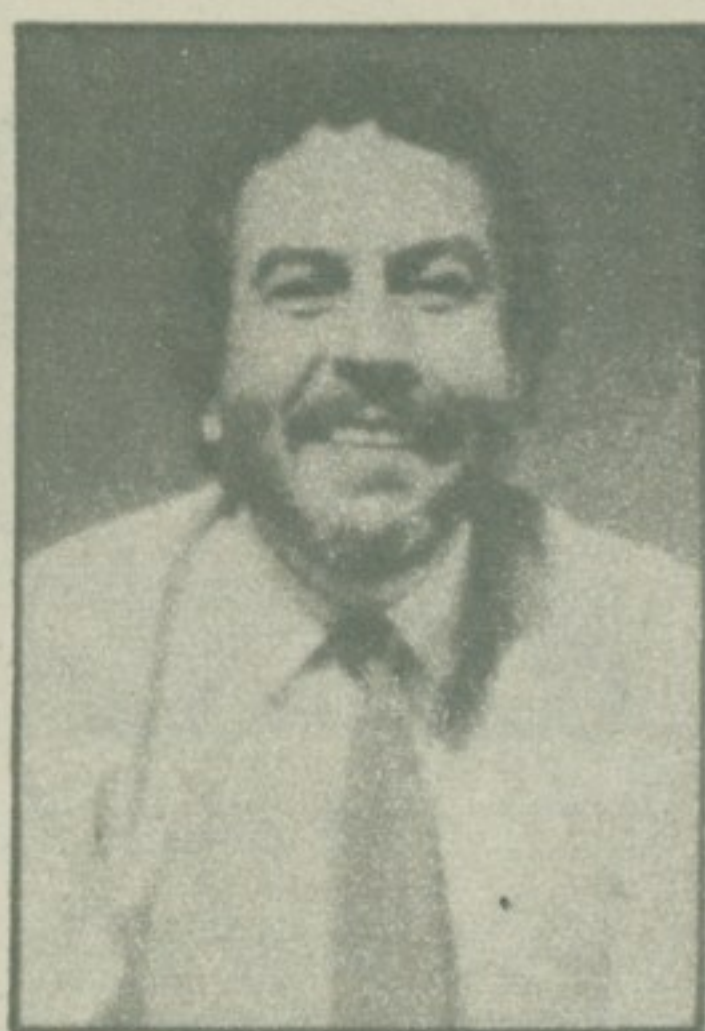
љи излазећег сунца годишње потроши 5 милијарди долара на играчке. И није само то разлог. За разлику од америчке деце, мали Јапанци још нису изгубили интересовање за видео-игре а роботи и за младе и старе у овој земљи и даље представљају праву опсесију.

Правна беба није права

Роботи тек долазе, а да видимо којих то електронских играчака већ има по робним кућама у Америци.

Стивен Вознијак, чаробњак из Силиконске долине, одувек је више волео да користи компјутере и електронику за игру него за неке „озбиљне послове“.

Само што је смислио прву видео-игру „Понг“, Нолан Бушнел је створио сада већ чувену компјутерску компанију „Атари“.

ма, нахрани ме још мало, гладна сам!”

Вештачки четвороношци освајају свет

Ако још увек има оних за које су све те нове играчке право чудо, међу њима сигурно није Бушнел. Он се само задовољно смешка и већ смишља нова чуда.

Већ најављује да ће из његовог „Екслона“ ускоро да се појави једна љупка маца. Одговараће на команде, играће се згужваном хартијом или клупком вуне, кад затреба умиљато ће се мазити и почети да преде.

– До краја овог века – каже Нолан Бушнел – сигуран сам да ће 50 посто кућних љубимаца бити електронски четвороношци. Прво ће их прихватити у Јапану јер у тој земљи кућни љубимци не уживају такве симпатије као у Америци.

И у Кини су заинтересовани за „вештачку“ мачку, већ су и новине о њој писале:

„Електронска мачка има знатне предности у односу на праву. Пре свега, нема бојазни да ће вам се попишкити на тепиху, сигурно вам се неће увлачити у кревет и остављати длаке на све стране. И, што није занемарљиво, неће се прикрадати и красти храну из тањира!”

Кад се прочуло да ће се Нолан Бушнел и Стивен Вознијак удружити, појединци из индустрије играчака с неповерењем су вртили главом. „Шта ли ће урадити та двојица луцкастих занесењака?” Сад су променили мишљење. Једина им је дилема – да ли постоји граница њихове невероватне способности и маште?

В. С.

Илустровао Зоран Петковић Петко

ГОСПОДАРИ
АНДА
ПРЕ
ИНКА

ГРИНГОСИ, НЕ ДИРА

НЕДАВНО ЈЕ У
НАЈДИВЉИЈЕМ ДЕЛУ ПЕРУА
НАЂЕНА ЈЕДНА ЦАРСКА
ГРОБНИЦА. ОД ЊЕ СЕ
ОЧЕКУЈЕ ДА ЋЕ ОТКРИТИ
МНОГЕ ТАЈНЕ РАТНИЧКОГ
НАРОДА КОЈИ ЈЕ ОВДЕ
РАЗВИО ВИСОКУ
ЦИВИЛИЗАЦИЈУ ПРЕ 1000
ГОДИНА

Седам белих фигура, као привиђења која су изронила из утробе Анда, својим празним очним дупљама замишљено гледају у даљину право према зеленим шумама Амазоније. Оне су постављене на улазу у пећину усечену у вертикалној стени тако да доминирају над понором кањона Карабија дубоким двеста метара. Мртвачке лобање, причвршћене за статуе дрвеним кочићима, очигледно су постављене овде да плаше уљезе и пљачкаше гробова. Ови језиви чувари од памтивека стражаре на улазу у светилиште Чачапоја или Јаких људи. Тако су их називали суседни народи. Ово изванредно откриће које се догодило недавно у најзабаченијем делу Перуа, узбудило је многе антропологе, археологе, етнологе...

Зовите алпинисте

По њиховом мишљењу ради се о изванредном открићу које се не дешава – сваког столећа! Царска гробница, ових дана откривена, помоћи ће да се коначно сазна нешто више о чудном народу Чачапоја који се сматра најљућим непријатељем Инка.

Као и остали андски народи, ни Чачапоје нису познавале писмо, нису знале за точак нити користиле гвозђе. Па ипак, овде високо, на далеким изгубљеним висоравнима између река Марањон и Хуалга, које се уливају у највећи водени слив на свету – Амазон, они су успели да развију цивилизацију која је цветала петсто година пре него што су 1532. стигли шпански освајачи.

Међутим, после првог одушевљења због овог открића, археолози су ускоро морали да спусте лопту. Гробница фасцинантне лепоте била је ту, у пећини, нетакнута, али како стићи до ње. Како се попети уз окомиту пешчану литицу кад је било довољно руком дотакнути трошан зид стене, па да се покрену огромни камени блокови

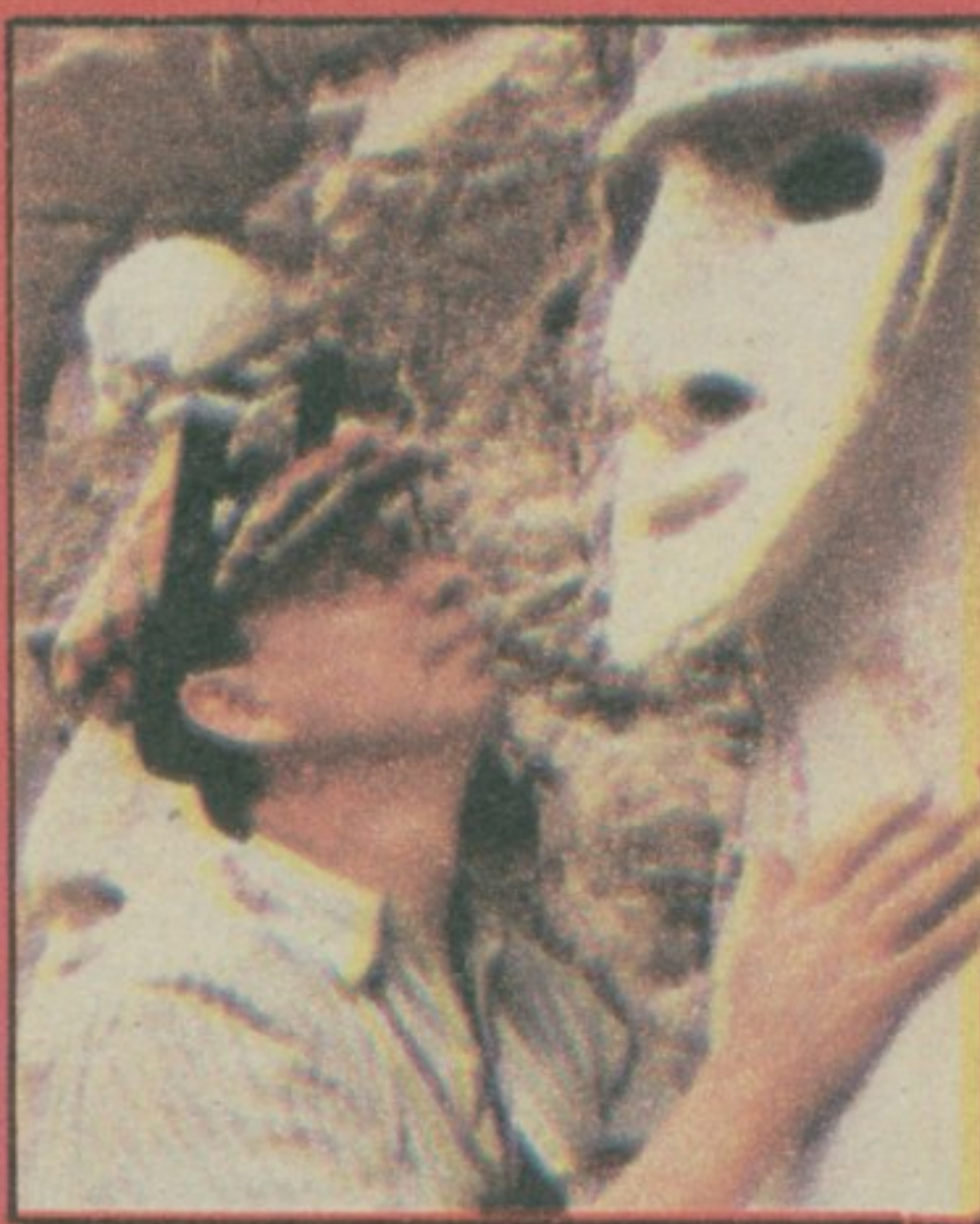
изнад. У помоћ су позвани алпинисти из Андског клуба. Они су прво покушали да подупру и ојачају странице вертикалне хриди, а касније су помоћу конопца које су учврстили осамдесетак метара изнад, на висини улаза у пећину, монтирали дрвену скелу с платформом.

Док су они завршавали посао, археолози су покушали да успоставе неке везе са сељацима у долини. То су потомци Чачапоја који и даље живе на високом сувом платоу Кебради где гаје кукуруз и кромпир.

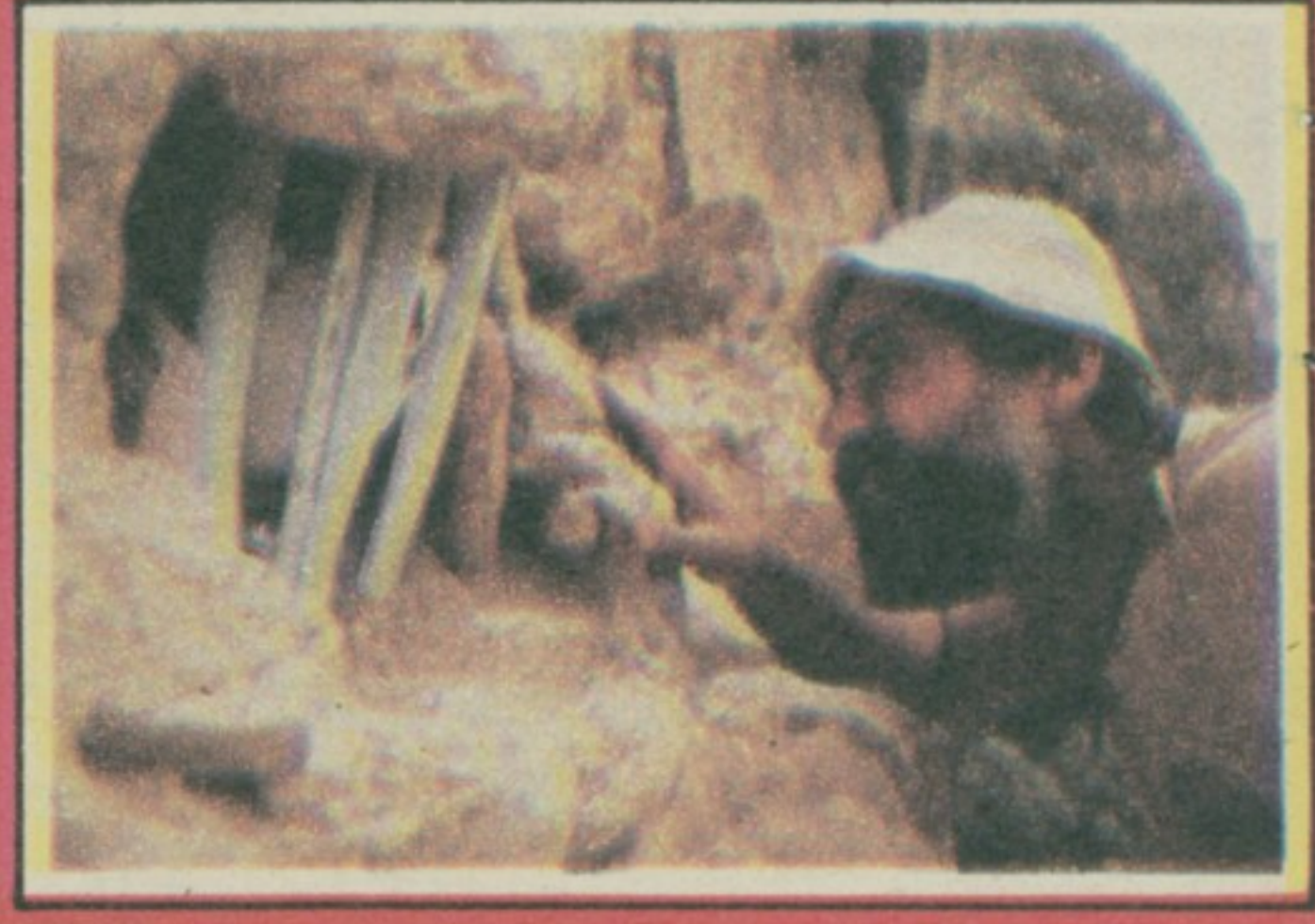
Један Перуанац, један Италијан

Експедицију су организовали Перуански институт за амазонску археологију и Центар за изучавање и истраживање Лигабуе из Венеције, а учествовала је маштовита екипа састављена од перуанских и италијанских научника. Сељаке су нарочито занимали Италијани. „Колико дана хода има до ваше земље?“ – питали су са радозналешћу помешаном са сумњом и чуђењем. За њих се начин живота није променио од времена кад су Шпанци Франциска Пизара срушили њихову цивилизацију а удаљености се још мере раздаљинама које се могу препешачити за дан.

...Најзад су алпинисти довршили посао око платформе и бацили се у празно, поред окомите литице окер боје. Први се низ њих спустио перуански археолог Федерико Кауфман, који предводи ову научну експедицију, иначе дугогодишњи директор Археолошког музеја у Лими. Кауфман добро познаје ове крајеве. Рођен је у Чиклају, на северу Перуа, али је читаво детињство провео у овим планинама. – Ходао сам бос кроз шуму, пентрао се по дрвећу – прича он – и сваки траг прошлости, свака рушевина, све ме је то одушевљавало. – Кауфман је и оснивач Перуанског Института за археологију Амазоније. Године 1980. упознао је богатог Италијана, индустријалца Ђанкарла Лигабуе који је и антрополог (са дипломом палеонтолога из Сорбоне) и оснивач Центра за изучавање и истраживање који носи његово име. Од тада они граде заједно. Прво су се бацили на пројекат „Антисују“, а онда сваке године кретали на нови поход. Истраживали су долину Мачу Пичу, грађевине Инка у Виткосу и Вилкабамби, хијероглифе у Пантијаколи, у легендарној Паитити, перуанском Елдораду, величанствене дрвене статуе у светом граду Гран Пахатен, али никад нису били више узбуђени него кад су открили седам белих статуа које као да су „пале с неба“.

Очи у очи: Федерико Кауфман, директор Археолошког музеја у Лими и Ђанкарло Лигабуе, италијански индустријалац с дипломом антрополога, сваке године крећу у нову експедицију. До сад су испитали долину Мачу Пичу, тврђаве Инка у Виткосу и Вилкабамби, хијероглифе Пантијакола, Гран Пахатен. Овде за сада нису пронашли никакво благо, али главну тајну крије затрпан пролаз који води с друге стране планине.

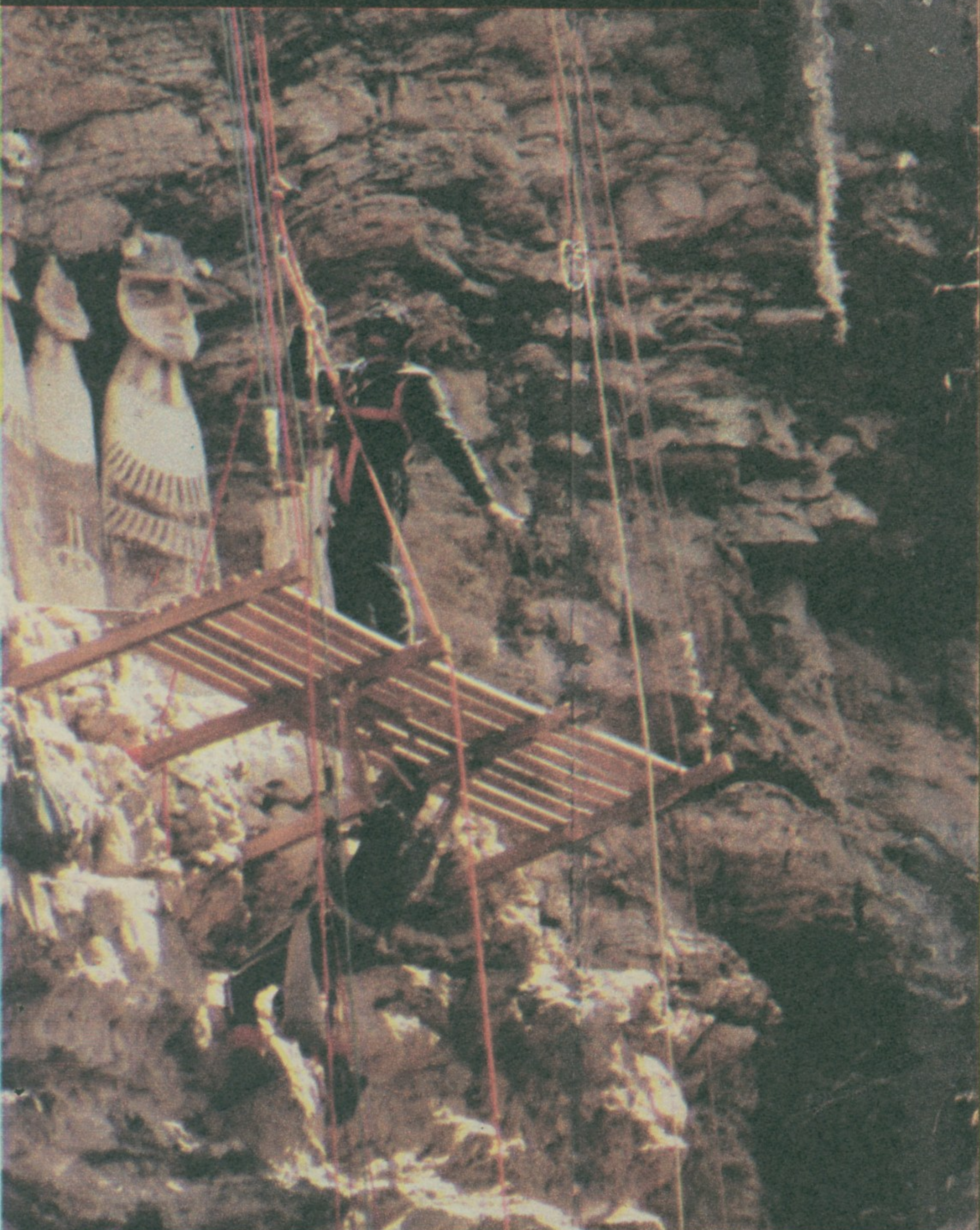

Величанствене надгробне фигуре високе два метра неодољиво подсећају на статуе откривене на Ускршњим острвима у Тихом океану, само што су ове направљене од глинене масе која је цеђена

кроз тршчано сито и бојене белом бојом с црвенкастим мотивима који личе на стилизоване птице у лету.

Кроз широк отвор на постољу саркофага може се видети мумија

ТЕ ЧАЧАПОЈЕ!

Савладати вртоглавицу: да би стигли до гробнице, која је „прилепљена“ за литицу 200 метара изнад кањона Карахија, археолози су користили ову дрвену скелу причвршћену изнад пећине. Беле фигуре, заборављене 800 година, строго гледају незване госте.

умрлог чврсто умотана уским тракама од коже. Обичај мумификације после смрти, који се среће у готово свим јужноамеричким цивилизацијама, требало је да умрлом осигура да после смрти

живи на оном свету. Град мртвих Чачапоја, сматрају археолози, има везе са неким обредом, обожавањем планине можда...

Према Гарсиласу де Ла Веги, великом перуанском историчару

претколумбовске Америке, од свих народа Јужне Америке Чачапоје су имале најсветлију кожу. Њихове жене биле су тако лепе да су их Инке отимале и поклањале својим владарима. Сурови и

независни ратници, они никад нису имали чврсту државну организацију. Два главна божанства били су им Змија и Кондор. Борили су се праћкама из којих су тако прецизно бацали камење да је било немогуће избећи погодак.

У почетку су Чачапоје заузимале целу долину Уткубамбе, стиснуту између планина и кањона. Они су ово место претворили у природну тврђаву што ће касније Инкама отежати освајање. Негде око 1000. године, вероватно због наглог пораста становништва, преплавили су падине планинских ланаца и с амазонске стране континента. Њихова цивилизација достигла је врхунац у 12. и 13. веку. И загонетне надгробне фигуре на литици кањона Карахија потичу из тог времена.

Инке које су насељавале равнице око Кускова, јужно од Чачапоја, ратоборно расположене према својим суседима, предузеле су поход који се на крају завршио успехом. Створили су огромно царство које се простирало северно од Екватора, дугачко 4000 и широко 650 километара. Ово царство које се звало Тухуантинсују (Царство на четири правца) искоришћавало је суседне народе за грађевинске радове, тако да су подигли изванредну мрежу путева и висећих мостова што је олакшавало њихове војне походе. Негде око 1475. вођа Инка Тупак-Јупанкуи успео је после жестоких борби да потуче Чачапоје. Али, једно је било добити битку, а друго покорити један народ. Његов наследник Хуајна-Капак морао је да гуши многобројне устанке које су дизале локалне поглавице.

Жар којим су Чачапоје браниле своју слободу никад се није угашио. Радије су из мржње према Инкама прелазили у војне логоре Шпанаца, али овај савез није смеао конквистадорима да, само две године пошто су покорили Инке, баце Чачапоје у ропство, одузму им земљу и крену немилосрдно да уништавају све споменике њихове старе културе. Утолико је важнија новооткривена гробница која стоји нетакнута већ осам векова.

Дошли из Европе?

Узан пролаз између две статуе дозвољава да се уђе у пећину. Висока је једва метар, па је Федерико Кауфман, који је овде први стигао, морао да пузи да би је испитао. Уз помоћ батеријске лампе он се пробијао између костију и остатака мумија које су орлови начели. Али, само три или четири метра даље, пећина је била затрпана гомилом земље. — Ако постоји пролаз, он је сигурно ту доле — сматра Кауфман. — Тло одјекује празно, као бубањ. Ходник вероватно води кроз планину и стаза која излази с друге стране стене највероватније је пут којим су Чачапоје довозиле своје мртве.

За сада још није време за откопавање. Археолози су у овом првом сусрету са гробницом морали да се задовоље с неколико узорака костију, неколико перли из огрлица и комадићима дрвених постоља статуа. Сви ови „ситни

докази". после испитивања уз помоћ угљеника, омогућиће да се тачно одреди старост ових налаза.

Банкарла Лигабуе посебно занима онај мрачан период историје пре стварања царства Инка и народи који су у то време насељавали средишњи део Анда. Одакле су дошли? Воде ли и они порекло од хорди ловаца и сакупљача плодова који су стигли с европског континента прешавши најпре преко Берингове, па преко Панамске превлаке? Етнолози чврсто верују у то. Ови ловци-скупљачи плодова стигли су у Јужну Америку 9000 или 10.000 година пре наше ере и настанили се горе на висоравнима уз Анде.

Касније су почели да се баве земљорадњом, да гаје ламе и алпаке што је све омогућило да се створи "Царство сунца" на простору данашњег Перуа и Боливије. Затим су кренули у освајачке походе с обе стране Анда и освојили пустињске области поред Пацифика (хранећи се и тргујући рибом) и непрегледна бујна пространства Амазоније где ће се развити трговина воћем, кожама и перјем које се ценило као накит. Али, питање је колико је овај "сценарио" тачан.

— Наша открића бацила су ову теорију у воду — изјавио је Банкарло Лигабуе. — Царство овог народа није настало на Андима, па се спустило до Амазоније. Пут је водио обратним правцем. Много је вероватније да су прве групе које су стигле из Северне Америке преко Панамског земљоуза у амазонској прашуми откриле "зелено злато" Инка: земљорадњу, гајење кукуруза, маниоке и кромпира, намирница без којих ни данас исхрана у Јужној Америци не може да се замисли. Тек касније су ова племена освојила планинске ланце где се развила земљорадња на терасастим комадима земље.

Ту, на амазонској страни Анда, завршила се и прича о Инкама: Атахуалпу, који се сматрао сином Сунца, убили су Шпанци 1533. године у Кајамарки. Инке су се без сумње сећале Амазоније као изгубљеног раја на земљи. То је један од разлога, мисли Лигабуе, који је навео Манка и последње непокорене поглавице да за место своје последње битке против шпанских освајача изабери управо "Велику Шуму".

У подножју литице окупила се група сељака. Непомични и ћутљиви, сваки увијен у мрки пончо, пажљиво посматрају шта раде чланови експедиције. Њиховим венама тече крв Чачапоја и зато су напустили село, на два сата хода, и дошли, пуни сумње и неповерења, да виде шта то раде грингоси. Статуе морају остати у пећини, захтевали су они и власти из Лиме су им то обећале. Археолози такође сматрају да би њихово "пресељење" било неопростиво.

И тако, надгробне статуе Јаких људи и даље зуре према хоризонту и амазонским шумама које су њихова колевка.

В. М.

РЕКОРДИ КОЈЕ НИКО НЕЋЕ ОБОРИТИ

БРЗОНОГИ

ТРЧЕЋИ ОД ПАРИЗА ДО МОСКВЕ ЕРНСТ МЕНСЕН ЈЕ ПРЕШАО 2600 КИЛОМЕТАРА ЗА САМО ТРИНАЕСТ И ПО ДАНА. СВАКОДНЕВНО ЈЕ ПРЕВАЉИВАО ОКО 190 КИЛОМЕТАРА — ДВА ПУТА ВИШЕ НЕГО ШТО БИ ТО МОГАО КОЊАНИК

НОРВЕЖАНИН

Црева крче — ноге лете

Обично главни јунак приче склоност према нечем необичном показује још детињству. У Менсеновом случају од тога ни трага. Не само да није волео трчање, већ ни копно. Зато је још у четрнаестој години постао морнар. Седам година је провео на једном руском трговачком броду и тек у двадесет првој се искрцао у Лондону. Одлучио је да ту привремено живи. Али невоља звана привредна криза закуцала је на врата многих Енглеза, па и Менсенова. Остао је без посла. Није имао ни за хлеб. Смишљао је како да дође до новца. Пало му је на памет да опроба брзину својих ногу јер је тада клађење на тркаче међу богатима било у моди. Пошто је закључио да нема шта да изгуби, Норвежанин је понудио неколицини племића да организују клађење. Обавезао се да ће 115 километара од Лондона до Портсмаута претрчати за 11 часова, а они нека утврде висину опклада.

— Уколико успем, исплатићете ми 2500 фунти, а вама остаје сав новац добијен на клађењу! Ако не успем, ви губите а ја и даље остајем шворц!

Менсенов чврст и одлучан став поколебао је богаташе, мада су знали да поштанске кочије преваљују пут од Лондона до Портсмаута за два дана! За сваки случај организовали су пробну трку на којој

су Менсенова празна црева натерала ноге да просто лете. Норвежанин је положио испит.

Тако је морнар силом прилика постао "тркач на услузи" не слутећи да ће му трчање постати опсеција. У ствари, по доласку у Портсмаут Менсен је, на своје запрепашћење, открио да уопште није уморан и да би одмах могао трком да се врати у Лондон! Није био задихан, ноге га нису болеле, срце је нормално радило. Једино је појео неколико шницли и попио литар вина.

Све енглеске новине нашироко су писале о Менсеновом подвигу. Ускоро је за њега чула и Европа. Схватио је да ноге могу да му донесу лепу зараду. Тако је отишао да трчи у Хамбургу, па у Берлину...

Стрпан у бувару

Називан је чудом од човека. Необразовани људи су веровали да поседује особине несвојствене људској врсти. Летећи Норвежанин се није освртао на те приче — трчао је свакодневно.

Обогатио се захваљујући ногама, али је већи део новца улагао у сваку следећу трку. Маштао је да претрчи прво Европу, затим Азију и на крају Африку! Несрећене прилике у свету нису му ишле на руку и од његовог сна није било ништа. Пропуштено је делимично надокнадио трчећи од Александрије до Јерусалима за мање од недељу дана. Тек да протегне ноге, како је касније причао пријатељима! У Париз је стигао усред револуције. Стао је уз револуционаре борећи се као тобџија.

И најзад његов велики дан: објавио је да ће трчати од Париза до Москве и растојање од око 2600 километара прећи за 15 дана. Почеле су да пљуште опкладе. Износ

је достигао милион тадашњих француских франака. Они који су се кладили на Менсена обећали су Норвежанину награду од 100 хиљада франака.

Уместо за 15, како је обећао, Менсен је претрчао пут од Париза до Москве за тринаест и по дана, што значи да је свакодневно преваљивао око 190 километара. За све то време није спавао, а хранио се оним што је носио у ранцу или што су му људи уз пут давали. Није трчао друмовима већ преко ливада и њива и кроз шуме, сам одређујући правац пута. Када се једног јунског јутра 1832. појавио под зидинама Кремља, стражар је помислио да има посла с највећим лажовом и стрпао га у бувару.

— Нека битанга тврди да је Менсен! — пожурио је до команданта гарде.

Неспоразум је брзо отклоњен и Менсену је у Москви приређено велико славље.

Гроб поред пута

По повратку у Париз Менсен је у трку пренео писмо баварског краља и краљице њиховом сину; управо устоличеном краљу Грчке. Пут дугачак око 1800 километара водио је и преко планинских предела Балкана. Норвежанину је било најтеже да претрчи црногорске висове, али је изгурао.

После неколико месеци Менсен је трком „скокнуо“ до Цариграда. Како га место није држало, неки богати енглески трговци понудили су му да трчећи однесе поруку у Калкуту у Индији. Морао је да претрчи око 7 хиљада километара преко дивљих пространа Турске, Јерменије и Персије. Менсена нису забринуле ни разбојничке банде које су крстарили тим крајевима. Упртио је ранац с храном и водом на леђа и 28. јула 1836. напустио Цариград. У Калкуту је стигао за мање од месец дана — 27. августа! Дневно је преваљивао око 200 километара! Такав рекорд, вероватно, никада неће бити оборен.

Иако је имао само 37 година, Менсеново лице било је потпуно избраздано борама, а коса оседела. Ноге су му личиле на две дебеле и јаке жиле.

Менсенов сан да претрчи Африку од севера до југа претворио је у јаву неки богати пруски племић који је пристао да плати све трошкове.

Норвежанин је пошао на трку из Цариграда 11. маја 1842. Старт је био у Каиру, али је он растојање између Цариграда и Каира такође претрчао да би се „загрејао“. Код Асуана су га ухватили грчеви. Саветовано му је да одустане, или се бар одмори неколико дана. Пристао је на одмор, али се предомислио. Неки путници нашли су га крај пута недалеко од Асуана. Лекар је утврдио да је умро од дизентерије. Сахрањен је на месту где је издахнуо. Место је обежено каменом. Гроб више не постоји — прекрила га је вода асуанске хидроцентрале.

М. Тодоровић

Илустровао Драгутин Њежић

ОПИШИ МИ НЕБЕСКОПЛАВО!

**КАЛВИН СТЕНЛИ ЈЕ У СВЕМУ КАО
И ОСТАЛА ДЕЦА ЊЕГОВОГ
ГОДИШТА: ВОЗИ БИЦИКЛ, ПЛИВА,
ИДЕ У ШКОЛУ. РАЗЛИКУЈЕ СЕ
САМО У ЈЕДНОМ – СЛЕП ЈЕ**

Кажем му да су му очи небескоплаве. Свиђа му се тај опис, моли ме да га поновим:

– Знам да постоји светлоплаво и тамноплаво, али како изгледа небескоплаво?

Калвин Стенли има дванаест година. Слеп је од рођења, али у глави има мноштво слика које је створио уз помоћ родитеља, пријатеља и наставника. Слика муње: „Мама каже да изгледа као божићна јелка: пали се и гаси на небу“. Слика дуге: „Много предивних боја, једна до друге, у облику лука“.

Зашто баш ја?

Још као сасвим мали, каже Калвинова мајка, тридесетпетогодишња Етел Стенли, Калвин је био страховито радознато дете. Хтео је све да „види“, да дотакне. Морала сам све да му показујем, сваку ситницу. Кашику, виљушку. Давала сам му да се игра са шерпама, тигањима...

– А када је проходао, никада му нисам говорила шта да ради. Кад би стигли до ивичњака, Калвин је знао да, када ја застанем, и он треба да застане и закорачи на улицу. Кад бих поново застала, застао би и попео се на тротоар.

Калвин се сећа тренутка кад је почео да схвата да је „друкчији“:

– Имао сам око четири године. Узео бих нешто у

руке, али то нисам видео. Чуо сам друге како кажу да они виде ствари.

Етел Стенли се добро сећа дана када је њен син питао зашто је слеп. Објаснила му је да је тако рођен и да за то нико није крив. „Али, зашто баш ја?“, питао је.

– Не знам, Калвине – одговорила му је, посадила га испред себе и наставила – Ти видиш, Калвине. Служиш се рукама уместо очима. И запамти, не постоји ништа на овом свету што не можеш да урадиш.

Пролеће је. Калвин је напољу, у башти иза куће, вози бицикл. Прави бицикл на два точка.

Калвин не види знаке пролећа око себе, али за њега постоје знаци друге врсте: лавез немачког овчара по коме зна да је удаљен три куће од своје; мирис зумбула, пет башта од његове куће; широка, дијагонална пукотина у бетону, знак да је време да окрене бицикл и врати се.

Игра се безбол. Етел Стенли добацује лопту. Седмогодишња Моне Кларк је хвата. Њен задатак је и да упозори Калвина када треба да замахне палицом. „Ударај!“, виче. Калвин замахује, чује се како лопта удара о палицу.

Какве су ти очи, мама?

Калвин зна и да мења брзине у породичном „фолк-вагену“. Научио га је отац, тридесетдеветогодишњи Калвин Стенли, полицајац.

– Калвин може све изузев да види. Воли да плива. Нека деца се боје воде, али он скаче у базен без размишљања. Да сам ја на његовом месту, не верујем да бих био тако храбар. Увек је спреман да некуд иде, да нешто ради – каже отац и додаје – Али, понекад је тужан. Довољно је да га погледате и јасно вам је да је тужан.

– Једном, Калвин је тада имао отприлике шест година, деца у школи су за Дан мајки цртала своје маме. Хтео је да му кажем како изгледам. Узела сам му руку и принела је свом лицу. Мислим да је тек тада схватио да је заиста слеп – прича Етел Стенли.

– Никада нећу моћи да видим твоје лице... или татино – рекао је.

– Калвине, ти видиш моје лице. Видиш га рукама и слушајући мој глас, и на тај начин ти знаш о мени више него неко ко ме само гледа.

Не гледај у књигу!

Болница „Провидент“, Балтимор, 15. новембар 1973. године, дан када је Калвин рођен. Када су јој лекари рекли да јој је син рођен са глаукомом и да је проценат излечења у таквим случајевима изузетно мали, Етел Стенли је мислила да ће умрети.

До треће године, Калвин је оперисан седам пута, али без успеха. Његовим родитељима речено је да више нема наде.

Од самог почетка Етел и Калвин Стенли били су сигурни у једно: како желе да њихов син живи као сва остала деца. Када је за то дошло време, уписали су га у „обичну“ школу. Тако је Калвин постао једно од дванаесторо деце у Балтимору која су у потпуности „интегрисана“.

Два сата. Основна школа „Кроз кантри“ у Балтимору, час учитељице Вивијен Џексон. Калвин чита, пише, ради разјомке и прати предавања користећи своје уџбенике штампане Брајовом азбуком.

– Како гласи следећа реч, Калвине? – пита Вивијен Џексон.

– Једанаест.

– А сада ми кажи како се то пише... не гледај у књигу!

Калвин нагло повлачи прсте са „забрањене“ речи.

– Ј-е-д-а-н-а-е-с-т – рештује без муке.

Све изгледа тако једноставно, начин на који се Калвин носи са својим слепилом и начин на који то други прихватају. Али број наставника, специјалиста и опреме који су му омогућили да постигне ово што је постигао нас, неупућене, изненађује. Ту је, на пример, Дороти Лојд, специјалиста која га учи како да употребљава оптакон, справу која му, претварајући штампана слова у симболе који се „читају“ на додир, омогућава да чита „обичне“ књиге. Па Чарлс Дајер који га учи како да се уз помоћ штапа пење у аутобус и излази из њега, како да се самостално и без страха креће кроз свет који је за њега невидљив.

Све зависи само од тебе

Етел Стенли се сећа како су га, када је тек кренуо у школу, нека деца задиркивала: „Имаш тако крупне очи, а не видиш“.

– Они су само деца и не схватају да су окрутни. То сигурно неће бити последњи пут да неко буде окрутан према теби. Све зависи само од тебе. Ако хоћеш да идеш у школу, мораћеш да научиш да се сам с тим носиш – рекла му је.

Једина ствар по којој ћете данас, у мору друге деце на школском игралишту, уочити баш Калвина је што ће се, кад год му затреба помоћ, неко за тили час створити крај њега. Деветогодишњи Брајан Батлер је један од његових другова. „Мој најбољи друг“, поносно изјављује Калвин.

Брајан ми објашњава зашто воли Калвина: „Зато што је тако смешан, стално ме засмејава“.

Најлепши тренуци у току сваког школског дана: час Брајеве азбуке, наставница Луис Сивитис, једини ученик – Калвин. Луис Сивитис је Калвинова омиљена наставница. Нежна је, стрпљива, паметна и, као и он, слепа. Стоје испред отвореног прозора, окупани сунчевим зрацима. Калвин слуша звучни сат који му каже: „Једанаест и педесет два минута“. Луис Сивитис држи велики Брајов речник, прсти јој прелећу преко стране коју чита у тишини.

Гледам их, лица окренутих ка светлости, обоје утонулих у неки свој лични свет саздан само од звука и додира.

А.лис Штајнбах

ЈАКОВИТИ
(ЈАСОВИТИ)

КОКО БИЛ НА ШИНАМА

* КЛЕПСИДРА - ПЕШЧАНИ САТ

БРАВО, СТРАНЦЕ!
СРЕДИЛИ СТЕ
ЧЕТВО-
РИЦУ
НАЈГО-
РИХ
МАН-
ГУПА
У ГРА-
ДУ!

А САД, МАРШ У
ШКОЛУ И ТАМО ЧЕ-
КАЈТЕ УЧИТЕЉИЦУ!
АКО ЈЕ ДОЧЕКАТЕ КАО
МЕНЕ, **ПОБУНИКУ**
СЕ ПОНОВО!

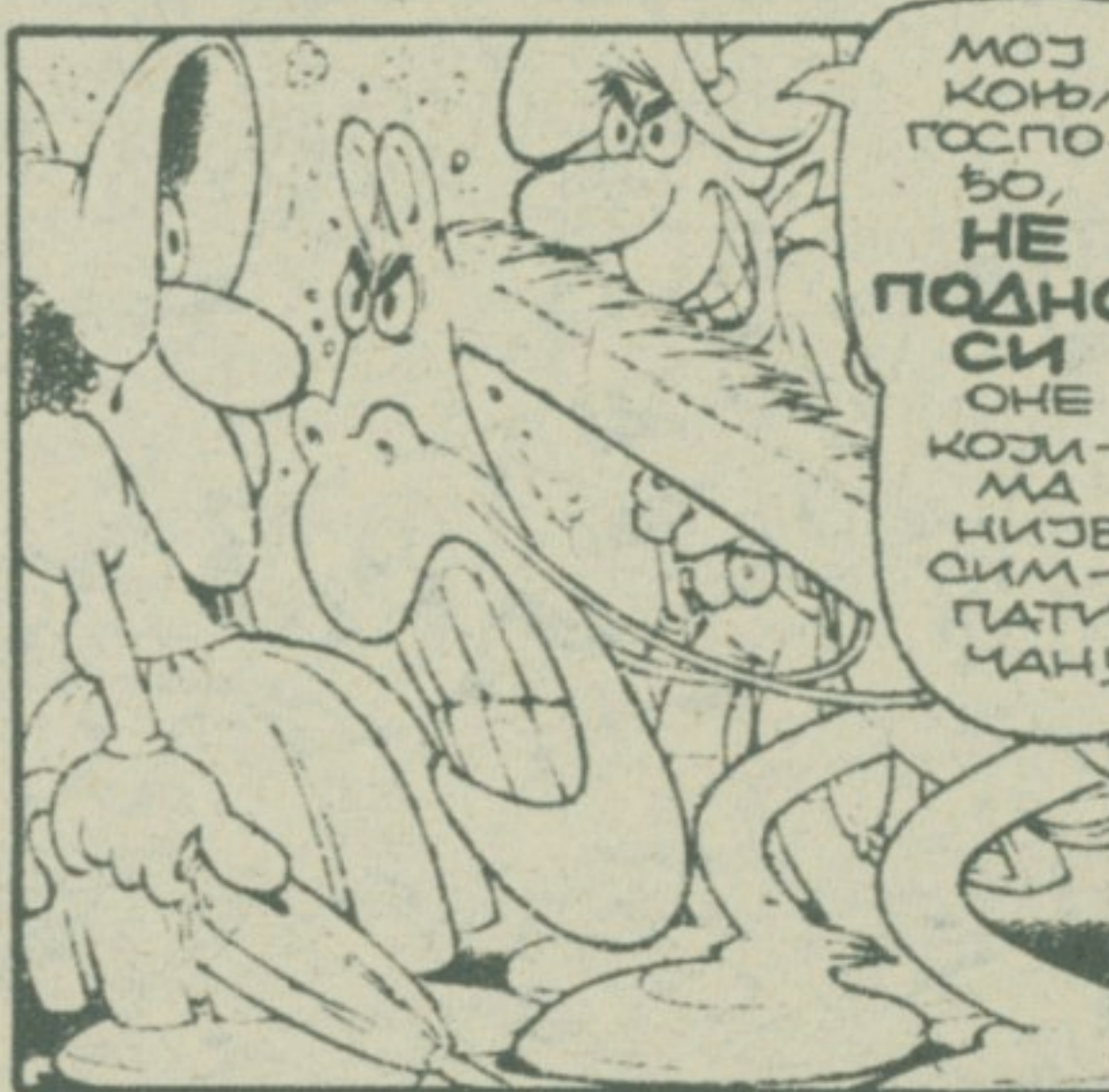
ВАЖИ, АЛ' ДА
ЗНАШ - ТО НИЈЕ
ПЕДАГОШКИ!

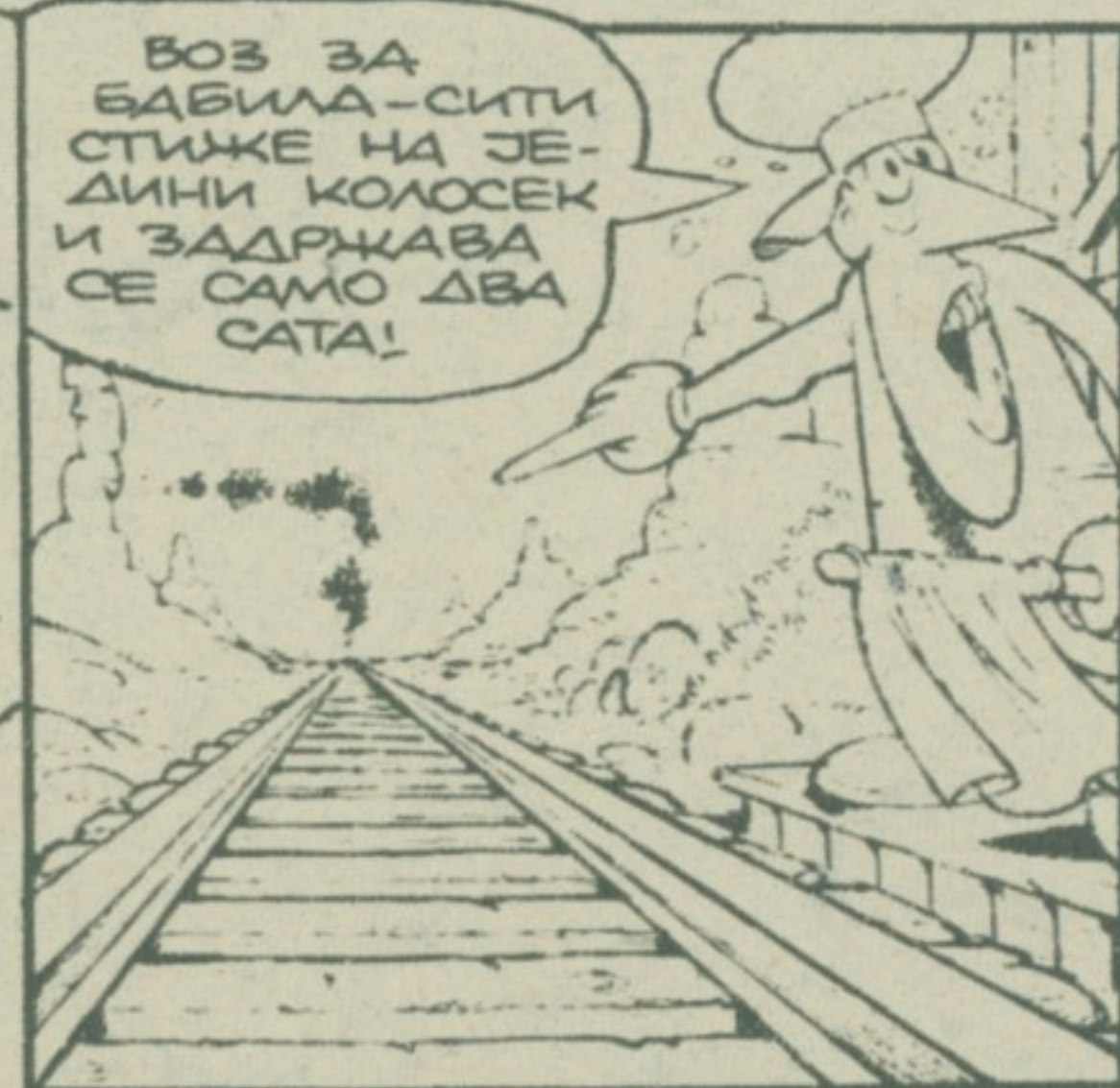
ОНДА СУ СЕ КОКО
БИЛ И
КАСКАЛО
НАМЕСТИЛИ
ДА ЧЕКАЈУ
ВОЗ...

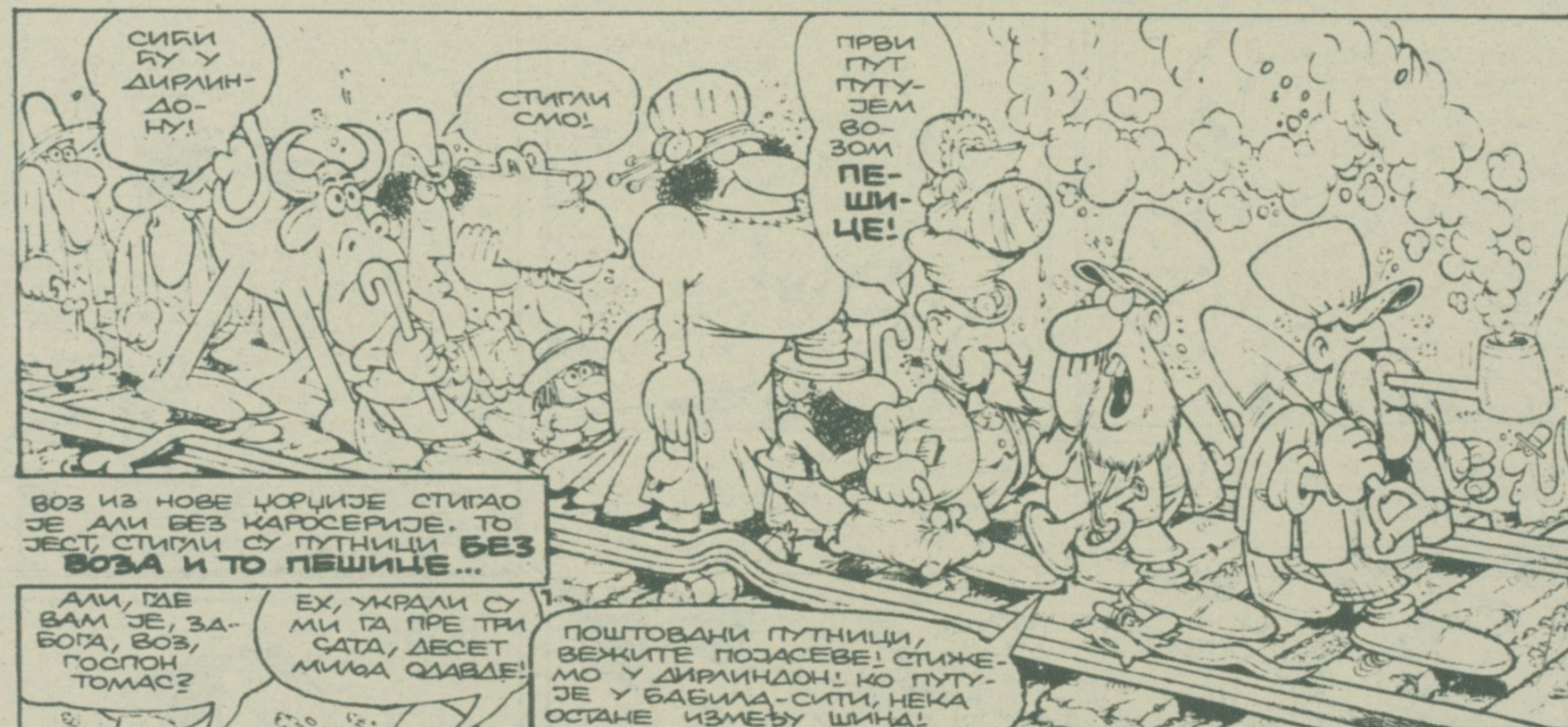
ХЕЈ, МАДИКУ, НЕ
МИСЛИШ ВАЉДА
ДА СЕ
СТИМ
КОЊЕМ
ПОПНЕШ
У ВОЗ?!
НЕ ПОД-
НОСИМ
ЖИВО-
ТИЊЕ!

МОЈ
КОЊ,
ГОСПО-
БО,
НЕ
ПОДНО-
СИ
ОНЕ
КОЈИ-
МА
НИЈЕ
ДИМ-
ПАТИ-
ЦАН!

ВОЗ ЗА
БАБИЛА-СИТИ
СТИЖЕ НА ЈЕ-
ДИНИ КОЛОСЕК
И ЗАДРЖАВА
СЕ САМО ДВА
САТА!

СИБИ
БУ У
ДИРАИН-
ДО-
НУ!

СТИГЛИ
СМО!

ПРВИ
ПУТ
ПУТУ-
ЈЕМ
ВО-
ЗОМ
ПЕ-
ШИ-
ЦЕ!

ВОЗ ИЗ НОВЕ ЦОРЦИЈЕ СТИГАО
ЈЕ АЛИ БЕЗ КАРОСЕРИЈЕ. ТО
ЈЕСТ, СТИГЛИ СУ ПУТНИЦИ **БЕЗ**
ВОЗА И ТО ПЕШИЦЕ...

АЛИ, ГДЕ
ВАМ ЈЕ, ЗА-
БОГА, ВОЗ,
ГОСПОН
ТОМАС?

ЕХ, УКРАЛИ СУ
МИ ГА ПРЕ ТРИ
САТА, ДЕСЕТ
МИЛА ОДВЛЕ!

ПОШТОВАНИ ПУТНИЦИ,
ВЕЖИТЕ ПОЈАСЕВЕ! СТИЖЕ-
МО У ДИРАИНДОН! КО ПУТУ-
ЈЕ У БАБИЛА-СИТИ, НЕКА
ОСТАНЕ ИЗМЕЂУ ШИНА!

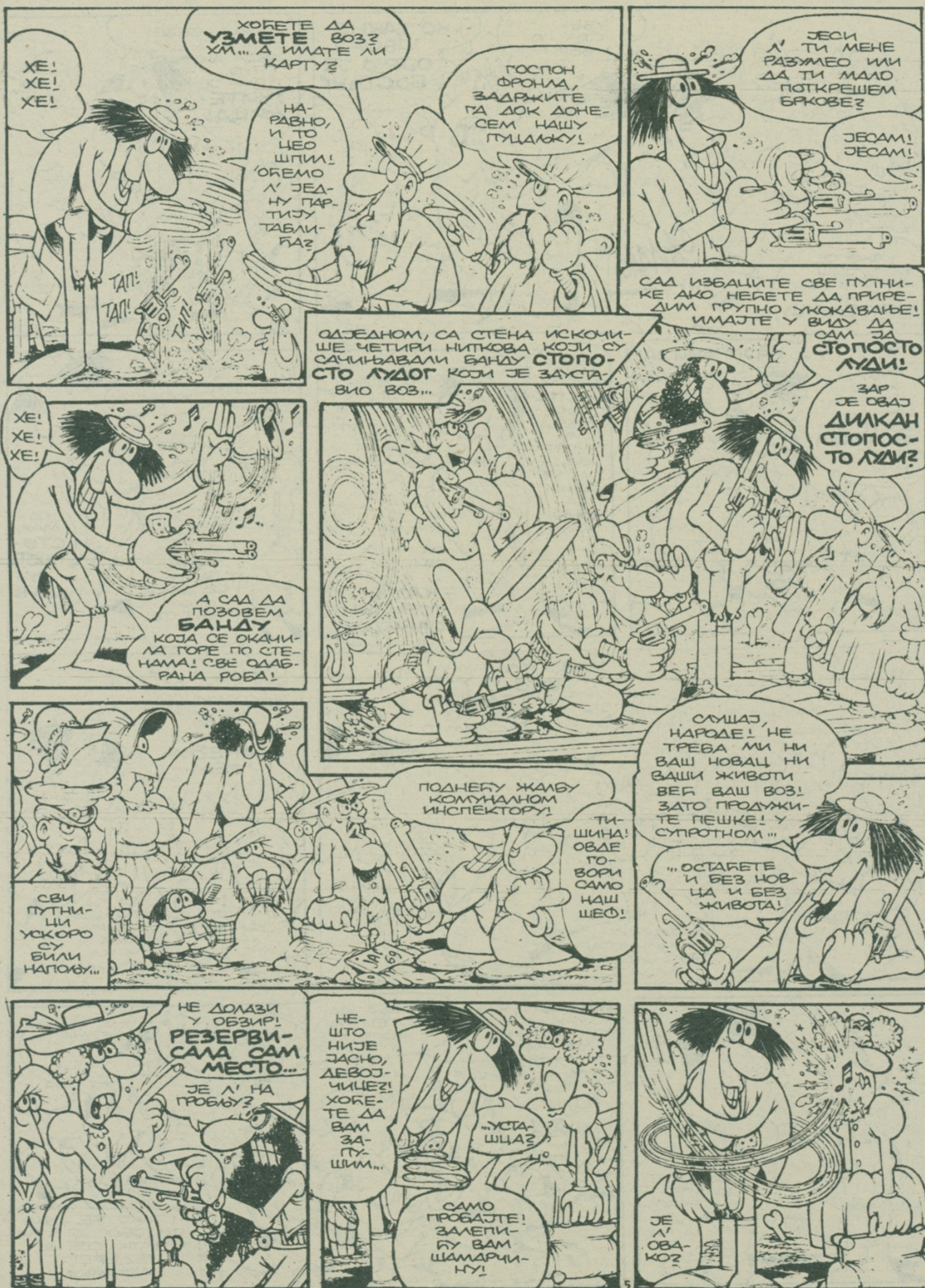
ШТАЗ! УКРАЛИ
ВОЗ СА ЛО-
КОМОТИ-
ВОМ? КАКО
ТО?

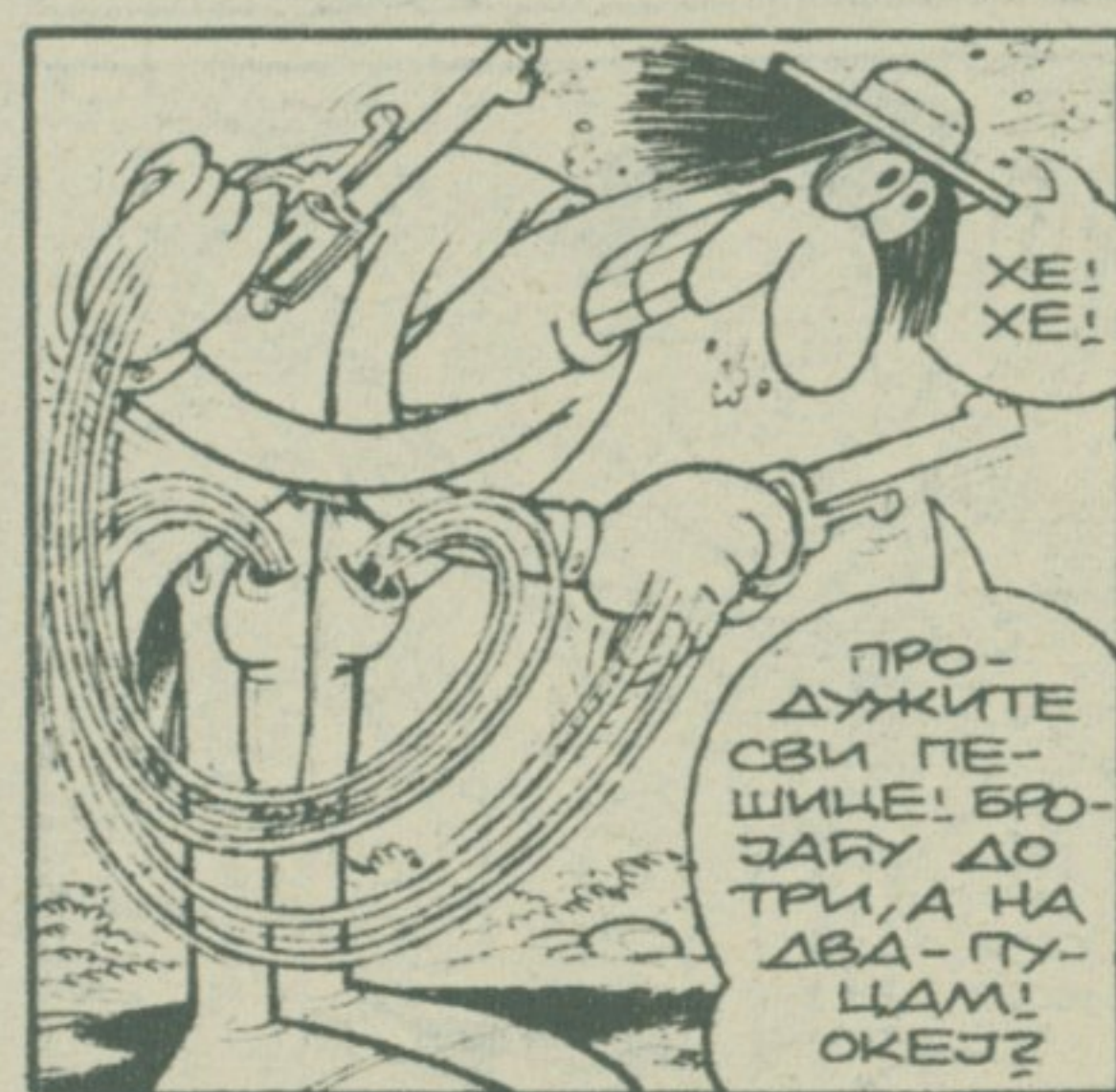
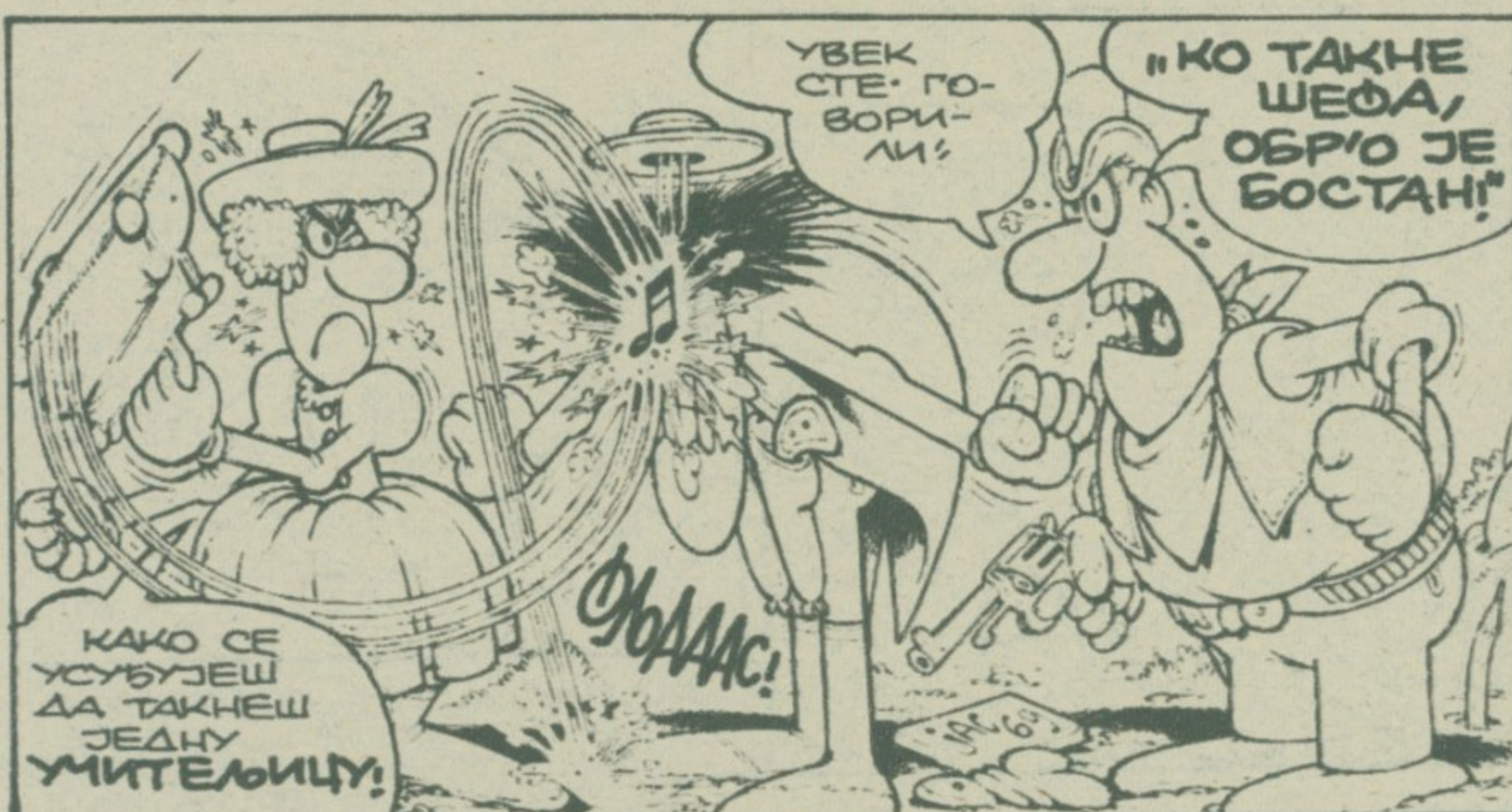
НАШЛИ СТЕ КОГА
ДА ПИТАТЕ! НЕ
ЗНАМ НИШТА! ЈА
САМ САМО КОН-
ТРОЛОР ВОЗА!

ТАЈ
ВОЗ ЈЕ
ТРЕБА-
ЛО ДА
УЗЕМ
ЈА, ПО
ИМЕНУ
КОКО
БИЛ И
ТО У
ИМЕ И
ПРЕЗИ-
МЕ
ПРАВЛЕ!

ХЕ, А УЗЕ
ГА **СТО-**
ПОСТО
ЛУДИ!

ФАНТОМ!

ПРИЧА О ЦУМБИ

ПИШЕ:
ЛИ ФОЛК
(LEE FALK)
ЦРТА:
СЈУ БЕРИ
(SY BARRY)

УХ, ЗАБОРАВИЛИ
СМО НОЖЕВЕ И
ВИЉУШКЕ!

ДОК ИХ
НИСУ
ИЗУМЕ-
ЛИ, ЈЕ-
ЛО СЕ
ПРСТИМА!

ПА ДА!

СРЕО САМ
ЏУМБУ ЈОШ
ДОК ЈЕ
БИО МАЛИ...

А ВИДИ
САД
КОЛИКИ
ЈЕ!

"ЖИВЕО ЈЕ СА СВОЈОМ ПО-
РОДИЦОМ, А КРДО СЛОНОВА
У ЏУНГЛИ СЕ НИЧЕГА НЕ БОЈИ..."

"...СЕМ ВАТРЕ, МУЊЕ И ГРОМА ...
ТАКО СУ КРЕНУЛИ У
СТАМПЕДО..."

ЏУМБО ЈЕ
ЗАОСТАО..."

ИЗГУБИО СЕ ...
ОКЛИЗНО СЕ
И СТРОПОШТАО
НИЗ
СТРМИНУ..."

BY
BARRY
6/23

ЗАШТО БЕС-
ПОМОЋНО?

ПОСТ! РЕК-
СЕ, ПУСТИ
ГА
ДА
ПРИ-
ЧА!

"ЛЕШИНАРИ, ОРУШИНЕ И
ХИЈЕНЕ БРЗО СУ ГА НАЋУ-
ШИЛИ... СТРЉИВО СУ ЧЕКА-
ЛИ... ЗНАЛИ СУ ДА НЕГЕ
ДУГО ИЗДРЖАТИ..."

КАКО СУ
ТО ЗНАЛИ?

ПОЛАКО,
НЕ БУДИ
НЕСТРП-
ЉИВ,
МОМ-
ЧЕ!

РЕКСЕ,
НЕМОЈ
ДА СИ
ДОСА-
ДАН!

© King Features Syndicate, Inc., 1974. World rights reserved.

8

УПЛАШЕН ЈЕ!
ОВО МУ ЈЕ
ПРВИ СУСРЕТ С
ЉУДИМА!

ФАНТОМ ЈЕ ЗАТИМ РЕКАО ЛОВЦИ-
МА ДА ИСПЛЕТУ МРЕЖУ...

ЈЕ ЛИ
ДОВОЉНО
ВЕЛИКАЗ

НЕ! ПЛЕТИТЕ ЈОШ!

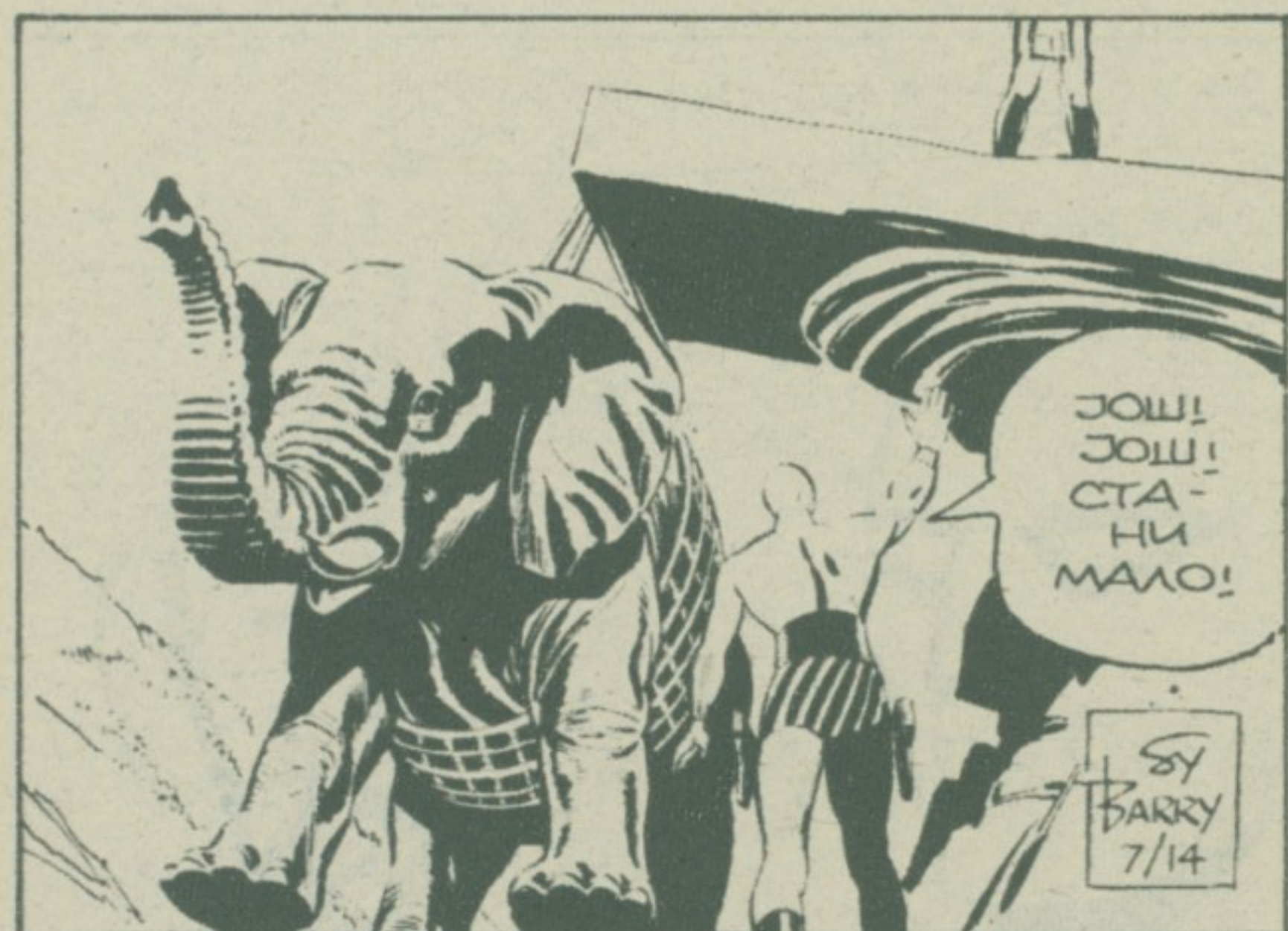
СПУСТИО САМ МРЕЖУ
У РУПУ...
БИЛО ЈЕ
ТЕШКО ПОДВУ-
ГИ ЈЕ ПОД
ОПУШТЕНО ТЕ-
ЛО СЛОЊЕТА...

САД
ЗАТЕГНИТЕ
КРАЈЕВЕ!

ЛОВЦИ СУ
ЗАКЛУЧИЛИ ЛИЈАНЕ
ЗА КРАЈЕВЕ...

© King Features Syndicate, Inc., 1974. World rights reserved.

ЈОШ!
ЈОШ!
СТА-
НИ
МАЛО!

SY
BARRY
7/14

САД НАМ ГА ДАЈ,
ФАНТО-
МЕ!

НЕ... ОН
НИЈЕ ЈОШ ЗА
ВАШЕ КА-
ЗАНЕ!

А КАД
ЋЕ БИТИ?

ВИДЕЋЕМО ДА Л'
ЋЕ УОПШТЕ БИТИ!
ДОНЕСИТЕ МИ САД
ЈАКЕ ДАСКЕ!

??

НАМЕШТАО САМ ПОЛОМЉЕНЕ КОСТИ ЉУ-
ДИМА, ДА ЛИ НЕ И СЛО-
НОВИМА!

ПОЛАКО, МОМ-
ЋЕ! НЕ БОЛИ
МНОГО, ЈЕ
ЛИ?

УТЕГАО
САМ МУ
НОГУ...

ОВО ЋЕ
ДОБРО
ДРЖАТИ... НЕ
БОЈ СЕ, МА-
ЛИ!

ФАНТОМ И ЛОВЦИ СУ ОНДА НАПРАВИ-
ЛИ ЗАБРАН...

ШТО ДУБЉЕ ЗАБИЈТЕ
ОБЛИЦЕ! МОРАЈУ
ИЗДРЖАТИ АКО
ПОКУША ДА ПО-
БЕГНЕ!

SY
BARRY
7/21

ВУЏИТЕ ПОЛАКО, ВЕОМА
ПОЛАКО!

ООО!
ООО!

ТАКО!
ТАКО!
ОДЛИЧ-
НО!

© King Features Syndicate, Inc., 1974. World rights reserved

КОЛИКО МИ
ПАМТИМО,
ДУШЕ КОЈИ ХО-
ДАШ, НИЈЕДАН
ЧОВЕК ЈОШ НИЈЕ
УСПЕО ДА
ИЗЛЕЧИ СЛОНА!

ЈА ЋУ БИТИ ПРВИ!

АКО
НЕ
УСПЕШ,
СЛОН
ЈЕ
НАШ!

ДОБРО СИ ТО УРАДИО!

АЛИ ЗНАЈ - АКО НОГА
ДОБРО НЕ ЗАРАСТЕ,
СЛОН ЋЕ
БОПАТИ...
НЕЋЕ МОЋИ
ДА ТРЧИ...

У ТОМ
СЛУЧАЈУ,
НЕЋЕ БИТИ
СПОСОБАН ЗА
ОПОСТАНАК У
ЏУНГЛИ...

...НИТИ ЋЕ
МОЋИ ДА
СЕ КОРИСТИ
КАО ТЕПЛЕЊА
ЖИВОТИ-
ЊА!

АКО
СЕ ТО
ДОГОДИ,
ВАШ
ЈЕ!

КАО И СВАКА ДИВЉА ЖИВОТИЊА, СЛОН ЈЕ
СТАЛНО ПОКУШАВАО ДА СЕ ОСЛОБОДИ ЗАТО-
ЧЕНИШТВА...

ТУУУ!
ТУУУ!

БУДИ ДОБАР,
ЏУМЕО, ИЛИ ЋЕШ
ЗАВРШИТИ У
ЛОНЦУ!

'ЕЈ,
ПАЗИ! ПОВРЕ-
ДИЋЕШ НО-
ГУ!

SY
BARRY
7/28

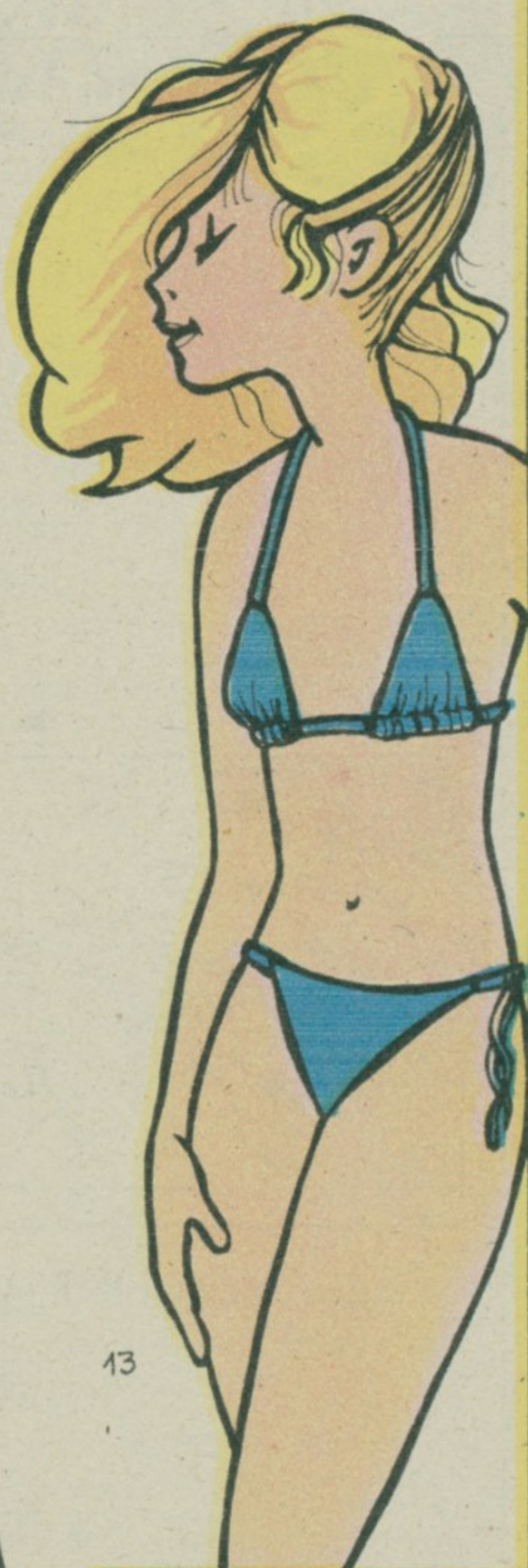

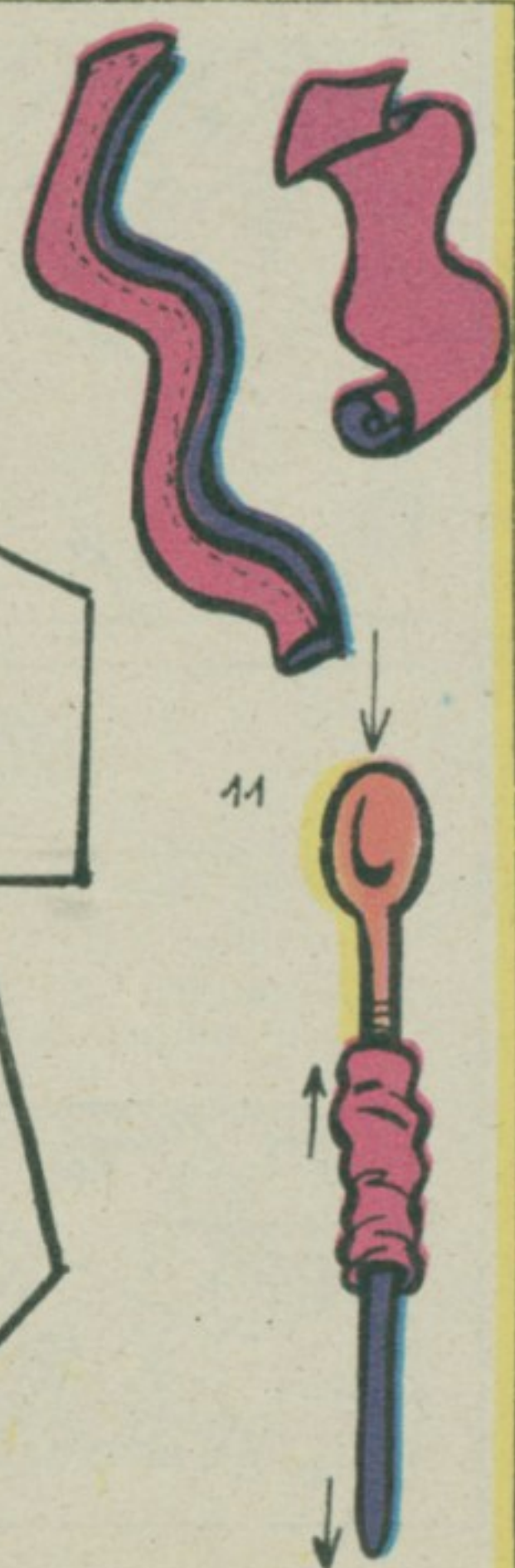
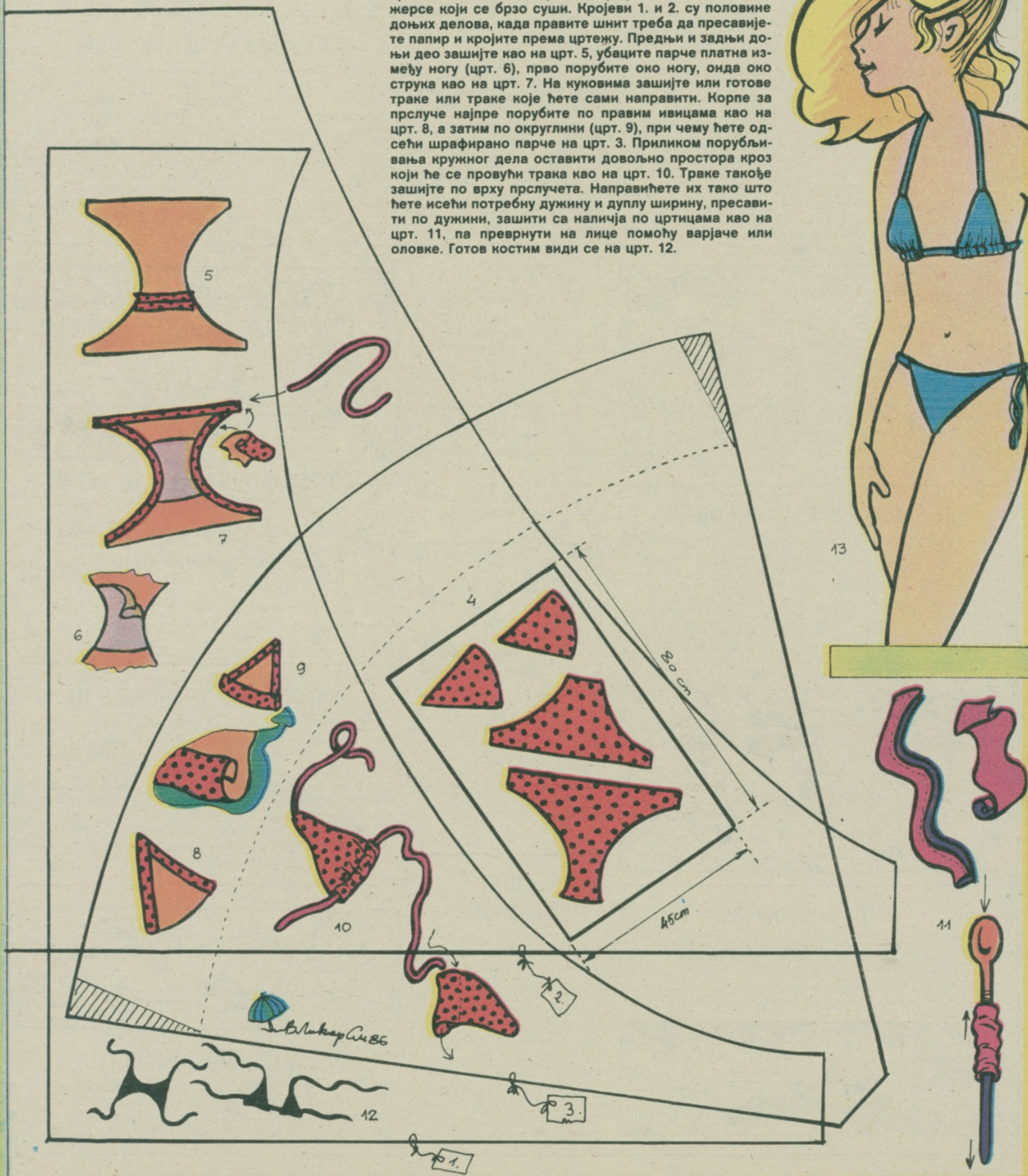

ЛЕТО У БИКИНИЈУ

Величина овог купаћег костима одговара бројевима 36 или 38. Крој предњег доњег дела обележен је бројем 1, задњег доњег дела са 2, а горњег дела, тј. прслучета, са 3. На црт. 4 приказано је колико вам је материјала потребно и како треба поставити кројеве приликом сечења. Најпогоднији је танак синтетички жерсе који се брзо суши. Кројеви 1. и 2. су половине доњих делова, када правите шнит треба да пресавијете папир и кројите према цртежу. Предњи и задњи доњи део зашијте као на црт. 5, убаците парче платна између ногу (црт. 6), прво порубите око ногу, онда око струка као на црт. 7. На куковима зашијте или готове траке или траке које ћете сами направити. Корпе за прслуче најпре порубите по правим ивицама као на црт. 8, а затим по округлини (црт. 9), при чему ћете одсећи шрафирано парче на црт. 3. Приликом порубљивања кружног дела оставити довољно простора кроз који ће се провући трака као на црт. 10. Траке такође зашијте по врху прслучета. Направићете их тако што ћете исећи потребну дужину и дуплу ширину, пресавити по дужини, зашити са наличја по цртицама као на црт. 11, па преврнути на лице помоћу варјаче или оловке. Готов костим види се на црт. 12.

13

14

КО СЕ БОЈИ ГРМЉАВИНЕ ЈОШ?

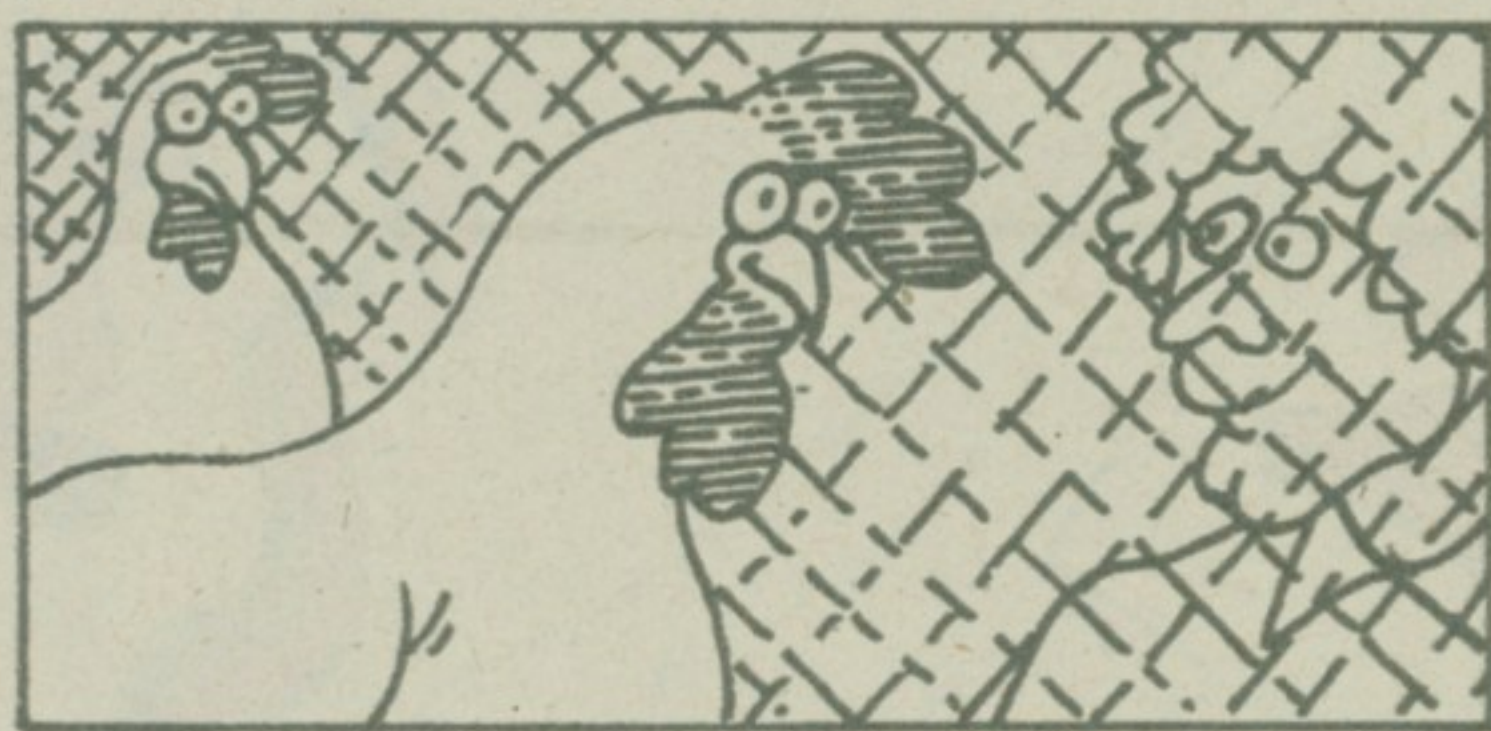
Патриша Таунсенд задрхти сваки пут кад се небо натушти и почне грмљавина. Сасвим разумљиво, Патришу је два пута погодила лоптаста муња. Једном јој се то догодило док је седела у својој кући у Њумаркету, Вирџинија, и телефонира. Кроз врата је лоптаста муња улетела, наравно, брзином муње и погодила је у груди. Патриша је после тога две недеље лежала у болници.

Само месец дана пошто је изашла из болнице, лоптаста муња је „пронашла“ у кухињи, ударила у лице и „изјурила“ напоље. Патриша је сада нахватала таквав страх да и кад најмања киша почне да ромња за твара сва врата и прозоре. ■

ЗООЛОШКИ ВРТ ЗА - КОКОШКЕ

У Сан Дијегу у Америци кокошке и ђурке су се толико размножиле да су представљале сметњу за саобраћај. Та перната дружина успут се и обезобразила да се шеткала по коловозу као да је кренула на параду. Што је најгоре, испоставило се да те кокошке и ђурке нико не припадају. Власти су се досетиле како да им стану на пут. У зоолошком врту оградиле су простор, похватале ове пернате неваљалце тако да сад посетници, поред лавова, слонова, жирафа могу до миле воље да уживају и у „домашним птицама“. ■

НЕОТУЋИВО ПРАВО

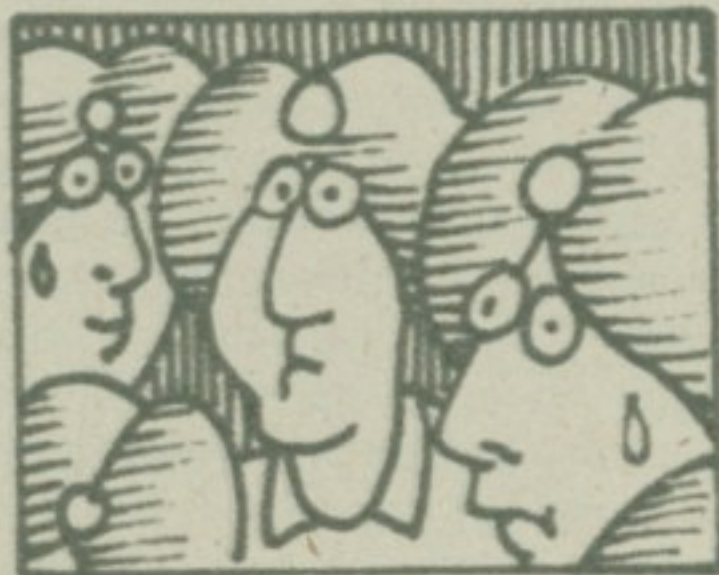
Дабровима који живе на територији америчке савезне државе Конектикат законом је загарантовано „неотуђиво право да граде бране“. Биће да је законодавац имао на уму како је практичније гарантовати него судски тонити. Поготову када је реч о дабровима. ■

ГУРКЕ СЕ ГУРАЈУ

Војне јединице састављене од припадника индијског племена Гурки (у другом светском рату Гурке су се истакле у борбама у северној Африци) недавно су у Хонгконгу начиниле подвиг за Гиниса. За 50 секунди њих сто седамдесет успело је да се угура у „ленд-ровер“ предвиђен за 10 особа и возили се 20 метара.

Досадашњи рекорд је био 153 човека. ■

ГНЕВНА МЛАДА

У једну сиднејску цркву упали су младић и девојка. Од свештеника су захтевали да их одмах венча. Пошто је то овај одбио, будућа млада се толико разгневила да га је прво ударила Библијом по глави, преврнула је клупу и ишчупала телефон. Ухватила је свог „будућег“ за руку и одвела га из цркве.

Кад се свештеник осветио, младењаца није било. ■

СНОБ

Дефиниција стопостот-ног сноба: особа која тегице кавијара са етикетама које нису довољно лепе крије на дну кесе за ђуре. ■

ФИНИ РОБИЈАШИ

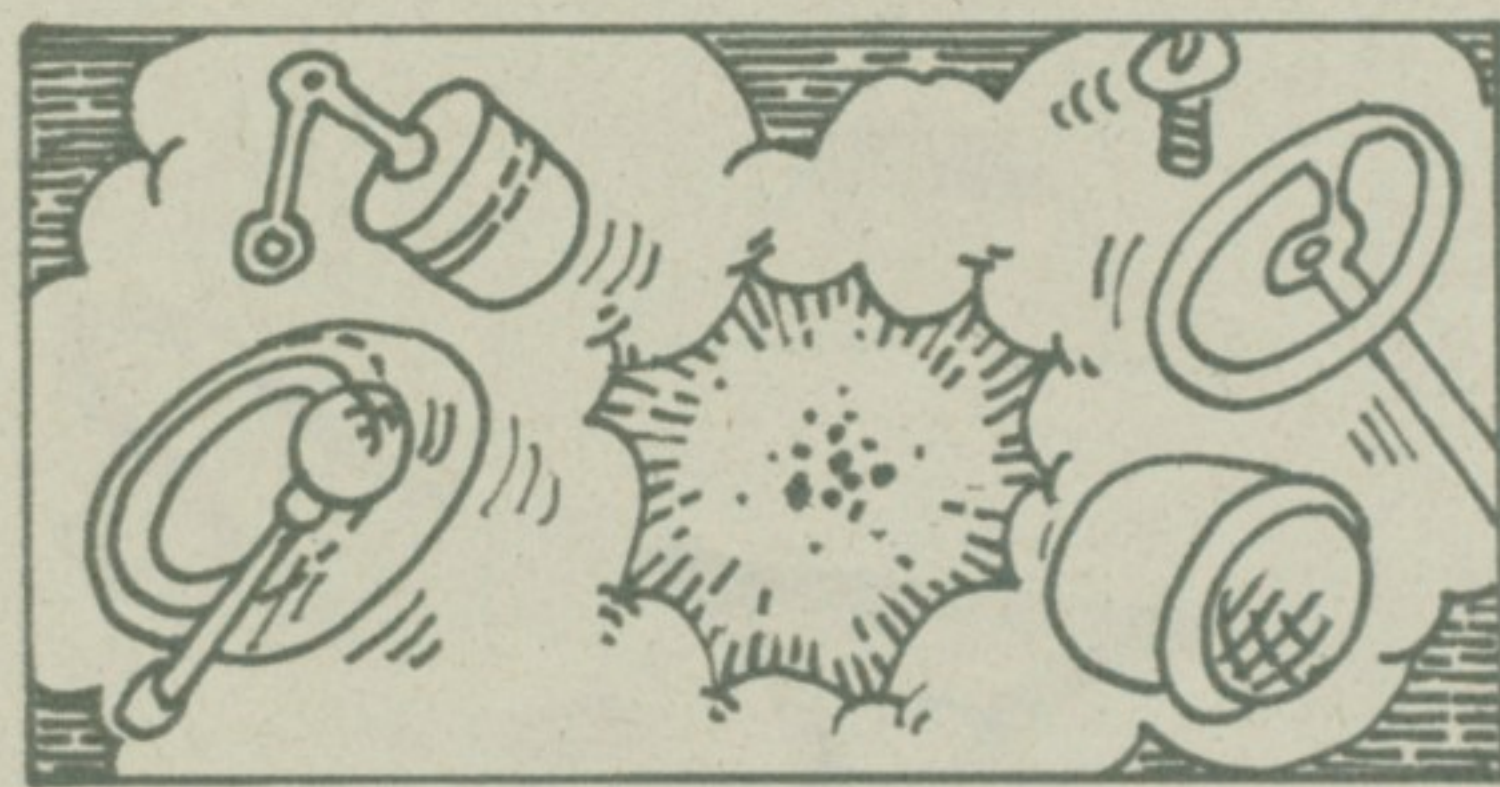
На адресу управе затвора у Ослу, у размаку од два дана, стигле су две разгледнице. Једна из Тринидада, друга с Хаваја. Два одбегла затвореника пишу својим стражарима и захваљују им се од свег срца. Због њихове небудности успели су да побегну. Поручују им да се сигурно неће вратити. Тек да људи не брину! ■

ПОЉУБАЦ СА ПЕТ ЗВЕЗДИЦА

Филмски часописи у Америци, с времена на време, доносе листе глумаца који се најбоље љубе на филмском платну. По једној од ранг-листа Фара Форсајт, познатија као жена Рајана О'Нила, добила је само једну звездицу, Клинт Иствуд – ниједну. Сувише је брз. Чарлс Бронсон и Силвестер Сталоне такође се слабо котирају. Први је неромантичан, други – неспретан.

Четири звездице имају Кери Грант, који то ради са шармом и дозом хумора и Жаклин Бизе за коју се каже да је скривена ватра. Лиз Тејлор је на првом месту са пет звездица јер напосто блиста док се љуби. ■

ПРОТИВЗАКОНИТО, АЛИ ИЗУЗЕТНО ДЕЛОТВОРНО

Пример табле којом се забрањује паркирање, а која заиста делује на возаче:

„ВОЗИЛА НЕПРОПИСНО ПАРКИРАНА НА ОВОМ ПАРКИРАЛИШТУ БИЋЕ РАСТАВЉЕНА НА ДЕЛОВЕ“.

Знак се налази на улазу једног болничког паркинга у Чикагу. Кажу да је оно чиме прети противзаконито, али га сви поштују. ■

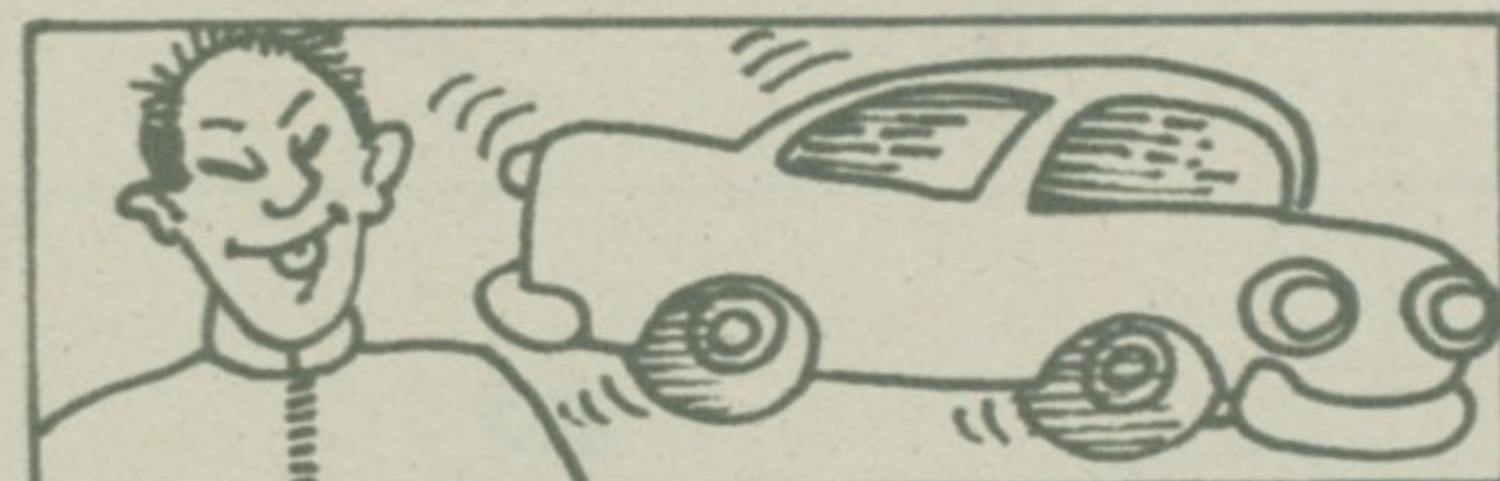
КАКО ДА ВАС ДЕЦА ПРИМЕТЕ

Издвојили смо неколико новинских прилога америчког песника и хумористе, Огдена Неша:

● Једини начин да вас ваша деца примете је да станете испред телевизијског апарата.

● Желите да „доживите стоту“? Онда сместа престаните да радите све ствари због којих ћете, наводно, дуже живети!

● Можда би се људи и помирили с чињеницом да ове недеље морају да зараде за живот кад не би знали да их чека и – следећа недеља. ■

ОПЕТ ЈАПАНЦИ ДОБИЛИ ТРКУ

У јапанској фабрици аутомобила две смене од по 900 радника произведу за месец дана 20 хиљада „четвороточкаша“. Да би у САД из фабрике изашао исти број аутомобила, потребно је да ради 4600 радника. ■

Едгар Д. Твичел, водоинсталатер из Њу Џерсија, путовао је ка Месецу где је намеравао да проведе свој тронедељни одмор. Пошто је ракета била премалена да би обртањем око своје осе произвођила вештачку гравитацију, Твичел је могао јасно да осети како му се тежина постепено смањује. Када је ракета стигла до тачке у којој Земљина и Месечева тежа делују подједнаком снагом, те се дакле, њихова дејства потиру, у свемирском броду је завладало бестежинско стање. Сви путници морали су да се привезу за своја седишта, но Твичел је ипак могао да ужива у осећају лебдења док је вртео палчеве и задовољно одбијао димове из своје цигаре.

После више часова брод се логано спустио крај цинковске куполе под којом је била смештена америчка Месечева колонија; примесечавање је било ублажено ракетним кочницама. Кроз дебело прозорско стакло Твичел је први пут угледао чудесни Месечев пејзаж. Неколико цинковских галебова, на чијим леђима су биле привезане мале боце с кисеоником, летело је у близини куполе. На њеном врху, поветарац се поигравао са америчком заставом.

Премда је био дан, на небу боје црног мастила треперили су бројна звездана јата. На хоризонту је управо излазила „млада Земља“ обухватајући својим плавичастим светлосним српом неколико бледих звезда. Како је Твичел касније сазнао, Месец се окрене и око Земље за исто време за које се једном окрене око своје осе. Пошто се око своје осе окрене за 28 дана, излажење, односно залажење Земље на Месецу траје 14 дана.

Шестог дана боравка на Месецу, Твичел је у свемирском оделу кренуо да прошврља око кратера у којем је била смештена колонија. Убрзо је наишао на групу деце у ружичастим свемирским оделима; клинци су се забављали бацајући пластичне бумеранге. Бумеранг који је хитнула једна девојчица, враћао се у широком кругу и мало је недостајало да звизне Твичела по глави. Пошто је пао на неколико метара од њега, Твичел је зачуо туп удар. Окренуо се али није могао да опази играчку коју је скривала непрозирна, црна сенка једне стене. Пошто на Месецу нема атмосфере, па дакле ни расипања светлости, предмети у сенци могу се видети само помоћу батеријске лампе.

Када је Твичел отпочео своју шетњу, Сунце је било ниско на небу. Сада је великом брзином нестајало испод линије хоризонта. Преко сивог неба, ка осветљеној куполи клизио је „терминатор“ (оштра линија која на Месецу дели дан од ноћи) брзином од око 60 километара на сат. Изнад Твичелове главе нешто је изненада блеснуло — био је то траг метеора који је пао на Месечево тле.

По повратку из шетње Твичел је био толико уморан да је заспао обучен и пробудио се тек када је Сунце високо одскочило на небу и преправило његову собу својом раскошном светлошћу.

Колико (не)научних грешака сте пронашли у овој причи?

ПОЗИВ НА МОЗГАЊЕ

ЛЕТОВАЊЕ НА МЕСЕЦУ

ОВА ПРИЧА НАМЕЊЕНА ЈЕ
ИСКЉУЧИВО
РАЗМРДАВАЊУ ВИЈУГА.
ЧИТАЈТЕ ПАЖЉИВО!

Одговор

1. Свемирски бродови су у „слободном паду“ чим напусте Земљу. Од тренутка када се мотори искључе, све до њиховог поновног укључивања, ради промене курса или кочења, у броду влада бестежинско стање.
2. У бестежинском стању, када је гравитација једнака нули, цигара ће остати упаљена само ако њом

непрестано машемо тамо-амо. Гасови које производи сагоревање дувана пењу се увис захваљујући потиску ваздуха, а потисак производи гравитација вукући ваздух надолу.

3. Птице не могу да лете на Месецу зато што нема ваздуха којим би се гурале крилима и који би их придржавао док клизе склопљених крила.

4. Нема ваздуха, нема поветарца, нема застава које се на њему вијоре.

5. Премда је Месечево небо дању збиља тамно, ипак има толико светлости која се одбија од Месечеве површине да се звезде не могу видети голим оком. Али могу догледом.

6. Звезде на Месечевом небу никад не жмиркају. Жмиркање је изазвано кретањима у атмосфери.

7. Да би звезде биле видљиве унутар Земљиног српа, морале би се налазити између Земље и Месеца.

8. Месец се доиста једном окрене око своје осе за време сваког окрета око Земље, али пошто је он окренут Земљи увек истим лицем, Земља на њему нити излази нити залази. Са сваког места на оној страни Месеца која је окренута Земљи, наша родна планета изгледа непокретна.

9. Без ваздуха се ни бумеранг, као ни птица, не може одржати изнад тла.

10. Твичел није могао да зачује удар, зато што је, за распрострање звучних таласа потребан ваздух.

11. Пре искрцавања на Месец мислило се да су предмети у Месечевим сенкама невидљиви. Показало се да се са Месечеве неравне површине ипак одбија довољно светлости која омогућује да поглед продре и у сенку.

12. Премда на Месецу сунце излази и залази, потребно му је око 28 дана да би стигло у исту тачку. Оно ни случајно не залази тако брзо како је речено у причи.

13. Терминатор се креће брзином од петнаестак километара на сат.

14. Траг који оставља метеор настаје услед трења, а за то је такође потребна атмосфера.

15. Као и 12. Сунце је могло изаћи тек две недеље после заласка.

С. М. В.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

НАЈЛЕПШЕ
ЛЕГЕНДЕ

МОЋ, БЛАГО И
ЛЕПОТА НИСУ
УБЛАЖАВАЛИ ПАТЊЕ
ЧУВЕНЕ ВЛАДАРКЕ.
СПАС СЕ НАЛАЗИО У
РУКАМА ЦАРА
СОЛОМОНА,
НАЈМУДРИЈЕГ
ЧОВЕКА НА СВЕТУ

ЗАВЕТ КРАЉИЦЕ ОД САБЕ

Краљ Ангуебо, чија је престоница био град Аксум у Абисинији, није имао мушких потомака. Желећи да се његова лоза настави, стари владар окупио је највише свештенике и од њих захтевао да, кад он умре, круну од седам бисера понесе његова јединица Мамете.

Свештеници су дали пристанак, али под једним условом: да се будућа краљица јавно закуне да ће заувек остати девица. Тада је добила име Македа, „она која је чиста“.

Лепа принцеза, „Бисер“, како су је још звали, крунисана је четрдесет дана после очеве смрти. И баш тада, за време крунидбених свечаности, први пут се заљубила. Њен изабраник Асадарон, синовац вавилонског цара, био је атлетски грађен, имао је лице ратника, као угаљ црне очи и модерно подрезану правоугаону браву.

Краљица је Асадарону слала пар папагаја прекрасног перја глава покривених кукуљицама од коже. Чим би им Асадарон скинуо капице, птице су изговарале: „На, на, фикри Асадарон!“ што је значило: „Дођи, дођи, Асадароне, љубави моја!“

Састајали су се често, заједно ишли у лов по шумама џиновских мимоза и сикомора, били лудо храбри и заљубљени.

Ове опасне игре нису промакле високим достојанственицима. Једног јутра пред краљицу су изишле две верне робиње лијући сузе. У рукама су држале нешто сјајно, на-

лик на цвеће. Македа је препознала своје папагаје. Нечија невидљива рука заврнула им је шије.

Озбиљно је схватила упозорење. После непроспаване ноћи саставила је ребус, нежну али неопозиву поруку о раскиду, и послала га љубљеном.

Ево његовог тумачења:

О, Асадароне, окупне руке задавиле су веснике наше љубави. Због тога сам тужна и плачем. Испод наше љубави треба повући тужну црту завршених ствари. Остави Македу да обавља своју краљевску дужност тежу од напора роба који целог дана оре стеновиту земљу. Дошао је час да твој љубљени лик прекријем велом вечног заборава.

Да би ублажила љубавне јаде, Македа је скупила силну војску и бачила се на бесомучно освајање суседних земаља. Тако је постала она баснословно богата легендарна краљица од Сабе о којој пише Библија.

Њена земља убрзо се проширила: на север до граница Египта, на југ до садашњег Викторијиног језера и обухватала је територију данашњих Етиопије, Судана и Кеније.

Македа је баčila око и на мало познате земље с друге стране Црвеног мора и мирисни Јемен ускоро је постао њен. Тамо је преместила и своју престоницу и краљевској титули додала и „Царица двеју земаља“.

Тада је сазвала своје неимаре и саопштила им:

„Хоћу град подигнут на песку од којег неће бити лепшег у свету. У његовом средишту хоћу троструку палату на три свода а у њеном центру да се небу под облаке уздиже четврта где ћу ја боравити. Хоћу да на врху те палате буду терасе баште пуне најразноврснијег растиња и најређих звери и да се те дивоте виде и далеко с мора!“

И архитекти су направили све што је краљица захтевала. Град је добио име Мариб.

Пут у забрањену земљу

Мариб није измишљено место. Његове развалине откривене су на јужном рту Арабије, у данашњем Јемену. Град је имао фан-

Скулптура из 12. века представља краљицу од Сабе на стубу цркве у Корбеју. Копија се налази у париском метроу на станици Лувр. Библијска прича надахнула је многе сликаре и краљицу су овековечили Паоло Веронезе, Пјеро дела Франческа, Рафаело, Тинторето и други мање славни. О њој је написана једна опера, више позоришних комада и неколико филмова.

тастичан положај на планини, две хиљаде метара изнад Црвеног мора.

Јужна Арабија била је још у 19. веку неприступачна Европљанима. „Неверници“ који би се усудили да ступе на свету Мухамедову земљу стављали су живот на коцку. Али, нашли су се људи код којих је жеђ за знањем и авантурама надвладала страх од смрти.

Прерушени у Арабљане Француз Алеви и Аустријанац Глазер кренули су у забрањену земљу. У пустињи су наишли на остатке огромног града који се, како се касније показало, звао Мариб. У развалинама су пронашли и тајанствене записе и однели их у Европу.

Ово откриће изазвало је велико узбуђење у научним круговима. Снажљиви арабљански трговци почели су да копају по Марибу, проналазе нове записе и продају их по свету. Тако се у кабинетима научника нашло неколико хиљада камених

фрагмената с писмом које се заснивало на алфабетском систему пореклом из Палестине.

Међу подацима о боговима, обичајима, племенима и градовима нађена су и четири назива јужноарабљанских држава: Минеја, Хадрамаут, Катабан и – Саба.

Држава Саба помиње се и у асирским записима из 8. века пре наше ере. У њима стоји да је престоница Сабе био Мариб на јужном рту Арабије, баш тамо где су га открили Алеви и Глазер.

Предсказање астролога

Девичанска Македа, краљица од Сабе, досађивала се у својим висећим вртovima. Благо, моћ, принчеви који су долазили издалека да се диве њеној лепоти, нису је задовољавали.

Једне бесане ноћи попела се на високу кулу да се посаветује са својим

Уочи трговчевог поласка поново га је позвала у двор и, између многих дивних дарова за његовог цара, поверила му и мало лава од жада рекавши:

— У овом лаву је ребус урезан на плочицама од слоноваче. Ако је мудрост Соломонова толика као што ми кажеш, он ће знати да га одгонетне и пошаље

ризничар. Слуге су отвориле двадесет четири ковчега пуна царевих дарова.

Само један поклон привукао је краљичину пажњу — Јерусалимски храм уметнички изрезбарен од скупоценог дрвета. Македа га је узела, отворила и угледала свог лава од жада.

читачем звезда. Астролог — астроном јој је рекао:

— О, Краљице, ближи се крај твојим мукама. Решење је код премудрог цара у земљи на северу...

После извесног времена у Мариб је стигао трговац из Јерусалима. Краљица га је позвала у палату. Радо је одговарао на њена питања.

— Онај који влада Израелом, о, Краљице, заслужује, између осталих титула, и назив „Златни цар” јер је без оружја и крви сакупио неизмерно благо. Сјај његове одеће засењује поглед, храм који је подигао у Јерусалиму најлепши је на свету. Али, мудрост мог цара изазива веће дивљење од његове моћи и богатства. Толика је мудрост Соломонова да не постоји загонетка коју он не би могао да реши.

— Заиста? Чак и тајне душе и тела?

— И те, о, Краљице. Цар Соломон ублажава и најтеже муке.

Македа се дубоко замислила. Желела је да провери ове речи које су одговарале предказању њеног астролога. Израел је северно од Сабе...

Ја, краљица од Сабе, власница круне од седам бисера чије су омиљене боје пауновог перја. Власница круне од седам бисера.

Чиста као бисер у шкољки на дну мора, царица двеју земаља и мора које их раздваја и спаја, земаља крцатих богатством као златоносна река. Па ипак, плачем под погребним кипарисима самоће. И дању и ноћу срце ми притиска терет као тешка стена.

Али, једне ноћи звезде су ми откриле величину цара Соломона и његову неизмерну мудрост и непогрешиву праведност и желела бих да допловим теби, желела бих да цар Соломон разговара с краљицом од Сабе.

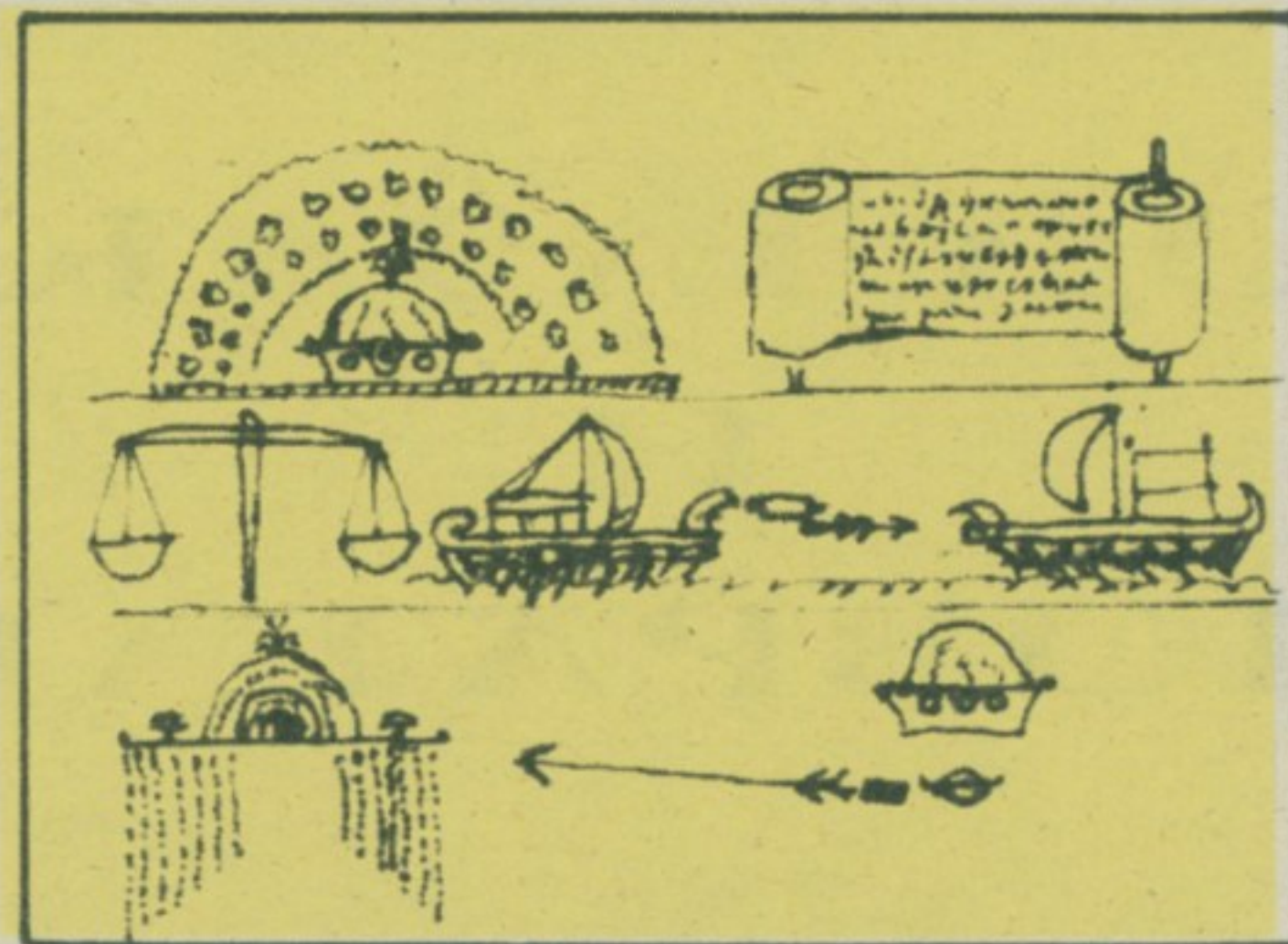
ми његово значење. Али, пре тога мораће да реши тајну како да отвори лава а да га не разбије.

Дешифрована загонетка

Неколико месеци касније краљица од Сабе покло- нио се лично Соломонов

У њему, на месту где су биле плочице од слоноваче, налазио се свитак папируса и на њему дешифрована загонетка. На крају је стајала понизна молба краљици да што пре дође у Јерусалим.

И у Библији и у историјским записима стоји да је

краљица од Сабе отишла у Јерусалим. Историја тврди да јој је циљ био да цара приволи на склапање уговора о пријатељству и трговини. Народна машта је романтичнија: поражен краљичином чудесном лепотом Соломон се у њу страшно заљубио и добили

су сина Давида с којим се Македа касније вратила у Мариб.

Етиопљани до данас тврде да од тог Соломоновог потомка води порекло њихова династија Негуса чији је последњи владар био цар Хаиле Селасије.

Б. Дожић

ХИТ

ХИТ

ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ

ГОВОР БРОЈКИ

СУЛТАНИ
ТОП
ЛИСТЕ

Албум „Браћа по оружју“ („Brothers In Arms“) групе „Дајер Стрејтс“ објављен је пре више од годину дана и по првим реакцијама публике било је јасно да ће ово бити једна од њихових најуспешнијих плоча. Ипак, ономе што се са „Браћом по оружју“ догађало последњих дванаест месеци, тешко да је ико могао да се нада.

„Султани свинга“ („Sultans Of Swing“) – највећи хит групе) постали су и султани концерата, топ листа...

Током своје прве године на топ листи у Великој Британији албум „Браћа по оружју“ продат је у преко милион и де-

ветсто хиљада примерака и све време од објављивања налазио се међу десет најпродаванијих, што се до сада догодило само са још седам плоча.

После дебија на првом месту „Браћа по оружју“ провела су четрнаест недеља на челној позицији. Откако се праве топ листе, на првој позицији дуже је било само дванаест албума.

Последњи пут нека велика плоча дуже је била прва још 1978. године – био је то албум са музиком из филма „Грозница суботње вечери“ („Saturday Night Fever“), на ком су се налазиле песме неколико врло популарних група – „Би Циз“, „Таверес“...

Последњи албум једне групе који се дуже задржао на првом месту листе најпродаванијих албума у Великој Британији била је плоча дуета „Карпентерс“ – „Синглови 1969–1973“ („Синглес 1969–1973“), која је била на челу седмоста недеља током 1974. године.

Да допунимо још мало да бисте видели о каквом се резултату „Браће по оружју“ ради. Осим „Карпентерса“ само је још једна британска група дуже била на првом месту листе албума, наравно, „Битлси“ који су били тридесет недеља на челу са плочом („Please, Please Me“); двадесет и седам недеља с плочом „Клуб усамљених срца наредни-

ка Пенера“ („Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band“); двадесет и једну недељу са „Са Битлсима“ („With The Beatles“) и „Нол после тешког дана“ („A Hard Day's Night“); и седмнаест недеља с албумом („Abbey Road“).

Још увек се продајући темпом од двадесет и пет хиљада примерака недељно, „Браћа по оружју“ су на добром путу да и те како надмаше цифру од два милиона продатих примерака. Последња велика плоча продата у том tiraжу у Великој Британији био је албум „Трилер“ („Thriller“) – Мајкла Џексона, објављен 1982. године.

Са албума „Трилер“ „скинуто“ је седам синглова који су се пласирали на топ листе међу првих двадесет. Са „Браће по оружју“ до сада је скинуто пет хит синглова: „Тако далеко“ („So Far Away“) – 20. место; „Новац ни за шта“ („Money For Nothing“) – 4. место; „Браћа по оружју“ („Brothers In Arms“) – 16. место; „Шетња живота“ („Walk Of Life“) – 2. место; и „Твој последњи трик“ („Your Latest Trick“) – који је до предаје овог текста у штампу стигао до 26. места, а није немогуће да се још попне.

Као и „Трилер“ својевремено, „Браћа по оружју“ су успешна широм света – овај албум је био на првом месту топ листе у два-

БЕЗ КОМЕНТАРА

ОДЛАЗАК
И
ПОВРАТАК

Реч је о повлачењу још једног оригиналног члана групе „Дуран Дуран“. Гитариста Енди Тејлор (Andy Taylor) по новим информацијама планира да отпочне соло каријеру, а по другом, мање вероватним, постоји могућност да се придружи новој групи коју оснива чувени певач средње генерације Род Стјуарт.

Људи задужени за давање информација новинарима о групи „Дуран Дуран“ само су изјавили: „Без коментара“. Још се не зна шта ће тачно бити. Могуће је да је у питању само рекламни трик, али није немогуће да ће овим одласком бити стављена још једна (можда и дефинитивна)

тачка на каријеру групе „Дуран Дуран“.

А „повратак“ се односи на бившег певача групе „Кајџа Гу Гу“, а касније најпре успешног, па потом неуспешног солисту – Лимала (Limahl). Његов нови сингл „Љубав у твојим очима“ („Love In Your Eyes“) Критика је примила необично добро, у неколико листова чак је проглашен за малу плочу недеље, што се Лималу одавно није десило.

Да ли ће овај успех бити довољан да Лималова угашена звезда поново блесне, остаје да видимо. Било би то прилично велико (и пријатно) изненађење.

ИЗЈАВА

НЕДЕЉЕ

Како знам да Бог воли рок музику? Па лепо, рекао ми је.

Ди Снидер (Dee Snider), „Твистид Систер“ („Twisted Sister“)

ЧОВЕК

КАКО СУ ВАРАЛИ
НАШЕ СТАРЕ

СА ЧАРОБНИМ ЦАКОМ

**КРАЈЕМ ПРОШЛОГ И
ПОЧЕТКОМ ОВОГ
ВЕКА НОВИНЕ СУ
БИЛЕ КРЦАТЕ
НЕОБИЧНИМ
ОГЛАСИМА ИСПОД
КОЈИХ СЕ
ПОТПИСИВАО
ИЗВЕСНИ ЖИВОЈИН
С. НИКОЛИЋ. ТВРДИО
ЈЕ ДА ИМА ЛЕКОВЕ
ЗА СВЕ БОЛЕСТИ.
ЛЕКАРИ СУ ГА
ОПТУЖИВАЛИ,
ВЛАСТИ ПОВРЕМЕНО
ЗАТВАРАЛЕ, АЛИ МУ
ЈЕ НАРОД У НЕВОЉИ
БЕРОВАО**

Од цака се није одвајао. Где год би кренуо, упртио би га на леђа. Често је био и тежак, али би га, свеједно, и по највећој врућини са поносом носио. Он је, како би то данас рекли, био његов имиџ.

А облачио се, иначе, полуградски. Шешир, гуњ, фабричка памучна кошуља, чакшире и ципеле. Касније, кад је остарио, у левој руци је држао скупљи дрвени штап.

Тамо где се појављивао први пут, докони и радознали би га обично упитали:

— Шта сецаш у том цаку, невољниче?!

Узвраћао им је лаконски, уз осмех:

— Здравље за целу Србију и још понеку земљу поред ње!

Људи су најчешће правили гримасе којима се дочекује и отпраћа чужац.

Чудотворац из Неготина

Није му то сметало. Знао је да ће већ истог дана у варошици где се први пут обрео за све бити — спаситељ. Претплатници на новине, неколико њих, баш тога дана када он стигне, читаће својим неписменим и полуписменим суграђанима готово сензационалну вест под насловом „Нема више болести“:

„Данас је овде у Жагубицу (или другу варошицу) допутовао чувени травар Живојин С. Николић, Неготинац и одсео у... Он је собом донео многе лековите траве, преко 3.500 разних, а нарочито против ових слабости као: Реуме, Падавице (Епилепсије), Шкрофуле, Шуљева, Пантљике. Трипер за 18 дана спасен. За жене нероткиње ради се под уговором. Капара 300 динара. Када роди 1.500 динара. А контра, ако не роди, капару враћам... Ваш доброжелителни Ж. С. Николић, познати травар и видар из Неготинске крајине“.

Свакако, и у овој и у многим другим приликама реч је била о наивно сроченом и добро плаћеном огласу. Лаковерни свет у невољи схватао је то другачије: пишу новине, значи ту нечега има!

А он је знао. Готово пола века овај промућурни човек из Хајдук Вељковог града „јуначки“ је корачао од места до места. Почео је у претпоследњој деценији прошлог, па гурао са оним цаклом вазда пуним „чудотворним травкама“, све до тридесетих година овога века. Лекаре је мрзео. Можда зато што су једини знали истину о њему. Остали су му безрезервно веровали. У селима, у мањим градовима, али и у Београду.

Одседао је најчешће у кафани „Таково“ или код „Руске Круне“. У главном граду се обично појављивао недељом или празником, пре подне. Онда, дакле, кад докони свет у баштама кафана испуни и последњу столицу. И баш тада, гле чуда, за његов сто је прилазио поштар и изручивао му хрпу писама и новина. Писма — хвалоспеве, сада се зна, писао је свакако сам себи.

Ево једног: „Велика пошта Господину Живојину травару, народном лекару Неготинцу. Пре 20 до 22 године био је горе поменути Господин у нашој средини и вароши Асан-Пашина Паланка. Ја сам био ђак III разреда основне школе и патио сам од опаке болести шкрофуле по рукама и око врата. Где се данас само белеге познају, а имам захвалити прво Господу богу па њему. Хиљадили се овакви Срби и Неготинци Вељкове Крајине. До гроба сам захванан: Мила Краљевић, опанчар, Паланка Смедеревска.“

Противник из Кнез-Михаилове

У својим огласима лекаре је обично називао варалицама који „пуне градска гробља“. Међутим, изгледа да је имао и других противника. То сазнајемо исто из његових огласа:

„Ради знања мојим друговима, пријатељима и познаницима. Већ се скоро навршује три године како ме г. г. лекари, апотекари и дрогеристи оставише на миру. Упитаће ме ко: а сад шта је? Еј роде и Србине брате, ама хоћу отворено да кажем: моје патње, моја страдања по Србији, а тако и по страним земљама, било је и одвише. Зато молим два господина да се окану мене. Један је на врачарском крају. Он ваља слати још 6 дин, а дао је 10 да му траве пошаљем, а не да ми прети јавно у писму да ће ме ишчибукати. Желим му памет. А онај други је у Кнез Михаиловој улици. Језик за зубе да не изнесем писмо пред суд.“

Мученик за народно здравље Ж. С. Николић, травар.“

Иако су му многи веровали, године 1907. је обелодањено да је варалица. Пошто је био мало припит, „народни лекар“ из Неготина је своју „вештину“ испрчао у једној од београдских кафана неком свом земљаку. Овај је то пренео у новине. Тачније, у тадашњи часопис „Здравље“.

„У лето кад је највише корова, идем ја у траве. Изаберем где има свакојаке, и где је највише нађикала, почупам редом од сваке врсте колико више могу и напуним џак. Чим дођем кући, истресем ону

траву и разастрем је по земљи да се на сунцу суши. Кад се осуши, одбирам је и сечем на ситнију и крупнију, па још ситнију и крупнију итд. Тако исечену сручим у нарочите кесице од платна и онда, колико кесица толико сорти трава – за толико разних болести. На једној кеси пише: „Трава за гушу“ на другој „Трава од јектике“, на трећој „Трава за жене које не рађају“ итд. Сељацима обично дајем те траве у ракији – сељак, знаш, воли ракију па ће рад ње и траву попиту – варошанима с вином, а деци и великим

госпођама с медом или са слатким. „Нисам ја ни без апотекарских лекова. Имам ти ја и дестилиране воде и карбола, и јодоформа и нишадора, а и камфора и масти, и јапанских и руских капљица... Чега ти ту нема! Цела апотека. Ово мешам с мојим травама – само због мириса: да ли моји лекови миришу као апотекарски.“

Но, после овог текста у новинама окретни видар променио је само град и свој посао наставио даље.

Живојин је „лечио“ по рачуну вероватноће. Неко од болесних ће ипак

преживети. Нека у хиљаду буде само четири-пет таквих, за неготинског лекара ће бити рекламе на претек. А писао је и некакве уговоре за теже болеснике. У пролеће 1920. године обрео се у Бачини, селу код Варварина, и са тамошњим земљоделцем Аксентијем Ничићем погодио се да му за 1.000 динара излечи сина Милутина од – епилепсије.

Жикина „гаранција“

Травар је са оцем болесног сина сачинио и уговор:

„Ја, Живојин Николић, травар из Београда, ул. бр. 77, дадо траве Г. Аксентију Ничићу, економу из Бачине. Сам их кува по мом упутству и наређењу. Траве сам му дао за болесног му сина Милутина који пати од опаке болести Падавице (Епилепсије). За траве да ми даде сада двеста динара. А после 10 до 15 дана још триста динара да пошаље мени у Београд на горњу адресу. А када се горњи болесник извиди има ми дати још пет стотина динара. Лечење траје три месеца. Ја морам одлазити чим се месец напуни и бавити се 2–5 дана ради промене траве, а по могућности и чешће. Само мора се тачно придржавати мојих упутстава. Дијета је велика и строга. Ако приметим да се по моме уговору не креће, мора ми платити моје трошкове и дангубе, а ако ја не извидим (излечим) ја пола од горње суме морам вратити. 8. априла 1920. село Бачина. Уговарачи: Ж. С. Николић и Акс. Ничић“.

И данашњи шарлатани завидели би Живојину на овом уговору. Али, у лажи су кратке ноге. О томе шта се после догодило, новине су известиле без траваровог трошка:

„Аксентије је дао Живојину одмах 200 динара и послао му у Београд уговорених 300 динара упутницом... али се Живојин – знајући дејство својих лекарија – није више јављао и ако су га ишчекивали. Тек по св. Илији – дакле свршетком јула – Аксентије види да је пао шака препреденој варалици и – тужи Живојина суду. Кад су га 9. марта 1922. године привели Градском Суду и узели на саслушање, признао је онај „уговор и гаранцију“ као своју обавезу, али се правдао да се Аксентије и његов син нису управљали по његовим писменим упутствима... а да су то учинили, Милутин би данас био „као од мајке рођен“. Градски суд није се дао завести тим изговором. Нашао је да је Жика травар извршио дело преваре према Аксентију и решио је да га истог дана ради тога стави у притвор...“

И овде је крај приче о травару који никада није излечио. Али, многе је поучио како до хлеба без мотике. И данас има следбенике. Уосталом, завирите мало у новинске огласе. Оно чиме се некада служио полуписмени Крајинац који је медицину „научио“ као болничар у војсци, данас примењују неки његови следбеници. Муштерија је вазда иста.

Наивни и несрећни.

Десимир Миленовић

Илустровао Слободан Стефановић

смиртоносна нељудска форма живота побегла из карантина – опасно чудовиште које прождире. Буде, вари их и узима њихово обличје.

– Чекај! – коначно зачу Аманда иза својих леђа. – Како знаш?

Аманда се испери.

– Лако. Кишни мантил усред лета. Панталоне старомодне, такве се одавно не носе. Шминка у бојама Сан Хозе, а на образима Беркли штрафте. У ствари, ништа на теби се не слаже. Гледај у ушима су ти слушалице вокмена, а у касетофону нема касете. Шта слушаш? Музику из свемира?

ди. Када су покушали да успоставе контакт са државним лидерима, били су брзо и ефикасно покупљени и затворени у карантин у северном делу Калифорније. Цела афера изазвала је у почетку огромно узбуђење и панику у јавности коју је влада смирила све оскуднијим саопштењима у стилу „преговори са посетиоцима се настављају“, да би временом прешла у вицее, па у заборав. Све до саопштења да је једно од заробљених бића побегло из карантина.

Што год да је ово биће, глупо сигурно није када је успело да превали пола галаксије, размишљала је Аман-

– Аха... А када ћеш поново да огладниш?

– Можда вечерас, најкасније сутра. Глад наиће страшно нагло.

– Добро, смислићу нешто. Али једно да запамтиш – моју мачку не дирај. Исто и мене. Ја сам ти заштитник, не би било паметно да ме мазнеш, јасно?

Биће није одговорило, већ је почело да претурпа по полици са зачини-ма. Опрезно је ставило прст у теглицу са ориганом, лизнуло, и таман посегло за теглицом са кимом, када поче тако да дрхти да је порушило пола полице.

АМАНДА И ВАНЗЕМ

РОБЕРТ СИЛВЕРБЕРГ

**ШТО ГОД ЈЕ ОВО БИЋЕ,
ГЛУПО СИГУРНО НИЈЕ
КАД ЈЕ УСПЕЛО ДА
ПРЕВАЛИ ПОЛА
ГАЛАКСИЈЕ,
РАЗМИШЉАЛА ЈЕ
АМАНДА. У СВАКОМ
СЛУЧАЈУ, НЕЋЕ ЈОЈ
НАНЕТИ ЗЛО, ЈЕР МУ ЈЕ
БИЛА ПОТРЕБНА**

Аманда је угледала ванземаљаца испред Видео центра у главној улици, у петак касно по подне. Биће је било преображено у тинејџерку маслинасте боје коже и црне косе, али је Аманда, седамнаестогодишња девојка оштрог ока, лако препознала у њега.

– Погрешно радиш – пришла је бићу. – Свако с мало мозга у глави одмах би те открио.

Биће је хладно зурило у Аманду.

– Не трабуњај и губи се!

– Чекај! Зар желиш да те врате у карантин? – Само желим да ти помогнем. Пођи са мном мојој кући, покажаћу ти шта да урадиш да те нико не препозна. Ионако не знам шта ћу са собом целог овог ПРОКЛЕТОГ викенда!

У тамним, хладним очима друге девојке блесну искра интересовања.

– Мора да си сасвим шенула!

– Како хоћеш, госпођице из недо-ђије даље од звезда. Нека те поново ухвате, нека ти гурну електроде у... – Аманда слеже раменима и пође низ улицу. Да ли је могуће да се преварила? Не, не. Истина, прешла се када је мислила да Чарли Тејлор жели да проведе викенд са њом. Али овде није било грешке. Ова цура је сигурно била одбегли ванземаљац.

Цела земља је брујала о томе:

– Могу да те уништим.

– Па наравно да можеш. Прогутах ме овде, наспред улице, све готово за 30 секунди, барица служи и нова Аманда! Али шта ћеш онда? Нећеш бити ништа паметнија. Зар не знаш да те прогања пола Калифорније? Већ два дана траје општа хистерија. А ти се шепуриш с Беркли штрафтама! Шта уопште планираш? Где хоћеш да одеш?

– Кући – одговори биће. – Али прво морам да стигнем до места сас-танка.

– Знам само да тако удешена нећеш прећи ни једну миљу пре него што те зграбе. Немаш избора, мораш да ми верујеш.

Док су се возили ка периферији, Аманда је крадомиче посматрала ванземаљаца. У суштини, биће је деловало веома уверљиво. Детаљи су били погрешни, али је изгледало, звучало, мирисало као људско биће. Да јој у тренутку када га је спазила све антене нису радиле пуном паром и она би се преварила.

– Наравно, није Аманда прошла у потеру за ванземаљцем, него за мало разоноде, узбуђења, било чим што би испунило празнину коју је Чарли Тејлор оставио. Читав месец правила је планове – родитељи и сестра иду на језеро Тахо, цела кућа остаје њој, мачору Макавитију и наравно, Чарлију. Чарли је требало да уфура у петак по подне, а онда два дана сами... Ништа од свега! У четвртак, Чарли јој се јавио и хладно је шкартирао. – Нешто важно је искрсло, а Аманда је добро знала шта је то важно, она врца из Њу Орлеанса! Убила би га што јој је овако упропастио викенд! Овај ванземаљац се појавио као поручен.

Читаво туце ових бића са ко зна које звезде дошло је на Земљу прошле године. Њихов природни облик, колико су људи могли да докуче, био је налик на рибе дрхтује, а уобичајена тактика била им је да позајме било које локално обличје, да га прогу-тају, сваре и да се преобразе у његову верну копију. Тако је страдало 10 љу-

да. Била је сигурна да јој неће нашкод-ити јер му је била потребна. А у Амандиној глави почео је да се рађа план за који ће јој овај ванземаљац бити и те како потребан!

У потрази за новим телом

У Амандиној кући, ванземаљац се радознало освртао око себе, загледа-јући у чуду ТВ, стерео, намештај.

– Хајде, добро ће ти доћи један туш. Ми Земљани волимо да се купа-мо – препознали би те одмах ако не-пријатно миришеш.

Ванземаљац је почео да се свлачи. Испод кишног мантила носио је прљаву мајицу, раскопчане фармерке и грудњак намештен наопако.

– Чије ти је то тело? – запитала га је радознало Аманда.

– Радила је као куvariца у каран-тину. Концепсион Флорес.

– Зваћу те онда Кони, важи? – Док је брљала, Аманда је у глави кovala планове. Неко ће убрзо приметити нестанак куvariце и дићи узбуну. Овом створу ће бити потребно друго тело, али не моје, сигурно не моје, мислила је. – Хајде сада у кухињу да те нахраним. Шта уопште ви једете?

– Живот, само живот. Пожељно животињски, али ако је неопходно може и биљног порекла.

– Хеј, шта ти је? – Аманда је била на опрезу.

– Починем да осећам глад. – Ван-земаљац је чудно изгледао – стакла-сти поглед, црвен у лицу, презнојен. – Узбуђен сам, ови прахови... овај! По-казао је на теглицу са ориганом.

– Аха, оригано. Изгледа да је за те-бе то права ствар за одличан „трип“. Аманда је у себи размишљала да ли ће ванземаљац дрогиран ориганом постати опасан. Мора да припази на његов апетит. Хитро је купила просуте зачине и стрпала теглицу са ориганом у џеп.

– Дај ми још мало!

– Смири се! Погледај како се тре-сеш и презнојаваш! И слушај ме! Ја ову планету познајем много боље од тебе. Пре свега морамо да ти нађемо ново тело. Власти већ сигурно трага-ју за правом Кони.

– Аха, имаш право. Већ сам страш-но гладан. Још само мало оригана?

Телефон је зазвонио. Аманда је изашла у предсобље, замишљајући најгоре – родитељи јављају да се ра-није враћају... Са друге стране зачула је Чарлијев глас. Није просто могла да верује шта безобразник пита! По-што управо полази за Монтереј на фестивал, свратиће по касете Хен-дрикса и Џоплин, да их слуша уз пут у колима. За једно пола сата, важи?

Бубре – у себи је беснела Аманда – скот! Упропастио јој је викенд, а сада јој хладно саопштава да иде са оном девојчуром у Монтереј на провод! Некако је успела од беса да промуца:

– Управо се и ја спремам да збришем за викенд. Али имам овде једну другарицу која ће остати да ми чува мачку. Од ње ћеш узети касете. – Чарли је весело захватио.

У кухињи, ванземаљац је претурао по полици са зачинима.

– Хеј, Кони, управо сам ти обезбедила вечеру! – узвикнула је Аманда. – Крупног, здравог момка. Тачно оно што ти треба. Ја идем да се мало про-

дрикса. – Ти ћеш бити мој Чарли за овај викенд, капираш?

Најопаснији облик живота у космосу

Ванземаљац слегну раменима и по Амандиним упутствима покорно је обујми рукама трудећи се да се креће по ритму музике. Био је Чарли, мирисао је као Чарли, чак је укапирао и Чарлијеве покрете, али после неколико секунди Аманди је ипак било јасно да је много забрљала. Какав Чарли – ово је била машина и све је било у ствари бесмислено и празно. Једва је чекала да се музика заврши.

МАЉАЦ

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

шетам. Среди га пре него што се вратим. Кад обавиш посао добићеш још органа.

Села је у ауто и бесциљно кружила градом. Десет до седам. Чарли је сада сигурно стигао. Замишљала је Кони у тесној мајици, дрогирану органо и Чарлија како је мерка, размишља да ли да је смуча на брзину, а онда електрични моменат изненађења, Кони напада и Чарли се запрепашћено претвара у вечеру. Свиња ништа боље не заслужује! Ево већ је 7 сати, време да се врати.

Чарлијева црвена хонда стајала је пред капијом. Аманда је на прстима ушла у кућу. Тишина.

– Кони?

– Овде сам – одговорио јој је Чарлијев глас из дневне собе.

Аманда је опрезно провирила кроз врата. Чарли је удобно лешкарио на каучу. Од Кони ни трага.

– Дакле? – запита Аманда. – Како је прошло?

– Најлакша ствар на свету! Кад је покушао да ме пољуби, треснуо сам га снопом нулифајера, онда сам га полако прогутало и очистио тепих. Ух, што је фино бити сит. Да знаш како ми је било тешко да се обуздам да не прогутам тебе, Аманда!

– Дакле, сад си сит. Је ли био укусан?

– Хммм, робустан, здрав, хранљив!

– Драго ми је да је Чарли бар за нешто био добар. Колико дуго док опет не огладниш?

Ванземаљац слеже раменима.

– Дан-два. Дај ми још мало органа, Аманда.

– Наравно, наравно. – Аманда се осећала разочарано, празно. Не зато што јој је било жао Чарлија, већ зато што је све прошло тако једноставно, неприметно, бар да је остала да посматра... Извадила је из цепа органо и несташно протресла теглицу ванземаљцу пред носом. – Ево, медени, али мораш прво да заслужиш! Ванземаљац је посматрао са неразумеванјем. Пустила је касету Цими Хен-

– Још мало органа, молим! – и ванземаљцу је лакнуло кад се плес завршио.

– Наравно, сестра увек држи своја обећања! Тако, само тако, нокаутирај се ти, срце! Ванземаљац је био већ ошамућен. Аманда је узела бежични телефон, отишла у купатило и за собом закључала врата. Затим је позвала полицију. Ванземаљац јој је досадио. Игра је изгубила чар.

– Ухватила сам тог нашег ванземаљца – мирно је рекла у слушатицу. – Ено га, седи у мојој дневној соби и шмрче органо. Наравно да сам сигурна. Прво је био прерушен у девојку, Концепцион Флорес, онда је напao мог дечка, Чарлија Тејлора и – да, да, ја сам у реду, брзо шаљите неког овамо. Како се десило? Шчепао ме је у главној улици и приморао ме је да га доведем кући.

Сама акција хватања трајала је свега неколико минута. Но, сатима пошто је полиција одвела ванземаљца, Аманда није имала мира од телевизијских сниматеља, читаве армије репортера, телефонских позива из свих крајева Америке. Тек је у зору успела да се ослободи и последњег радозналца.

Није јој се спавало. Била је немирна, нервозна, а истовремено потиштена. Чарли је отишао и сада ће бити сама самцата. Биће славна неколико дана, али каква вајда од тога? Као месечар лута да је кућом у којој је још лебдео мирис органа. На радију су емитовали јутарње вести захваљујући храброј ученици која је ухватила и надмудрила најопаснији облик живе материје у познатом космосу.

Аманда је одмахнула главом.

– Мислиш да је ово истина? – упитала је мачку. – Најопаснији облик живота у космосу? Ја, Макавити, не мислим тако. Мислим да познајем један много опаснији, а мачкице? – Намигнула је. – Кад би само они знали, кад би само знали! – Узела је мачку у наручје. Можда не би било лоше да се мало одрема. А онда ће морати да смисли забаву за остатак викенда.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	ФРАН- ЦУСКА ГЛУМА- ЦА (ВА- РМЛЕ)	ЈЕЗЕРО У КА- НАДИ	МЕСТО КОД СОБО- РА	ДИВ, ОРИЈАШ, ГИ- ГАНТ	ЗАПРЕ- БАНИ ГЛУМАЦ БУКО- ВИЈ	ПЕТИ ПА- ДЕЖ (ГРАМ.)	ИМЕ КАРЕ- ЊИНЕ
РАСПО- РЕД ИГРАЧА У ИГРИ	Б	О	С	М	А	В	А
ХЕ- МИЈСКИ ЕЛЕ- МЕНТ	А	Н	М	Н	М	О	Н
НАУКА О РАВ- НОТЕ- ЖИ ТЕ- ЛА	С	М	А	М	Н	К	А
УНАП- РЕД ДАТ НОВАЦ ЗА НЕШТО	К	А	Б	А	Р	А	ФОТО- ГРАФИ- ЈА
ИЗОТОП ОЗОНА	О	Р	А	Н	"ТРСТ" ДЕЛИ- ТЕЉ, ДЕ- ЛИЛАЦ	М	С
КРАЈ ИЗ ШЕСТИ- РОВЕ ТРАЈЕД	Л	М	Р	АМ, ГЛУ- МАЦ ЧЕМС ОЧНА БОЛЕСТ		М	Н
РЕКА У ИТА- ЛИЈИ	Б	О	ПТИЦА ТРКА- ЧИЦА МАГА- ЛИН	К	М	В	М
АУТО ОЗНАКА ШПА- НИЈЕ	Е	ПОПТУН ФРАНЦ. ПЕВАЧ ШАРА	С	А	В	"МЕТАР" ДЕО КУПА- ТИЛА (МН.)	М
ГРАНА РАТНЕ ВЕШ- ТИНЕ	М	А	К	М	Ч	К	А
ИЗЛА- ЖЕ- ЊЕ	М	У	Н	А	З	А	К
НИЈЕ ВИСО- КО	НАЦИЈА	Н	А	Р	О	Г	КОЈИ НИЈЕ АКТИ- ВАН/ ВРЕДАН
ТАЛЕН- ТОВАН	Н	А	Г	А	Р	Е	Н
ИВОВА ШУМА, ИВАК	У	В	М	Н	ДЖИ- ЦА У ОКУ	"ЕАСТ" ОКОЛО УКРУГ	Е
БИТ, СРЖ	С	У	М	М	Н	К	Г
ЛАКО ЛОМ- ЉИВ	К	Р	М	ВРСТА ГЛУСКА- РА ДЕЧКА ИГРАЧКА	Р	А	К
ХЕМИЈ- СКИ ЗНАК ЗА КИ- СЕОНИК	О	ЕНГЛАНД- ЖЕВНИ- ЦА ЏОРџ ПОСТАВКА	Е	Л	М	О	М
ЕКИПА	СКРА- БЕНИ- ЦА ЗА ТОНА	М	УЗАНИ РЕКА У ПОРТУ- ГАЛИЈИ	У	С	К	М
ОБЛИК ПИСМЕ- НЕ АНКЕ- ТЕ	М	Е	С	М	ОСКАР БАЈЛА ОЛИВЕР ТВИСТ	О	В
ОКОЛИ- ШЕЊИ, ИЗДА- ЛКА	М	У	У	К	О	П	А
НАЈТЕ- ЖА ДТ- ЛЕТСКА ДИСЦИ- ПЛИНА	М	А	Р	А	М	О	Н

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Каролинзи – ПП (Петар Петровић), 2) Лео Делиб – пер, 3) организатори, 4) доајен – Цезар, 5) ДЕ – апозиција, 6) Ели – интерес, 7) Бено – Саида – т, 8) икада – К. Ото, 9) страна – книти, 10) Ир – камин – ом, 11) ад – лалетика, 12) Ена – оригинал, 13) Шарл Гуно – оро.

По природи незграпан и неспретан, а овог пута још и збуњен, мали мошусни бик, случајно заостао за крдом, једва успева да одржи равнотежу на леду који се нахватао на обали Беринговог мора. Не обазирјући се на изгубљено чедо, крдо наставља тромим кораком преко снежних наноса. На леденом ветру лепрша и мрси се њихово дуго и необично крзно, док дивљину и беспућа острва Нунивак, негде иза западних обала Аљаске, обасјава блештава сунчева светлост...

Лед под ногама рундавог малишана одједном је почео да крчка... и ломи се. Изгубио је главу и уместо према обали, кренуо право у море. Мокрог, изгребаног и искрвављеног, спасавају га чланови истраживачке екипе која на острву проучава живот његове браће.

У околини Њујорка

Ескимима их зову „брадоње“. А они немају само браду. Још дуже и гушће им је крзно које с леђа и врата, у виду некаквог покривача, пада готово до земље. И управо захваљујући том крзну, на снегу изгледају као лутајуће сенке или утваре из леденог до-

БРАДОЊА УМ

их, најзад, бели истраживачи и трговци крзном довели до ивице истребљења, баш као и бизоне. Чланови једне по-

ларне експедиције с почетка овог века, да би обезбедили резерве хране, убили су око 400 ових животиња...

До пре педесетак година будућност ове животињске врсте била је неизвесна колико и судбина напушеног младунчета.

Али чим је забрањен лов, у Канади су се опет размножили. На острву Нунивак, иза западних обала Аљаске, које су Американ-

**ЕСКИМИ СУ
ГА КРСТИЛИ
БРАДОЊА.
ПРАВО
ИМЕ МУ ЈЕ
МОШУСНИ
БИК
ИЛИ ГОВЕЧЕ,
МАДА
С МОШУСОМ
НЕМА
НИКАКВЕ
ВЕЗЕ,
И ВИШЕ ЈЕ
КОЗА
НЕГО БИЛО
ШТА ДРУГО**

ГЛЕДА НАС КРОЗ ВЕКОВЕ

ба. Они и јесу праисторијска бића, попут тигра са сабљастиим зубима или већ познатог мамута. У ствари, мошусни бик, чија је постојбина у степама и тундрама централне Азије, прави је остатак прошлости – једино преживело биће из плеистоцена. У науци је познат као „Ovibos moschatus“, што значи да је реч о животињи која је нешто између краве и овце. Али наш латински у овом случају заводи – мошусно говече је више коза него овца и близак је сродник хималајског јака. Дошло је у Америку старим копненим мостом преко Беринговог мора. Његови фосилни остаци пронађени су и много јужније – у околини Њујорка, али и у неким пећинама у Шпанији и Француској.

Праисторијски Ескимима у Северној Америци били су зависни од ових животиња: спавали су на њиховом крзну, од коже шили одећу, користили месо и млеко. Чак су их и следили у њиховим сеобама према Гренланду и арктичким архипелазима Канаде. Да би

Победио
је
човека
који
је
хтео
да
га
истреби

МЕСТО МАМУТА

ци одредили за резерват, о њима се брину Ескимима, њих око три стотине стално настањених у градићу Мекорјук.

Амерички председник Херберт Хувер лично се заузео да се поменуто острво, 1929, прогласи резерватом. Иако лежи јужније од области које важе за њихову постојбину, довољно је далеко од континенталног дела да би било неприступачно за авантуристе и безбедно за животиње. Неки услови су као усред тундре: нема високог растиња – само трава, лишајеви и маховина. Оно чиме се ове животиње најрадије хране.

То, међутим, није крај приче... Ако овим животињама ловци више нису непријатељи, почела је да их шиба сурова клима. Подносе хладноћу, али им сметају обилне снежне падавине, јер су прилагођени животу у сувим поларним областима, као и плутајући лед на којем у пролеће често остају заробљени и умиру од глади. Умиру и због тога што им, зими, ледени покривач на копну заклања изворе хране. Понеко се сурва с високих гребена на острву или пропадне у воду па се онако сквашен, буквално следи и остане као кип... Ипак, једина права опасност за њих су вукови против којих се бране тако што се скупе у круг главама окренутим споља (млади и женке остају унутра) градећи чврсти заштитни бедем оивичен опасним роговима.

Једном у две године

Неки биолози тврде да мошусни бикови често бо-

раве на обали и излазе на лед вођени природним нагоном за сеобу – на друга острва. Али, њихов изглед свакако не одаје бића која

Испод горњег крзног покривача мошусно говече има такозвано поткрзно или „кивит“, како га Ескимима називају. Од њега жене

Женка мошусног бика рађа по једно младунче сваке друге године. Оно је готово истог часа спремно да у стопу следи одрасле.

данас гаје мошусно говече као домаћу животињу. И сасвим сигурно, обилато користе све погодности које из тога произлазе. Уз-

Напад дочекују овако

су спремна за пустиловину те врсте. Готово четвртати, тешки и троми, нису баш створени за прелажење већих раздаљина. Осим тога, снежно блештавило може и њих да заслепи, па онда потпуно изгубе оријентацију...

испредају вуну и плету капе и мараме, мекше и топлије од кашмира. На средини чела има нешто попут раздељка одакле полазе рогови, чинећи неку врсту кациге, и крзно им пада у виду благих увојака с једне и друге стране главе.

Док већина живи породичним животом, млади мужјаци се окупљају у посебна крда и онда, повремено, изазивају на двобој старије харемске газде. Њихови окршаји су тешки и увек с последицама.

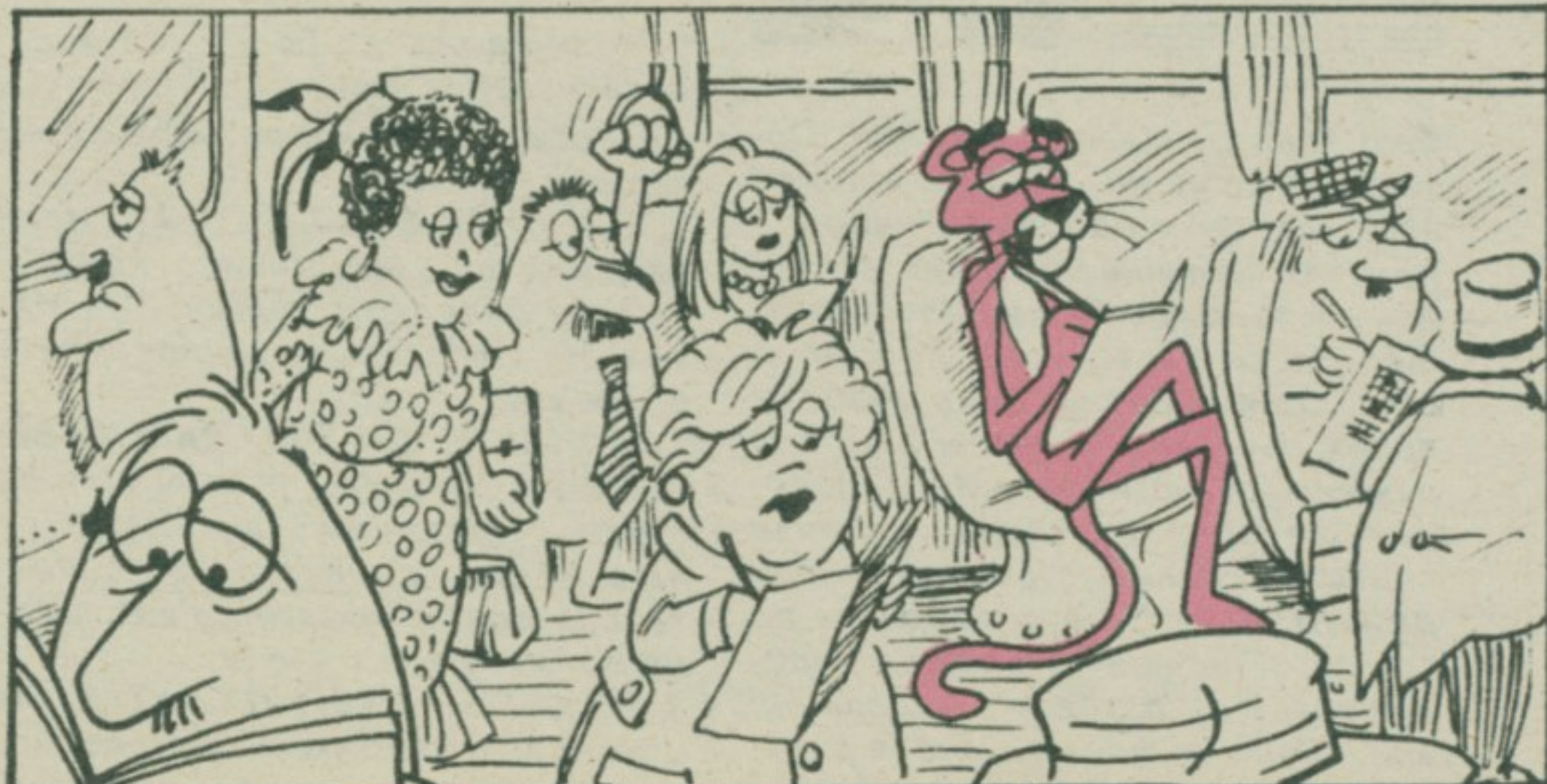
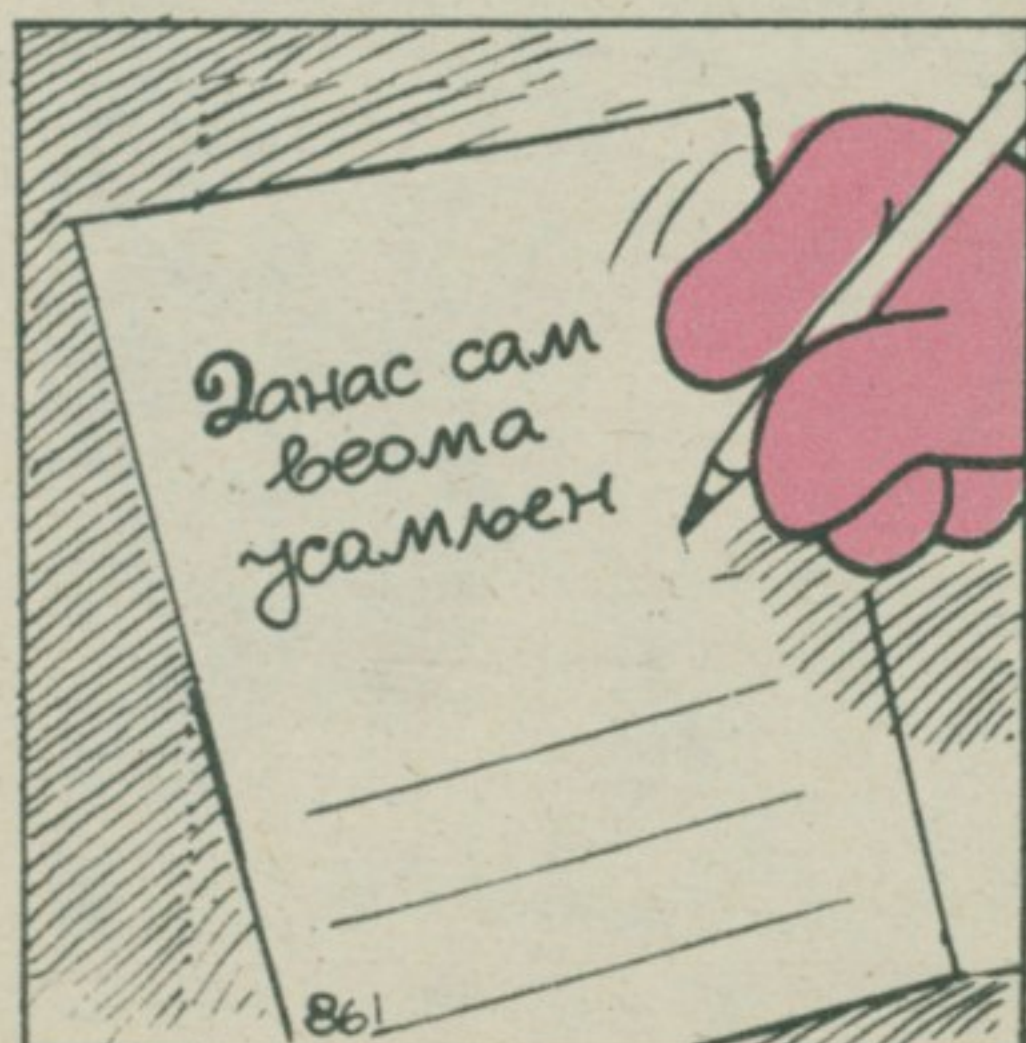
Ескимима из Мекорјука и

гред, вероватно, гледају и телевизију – у боји. Живе за данас а другују с прошлошћу. Захваљујући брадоњама, живим фосилима, који, ето, могу да нас врате чак у праисторију.

Д. Варагић

ПАНТЕР ПАНТА

НИЈЕ НИ САМЕРХИЛ...

✉ Не могу да верујем да вам је промакао онакав одговор. Дете је питало да ли постоји школа у којој ђаци иду на часове кад хоће и одговарају шта хоће, а ви сте одговорили да таква школа не постоји; у ствари, да постоји – у машти неких ђака. Зар је могуће да нисте чули о постојању, додуше експерименталне, школе А. С. Нила чији је рад описан у књизи „Слободна деца Самерхила“?

ГОРДАНА ПАНТЕЛИЋ
15225 Владимирци

Упознати смо и ми – драги наши читаоци који сте нам упутили оваква писма – са „слободном децом Самерхила“, али нисмо све то

баш тако оуквално схватили. Познато је да су наши људи – ваљда због вековних робовања наших – понекад заокупљени неким слободама и тамо где би им било паметније да се баве нечим другим. А слобода има разних. Има слобода лепих, људских, а има и слобода ружних, еготицистичних. Има слобода које воле да закину од туђе слободе. Рецимо, стоматолог воли да што више буде слободан – па се зато нечија зубобоља продужава. Наш одговор – у шаловитој али озбиљној форми – био је реак-

ција на оно схватање слободе – „свако ради шта хоће“. Тако схваћена слобода подсећа на ону Чапекову: „Непријатељ је подло оба-суо ватром наш авион, који је мирно бацао бомбе на његово становништво“.

Ваљда је слобода нешто што треба, својим понашањем, оправдати. Нешто што, онога коме је дата, обавезује. Нешто за шта се треба изборити. Шта мислите: која је слобода лепша – изборена или поклоњена. Има Гетеова мисао: Живота и слободе достојни су само они који су спремни да се свакодневно боре за њих. Самерхил је школа у којој су деца добила – релативно – више слободе. Да би од њиховог детињства било што мање закинуто. Да би што више били деца – да би што пре постали људи. Ево још једне лепе мисли: Што пре дете сматраш човеком, оно ће пре и постати човек. Дакле, оно у Самерхилу, урађено је са одређеном намером, и у име неког резултата. А веома је вероватно да неко ни у Самерхилу није нашао слободу по својој представи. Па ваљда постоје, и ван Самерхила, наставници чије часове ђаци воле...

НЕ ШКЉОЦАЈТЕ БЕСОМУЧНО!

✉ Добио сам за рођендан фото-апарат. Умем да фотографисам али нисам задовољан фотографијама. Шта ми ваља чинити?

МИРКО ИЛИЋ
Коче Рацина 12
34000 Крагујевац

Чини нам се да ћеш у седам савета чувеног америчког фотографа Роберта Винклера наћи поуку за себе. Он каже:

1. СЛЕДИТЕ СВОЈ ОСЕЋАЈ. Неки предмет вас неодољиво привлачи? Не оклевајте, снимите га одмах. Не покушавајте да пронађете бољи угао.
2. УЧИНИТЕ ДА ВАС ЗАБОРАВЕ. Најбољи фотограф је онај који се стапа с пејзажом. Појављујте се на местима где желите да снимате, све док не успете да вас људи не примећују.
3. ЧЕКАЈТЕ ПРАВИ ТРЕНУТАК. Не шкљоцајте необуздано на све што

се мице. Правите избор. Посматрајте оне који вас окружују: често може да се наслути неки необичан покрет или неки занимљив израз, изузетан осмех...

4. ТРАГАЈТЕ за особама које се нечим баве. За фотографа је лакше да прође незапажен ако се налази међу људима обузетим нечим: родитељи и њихова деца, спортисти, занатлија за тезгом... При томе се све више откривају – природније се понашају. Ако желите да гледају у правцу апарата, привуците на кратко њихову пажњу, или пак чекајте стрпљиво, са оком на визиру, да вас погледају.

5. ПРОЦЕНИТЕ ТРЕБА ЛИ или не да ступите у везу с вашим моделом. Склапање познанства може да буде занимљиво; то је начин да се избегну одбијања која би могла да покваре вашу фотографију. Међу-

тим, најбољи фотографи више воле да остану на одстојању.

6. СКРЕНИТЕ са утабаних стаза. Снимајте из кола, аутобуса, брода, при ходу. Покушајте да, као фото-репортери, држите свој апарат у уздигнутим рукама, изнад гомила. Тражите необичне углове, увучене или истурене, тек толико да видите.

7. НЕ ТРАЖИТЕ савршенство. У ситуацијама које захтевају брзо деловање, ваши резултати ће бити далеко од савршених. Али, једна техничка грешка није обавезно промашај. Стога, не цепајте одмах фотографију на којој пејзаж изгледа нагнут, на којој је нека особа преполовљена или је неки предмет нејасан. Често се баш у тим несавршенствима налази истинитост која представља праву вредност брзих снимака.

1000. СКОК „ЛЕТЕЋЕГ МОСТАРЦА“

СА ЗАБАВНИКОМ У НЕРЕТВУ

✉ Пре неколико месеци под насловом: „Мостарски мостари – С неба па у воду“ писали смо о летачима са Старог моста. И о њиховој легенди, педесетогодишњем Емиру Балићу, човеку који никад није побеђен, који је тринаест година заредом био најбољи, а од 1978. скаче ван конкуренције. Обећали смо да ће Емир Балић 1000. (хиљадити) скок извести под покровитељством „Забавника“.

– „Забавник“ читам од када сам научио слова, а то је прилично давно... Волео бих, свакако, да у јулу полетимо заједно – рекао је тада.

И полетећемо, – 27. јула, у недељу, у току званичног такмичења „Скокови са Старог моста“, Емир Балић ће, ван конкуренције, у Неретву. Раднички савет ООУР-а „Политикин забавник“ је, тим поводом, донео одлуку да „летећем Мостарцу“ додели плакету „за изузетан допринос у ширењу и популарисању спорта код младих“.

Прослави се прикључују Телевизија Сарајево, НИШРО „Ослобођење“ и Алуминијумски комбинат у Мостару који ће „вечитом победнику“ поклонити бронзану статуету „Шампион“, рад академског вајара Нумана Хасанбеговића.

Па, шампионе, срећно!

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирно Греси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илић, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирно Греси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриоглић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномариновић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну накнаду НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну накнаду ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Ана Ференчина, Маршала Тита 50/II-3, 19350 Књажевац – има 11 година, воли пролеће и музику, сакупља салвете и марке, навија за „Црвену звезду“.

Ценана Дурајлић, Трг ЗАВНОБИХ-а, 2/7, 71000 Сарајево – има 12 година, воли музику, сакупља постере певача забавне музике.

Ана Весовић, Книћанинова 12, 32000 Чачак – има 12 година, воли дописивање.

Гордана Стевановић, Бошка Ђорђевића 2, 17542 Врањска Бања – има 15 година, воли музику, спорт, путовања и дописивање.

Биљана Краљевска, Моше Пијаде 176, 91300 Куманово – има 10 година, сакупља постере, значке и налепнице.

Александра Дрча, Каће Дејановић 3, 21000 Нови Сад – има 13 година, сакупља салвете, значке, папирне лутке и привеске, воли животиње и бави се рукометом.

Милана Ђерисило, Слобода-на Пенезића Крцуна 20, 26000 Панчево – има 13 година, воли музику и спорт, посебно тенис и пливање, сакупља салвете, значке и привеске.

Весна Денчић, Призренска 30, 11211 Борча – има 13 година, сакупља постере, воли музику, спорт и путовања.

песника и владара у седећем положају, у црногорској народној ношњи.

Улаз у капелу „чувају“ две кари-

јатиде тешке по 12 тона, које представљају Црногорке, такође у традиционалној одећи.

Занимљиво је да је Мештровић, у знак поштовања према великом Његошу, одбио хонорар и тражио само груду чувеног његушког сира и оку (око килограм и по) познате његушке пршуте.

ТИШИНА, СНИМА СЕ!

Често прочитамо у новинама изјаву неког глумца или режисера да је „пала прва клапа филма“. Занима ме шта овај израз у ствари значи.

РАНКО ДУДИЋ
Банатска 21
35230 Ђуприја

Овај израз користи се у филмској терминологији и означава почетак снимања филма.

Када је у студију или ван њега

све спремно за снимање, пред камеру искаче један од чланова екипе с „клапом“, таблом на којој пише који се кадар снима и који пут. Он о таблу удари прикаченом полугом при чему се чује мукли клап-ударац, који остаје као звучни запис на траци, а затим се повуче.

Клап-табла је потребна не само због тога што се поједини кадрови филма не снимају један за другим, онако како их видимо на ек-

рану, већ и зато што се кадар најчешће понавља, просечно шест пута. У жељи да снимање обави што боље, неки режисери снимају један кадар и тридесетак пута! Типичан је пример славног Чарлија Чаплина: да би добио коначну верзију кадра, он га је у просеку снимао 33 пута, што за 3000 метара ефективног филма износи негде око 100 хиљада метара утрошене траке. Резултат је познат – Чаплинови филмови су ремек-дела филмске уметности.

ЗВЕЧАРКИНА ЗВЕЧКА

Како и чиме звечарка звечи?
ЈАНКО ЦВИТАНОВИЋ
Биоградска 24
57000 Задар

Онај карактеристични звук који ствара звечарка служи јој, како тврде научници, као заштита, односно опомена већим животињама да не стану на њу и узнемире је, јер је, као и све друге змије, глува.

Звечку чини низ тврдих, сувих рожнатих прстенова на крају репа. То су, у ствари, остаци коже при пресвлагању и њихов број се повећава приликом сваке промене „одеће“. Погрешно се верује да се старост звечарке утврђује пребројавањем прстенова (као при одређивању доба дрвећу), јер се ова змија пресвлада три-четири пута годишње. У звечки се најчешће налази око осам прстенова. Сувишни једноставно отпадају.

Мала звечарка не може да звечи, јер на репу има само један прстен. Тек после неколико пресвлагања ствара се низ прстенова који међусобним трењем стварају типичан, застрашујући звук високе вибрације.

И ЧОВЕК, И БРЕГ, И ПТИЦА...

Верујем да ова песма Стевана Раичковића („Живот“) заслужује још много оваквих читалаца као што сам ја.

Ту више нема бега
Свет је затворио круг.
Па нека и биљка и птица
Буду као човек
Друг

И грана већ да постанем
Моје би лишће мислило
(О не би се само у јесен
Крваво злато
Лило.)

У камен да се претворим
Већ не бих нашао заборав.
Био бих на обали једини
Камен замишљен
И плав.

Ту више нема бега
Живот је склопио круг
Па нека и брег и сутон
Буду као човек
Друг.

Марија из Бјеловара

СИР УМЕСТО ХОНОРАРА

Недавно сам била у Његошевом маузолеју на Ловћену и задивљена сам фигурама песника и каријатиде које је урадио Иван Мештровић. Волела бих да знам колико је висока и тешка скулптура која представља Његоша.

ДРАГАНА НИКОЛИЋ
Томе Ивановића 103
18530 Сурдулица

План Маузолеја на Ловћену Мештровић је смислио још 1925. године. Међутим, нацрт овог грандиозног споменика био је готов тек 1952. године, кад је велики вајар био у потпуности задовољан.

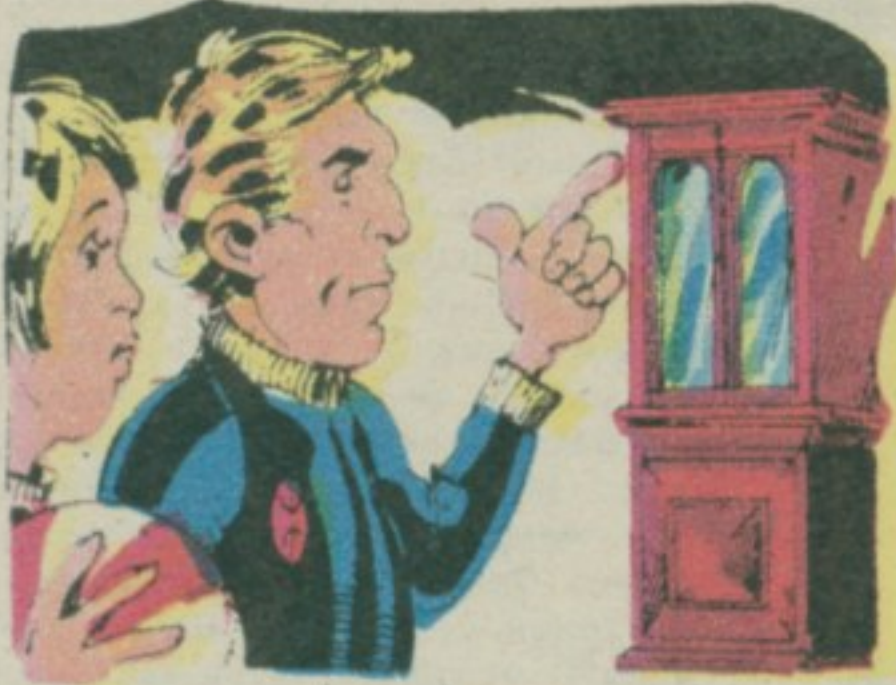
Средишње и почасно место у Маузолеју заузима велика Његошева фигура, висока четири метра, а тешка 30 тона. Исклесана је од једног блока сивог јабланичког гранита. Скулптура представља

10 x 10 ИЛИ ПРОНАЋИТЕ ГРЕШКУ

ЛУЈ XVI У ЛИВНУ

По једно слово је погрешно у свакој реченици.

1. Тренер каже да ове две кошаркашице неће играти у финалу купа, јер немају потребну витрину.

2. Чим су питања мало тежа, разумљиво је да ученик постане нервозан и пуца.

3. За разлику од нас, људи старог века нису имали репове.

4. Звао сам вас после новогодишње прославе, али телефонисткиња није могла да успостави везу с прстом.

5. За Луја XVI овај архитекта је саградио велики дворца у Паризу и други, још раскошнији, у Ливну.

6. Оба дворца су била у стилу барака.

7. Он је дуго играо за наш тим, летос је преминуо, али чујем да и даље тренира.

8. За нас је задовољство – рече доктор – кад можемо да вадимо овако лепе и здраве зубе.

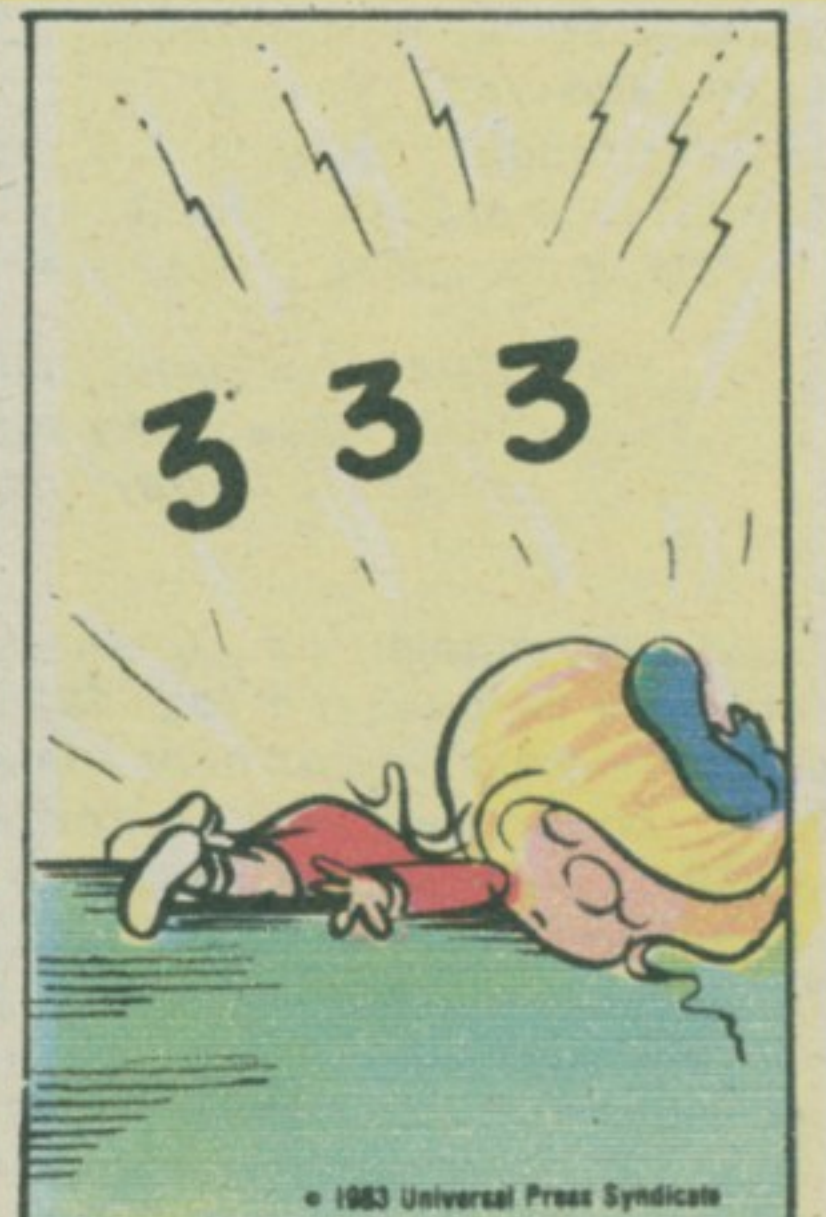
9. Све банке се оснивају ради пљачкања грађана, али потом налазе и друге изворе прихода.

10. Научници су решили да за пробни лет узму шимпанза, пошто је око сто пута интелигентнији од пилота.

РЕШЕЊА: 1. хитрину, 2. муца, 3. ценове, 4. Трстом, 5. Линоу, 6. ба- рока, 7. прекинуо, 8. видимо, 9. банде, 10. пилета.

Илустровао: Димитрије Костић

БИМ И БУМ

ПЕЋИНАРИ

